DEN ÆLDRE EDDA.

EN SAMLING

AF DE NORDISKE FOLKS

ÆLDSTE SAGN OG SANGE,

VED

SÆMUND SIGFUSSÖN

KALDET HIN FRODE.

OVERSAT OG FORKLARET

VED

FINN MAGNUSEN,

PROFESSOR OG MEDLEM AF DEN KONGELIGE COMMISSION FOR OLDSAGERS OPBEVARING.

TREDIE BIND.

KJÖBENHAVN.

FORLAGT AF DEN GYLDENDALSKE BOGHANDLING.

TRYKT I DET SCHULTZISKE OFFICIN.

1822.

FORERINDRING.

I nærværende Bind sluttes de til den ældre Edda hörende Digte, som man ellers regner til de mythologiske. Ogsaa indeholdes her de fire förste af de saakaldte mythisk-historiske, som jeg har givet den danske Benævnelse af Oldnordiske Heltedigte eller Kjæmpeviser. *Det vigtigste derom, som Rummet tillod mig at anföre, findes i en almindelig Indledning. Slige gamle Qvad plejede Skjalde og Sangere at afsynge ved Fyrsters og Stormænds Gjæstebude i det gamle Norden. Det samme skete hos de ældste Romere, efter* Catos *Vidnesbyrd, men med Tiden kom den Skik af Brug, og længe derefter beklagede den patriotiske* Cicero *Tabet af hine fædrelandske Sange. Vi have været saa heldige, at en Deel af de ældgamle nordiske Qvad, som engang löde i Hedenolds-Heltenes Sale, ere blevne opbevarede for os gjennem mange Aarhundreder. Dog gives der Lærde*

blandt os, som heftig protestere mod deres Udgivelse og Forklaring; derved vise de en Tænkemaade, som aldeles modstrider hin store Romers Ord: Mihi qvidem nulli satis eruditi videntur, qvibus nostra ignota sunt.

Den oldnordiske Literaturs Modstandere forkaste de eddiske Digte, fordi de fremstille adskillige grusomme og anstödelige Handlinger — hvorimod de ophöje ubetinget de græske, ligesom disse vare frie for slige Lyder. Sætninger af den Art ere ingen videre Gjendrivelse værdige. — Hvad det berömte Qvad om Völund *angaaer, vil jeg dog erindre, at ligesom den deri indeholdte Mythe er beslægtet med den græske om* Dædalus,*) *som ligeledes undkom fra Fængslet ved kunstige Vinger, saa kunne ogsaa begge Digtninger nok taale en Sammenligning i moralsk og æsthetisk Henseende. Myrdede Nordboen sin uretfærdige Forfölgers Sönner af overdreven Hævnelyst, saa ombragte Grækeren sin uskyldige kunsterfarne Söstersön af Avindsyge over hans Talenter. Vare* Völunds *Kunstarbeider, som han forærede* Nidud *og* Bödvilde,

---

*) *Navnene* Völundr *og* Δαίδαλος *have ogsaa den selvsamme Betydning, nemlig:* kunstig, listig.

afskyelige ved de deri indfattede menneskelige Levninger (skjönt Katholikerne siden have behandlet Reliqvier paa samme Maade til helligt Brug) — saa var den af Dædalus *til* Pasiphae *forfærdigede Træko det ikke mindre, ligesom overhoved Mythen om hendes Forhold med* Minos *er saa vederstyggelig, at man forgjæves vil söge om dens Mage blandt det nordiske Hedenolds Fabler.*

Alle Folks ældste Sagn og Digtninger indeholde Beretninger om ædle og tappre, men tillige ogsaa om grumme og usömmelige Handlinger. De betragtede dem tildels paa en anden Maade end vi gjöre. Den gamle Fremstilling af de nordiske Heroers Bedrifter maa især i al Fald være os mærkelig, da den bidrager saa meget til rigtig Kundskab om Oldefædrenes Sæder, Sindelag og Tænkemaade, og giver os tillige de anskueligste Begreber om Nordens ældste Digtekunst, som allerede ved Kristendommens förste Indförelse begyndte at forfalde til en fordærvelig Higen efter Ordklang og kunstige Omsætninger, som gjör de fleste af den senere Middelalders Qvad saa vanskelige at forstaa. Adskillige nyere Forfattere have sammenblandet disse

to forskjellige Perioder af den oldnordiske Poesie, og saaledes bedömt begges Frembringelser efter den selvsamme Maalestok. En slig Vildfarelse burde dog ikke være almindelig i vore Dage i selve de nordiske Lande. Jeg haaber at nærværende Oversættelse af vort Oldsprogs ældste Digte vil bidrage til dens endelige Udryddelse.

Kjöbenhavn, den 12te April 1822.

Indhold af tredie Bind.

Tredie Afdeling.

[Blandede Digte.]

Fjerde Afdeling.

[Oldnordiske Heltedigte eller Kjæmpeviser med indblandede gamle Folkesagn.]

HYNDLAS SANG.

Indledning.

Sit egentlige Navn har Digtet af Jættinden *Hyndla*, som spiller Hovedrollen i dette Duodram. En anden Titel tillægges det og i nogle Haandskrifter, nemlig *Volospá hin skamma*, ɔ: *Valas kortere Spaadom*. Dette kommer vel enten deraf, at man har anseet *Hyndla* for etslags Vala eller Spaaqvinde, eller man har lagt Mærke til, at de næstsidste Strophers Indhold stemmer overens med det noget længere Digt, som kaldes *Valas Spaadom*, med Hensyn til Gudernes og Verdens Undergang m. m.

Digtets Form er som sagt dramatisk. Maane- eller Planet-gudinden *Freya* opsadler sin gyldne Galt til sin Nattereise, og opfordrer Jættinden til at fölges med hende til Valhall eller Himlens övre Hemisphære, i det hun lover hende at tilbede og formilde *Odin* og *Thor*, der ellers vare Jætteslægtens Fiender. (Str. 1-7) *Hyndla* svarer saaledes, at hun ikke ret troer *Freyas* Tale, især da hun, paa denne Natte-

reise, har medtaget sin Yndling *Ottar* kaldet *hin heimske.* (8) Dette Binavn har jeg forandret til *hjemske*, thi skjönt Ordet *heimskr* (som *Sandvig* oversætter ved *Tosfe)* nu betyder *dum, enfoldig*, betegnede det dog oprindelig kun en *Hjemfödning*, En som ikke havde reist eller været blandt Fremmede, samt fölgeligen var uerfaren eller uvidende. Hvem denne *Ottar* har været, vide vi ej, paa det nær, at han var en Sön af den norske Helt *Instein*, og fölgeligen rimeligvis en Nordmand, dog tildels af dansk og russisk-gothisk Herkomst. Han havde en Arvegangstrætte med en vis *Angantyr*; der gjaldt det om at bevise Slægtskab og opregne Ahner, men dertil var han for uvidende. Imidlertid havde han stedse været en stor Tilbeder af Asynierne, og især dyrket *Freya* ved Offringer, Billeders eller Altres Opförelse o. s. v. Hun vil derfor gjerne hjelpe ham i hint vigtige Anliggende, men seer sig ei selv i Stand dertil, og det var da af denne Aarsag at hun tyede til den kloge Jættinde *Hyndla*, der vidste saa god Besked med Guders, Jætters og Menneskers AEttetal, Oprindelse og Skjæbne. (9-12) *Hyndla* lader sig bevæge til at give de forlangte Oplysninger, saa at hun först opregner de nærmeste Led af *Ottars* Fædrene- og Mödrene-Stamme, taler dernæst om den i Oldtiden saa höjberömte, men nu kun lidet bekjendte Konge,

Haldan den Gamle, Skjoldungers og flere nordiske Fyrsteslægters Stamfader o. s. v. Da de sagdes at nedstamme fra Asaguderne, og disse igjen fra Jætterne, anförer Hyndla noget af de dertil hörende Slægtregistrè. (13–34) Heraf tager hun Anledning til at omtale Himmelguden *Heimdall* og hans Jættemödre, (35–37) dernæst *Loke* og de fra ham nedstammende Uhyrer, (38–39) der skulle vise sig virksomme ved Verdens og Elementargudernes Undergang, (40) endvidere den mægtige Tordengud, (41) og endelig en end vældigere, hvem hun ikke vover at nævne, nemlig *Surtur;* efter Navnet: den dunkle, ubegribelige. (42) Her ender hun sin Spaadom. *Freya* beder hende da om en Mindedrik for sin Gjæst og Yndling *Ottar,* paa det han kunde erindre den hele Tale og det deri indeholdte Slægtregister, to Dage derefter, da Arvegangssagen mellem ham og *Angantyr* skulde afgjöres ved slige Beviser. (43) *Hyndla* nægter dette og overöser *Freya* med Bebrejdelser. (44–46) *Freya* opægges herved til Vrede, og truer med at antænde et Baal rundt om Jættinden, hvorfra hun ikke kunde slippe hvis hun ikke opfyldte hin Begjæring. (47). Da Trudselen begynder at gaae i Opfyldelse (ved den luende Morgenrödes Frembrud) fremkommer *Hyndla* med den forlangte Drik, men forbander den i det samme. (48) *Freya* skræmmes ikke herved,

men afkræfter Forbandelsen ved sin Velsignelse og ivrige Bönner til alle Guddomme for sin elskede *Ottars* Held. (49)

Vi see at Digteren har indklædt en Hoben AEttetal, og tillige en Deel af de gamle Nordboers mythiske eller religieuse Hovedlærdomme i en Fabel, hentet fra vore Forfædres Ideer om Nat- eller Maane-gudinden *Freyas* og de natvandrende Jættinders fælles Farter. Endnu leve de saakaldte Nattetrolde i den nordiske Almues Indbildningskraft, men vige eller forstenes ved Dagens eller Solens Frembrud. Ellers er det saare rimeligt, at Skjalden har reciteret dette Qvad for en Fyrste eller Hövding, der mente sig at nedstamme fra den ommeldte *Ottar Hjemske*, og fandt sig smigret ved at see sit Stammetræ, ved saa mangfoldige Grene, rodfæstet, ikke allene i Verdens her bekjendte ypperste Fyrsteslægter, men og i selve Gudernes AEt, samt tillige ligesaa gammelt som Verdens og Naturens Födsel. Dets höje Alder indlyser tildels deraf, at de eddiske Digtes Samlere ikke have kjendt nogen Tradition om dets Oprindelse eller Mening, og derfor ikke forsynet det med nogen prosaisk Indledning, eller engang sögt at adskille de samtalende Personers Roller, ved at sætte Navnet foran Enhvers Tale. Dette har jeg da (ligesom *Sandvig* og *Gräter*) forsögt paa egen Haand og saaledes

tilföjet *Freyas* og *Hyndlas* Navne paa behörige Steder. *)

Foruden Oversættelserne i de samlede Edda-Digte kjender jeg kun en tydsk, af *Gräter* i hans *Nordische Blumen*.

*) Da den danske Konge *Harald Hildetand* ommeldes her, kan Digtets Ælde (saaledes som vi nu have det) efter Suhms Tidsbestemmelse ikke overstige Slutningen af det 8de Aarhundrede.

HYNDLAS SANG.

FREYA.

1. Vaage Möernes Möe, [1])
Vaage min Veninde
Söster *Hyndla!*
Som i Hulen boer.
I mörkeste Mulm [2])
Nu ride vi skulle
Til *Valhallas*
Hellige Slot. [3])
2. Lad os om Hærfaders
Hyldest bede;
Han giver og yder
De Værdige Guld;
Han gav *Hermoder*
Hjelm og Brynie,
Af ham *Sigmund*
Et Sværd modtog.

---

1) o: den ypperste Mö, el. den skjære, herlige.
2) E. O. Mulmenes Mulm, o: Midnattens Stund (efter *Gräters* Bemærkning). 3) E. O. til *Valhall* og Helligdommen (el. det hellige Slot, Tempel, Bolig, Stad eller Land).

3. Sejer giver han Sönner,
Somme Penge,
Veltalenhed de Store,
Vid de Unge;
Söfarerne[4]) giver han Bör,
Digterne Sange,
Og Manddom
Mangen Kjempe.

4. Til *Thor* vil hun offre
Og bede derom
At han ej mod dig
Hidsig opfarer,[5])
Skjönt han sjælden[6]) ynder
Jættepiger.

5. Tag kun en af dine
Ulve fra Stalden,
Lad med fortryllede[7])
Bidsel den rende.

HYNDLA.

6. Seent din Galt betræder
Guders Veje.

FREYA.

7. Jeg vil min herlige
Ganger opsadle.[8])

HYNDLA.

8. Falsk er du *Freya!*

---

4) El. Mænd (i Almindelighed). 5) El. stedse viser sig oprigtig eller huld mod dig. 6) El. aldrig.
7) El. betegnet med Runer (som Frylleskrift).
8) El. belæsse.

At du frister mig,
Dine Blik
Det mig sige,
Mens dig, som en Dödning,
Din Yndling ledsager, [9])
Ottar den unge
Innsteins Sön.

FREYA.

9. I Taaget gaaer du *Hyndla!*
Jeg troer vist du drömmer
Naar du siger min Yndling
Som Dödning mig ledsager [10])
Der hvor Galten skinner
Med gyldne Börster,
Hildesvine [11]) (kaldet)
Hvem kunstige Dverge,
Dain og *Nabbe*,
Gjorde til mig.

10. Siddende i Sadle
Sammen lad os tale,
Og om Kongers
Slægter dömme,
De Heltes, som
Fra Guder nedstamme,
De have væddet
Om arvet Guld, [12])

---

9) El. *a)* Da du haver din Omfavner (Yndling) med paa Dödningefarten eller *b)* den behagelige Reise. See den store Udgave. 10) See foregaaende Variant.

11) El. den skinnende, krigerske Galt.

12) El. om vælsk Guld, Sydlandenes Rigdomme.

Ynglingen *Ottar*
Og *Angantyr*.
11. Den unge Fyrste
Jeg skylder min Hjelp,
At efter Frænder
Faderarv han naaer.
Et Alter [13]) han mig satte,
Opfört af Stene [14]) —
Nu ere de Klipper
Blevne til Glar —
Med Blod af ni Öxne
Bestænked han det.
Altid troede *Ottar*
Paa Asynier.
12. Opregn da de gamle
Stammefædre,
Sig os Beskeed
Om Mændenes Slægter,
Hvilke ere *Skjoldunger*,
Hvilke *Skylfinger*,
Hvilke *Ödlinger*,
Hvilke *Ylfinger*?
Hvilke ere Odelsbaarne,
Hvilke Adelsbaarne, [15])

---

13) El. *a)* Tempelkreds; *b)* Billedstötte.

14) El. omgivet med Stene. See Anm.

15) E. O. *Höldbaarne*, *Hersbaarne*. *Höld* kaldtes den ypperste Odelsmand, og hörte vel, i de ældste Tider, til Adelen, men blev siden regnet til de uadelige Selvejere. See Anm.

De bedste blandt Mænd
Under Maanens Veje?[16])

HYNDLA.

13. Du er *Ottar!*
Avlet af *Innstein*,
Men *Innstein*
Af *Alf den gamle*,
Alf af *Ulf*,
Ulf af *Söfarer*,
Men *Söfarer*
Af *Svan den röde*.

14. Din Fader havde en Moder[17])
Prydet med Smykker;
Jeg troer at hun heed
Hledis, Guders Præstinde,
Frode var hendes Fader,
Friant[18]) hendes Moder;
Til de Höjbaarne
Den hele Æt man regned.[19])

15. *Ali* var för
Stærkest blandt Mænd,
Haldan end för
Höjest blandt Skjoldunger.
Höjberömte Slag
Vundes af de Tappre,

---

16) E. O. *Under Midgaard*, d. e. Skyluften (eller som man ellers udtrykker sig, under Solen eller Himmelen).
17) Kunde og oversættes: Din Fader ægtede din Moder.
18) Andre: *Ferant* (begge udenlandske Navne).
19) El. I den hele Æt Herskere man talte.

Himmelhöje glimred
Hans Bedrifter.

16. Forenet med *Eymund*,
Ypperst blandt Mænd, [20]
Sigtryg han fælded
Med svale Klinge;
Almveig han ægted
Den ypperste Qvinde,
De avled og ejed
Atten Sönner.

17. Deden stamme *Skjoldunger*,
Deden *Skylfinger*,
Deden *Ödlinger*,
Deden *Ylfinger*, [21]
Deden Odelsbaarne,
Deden Adelsbaarne, [22]
De beste blandt Mænd
Under Maanens Veje. [23]
Al den Æt er din
Ottar hjemske!

18. *Hildegunde* var
Hendes Moder,
Avlet af *Svava*
Og en Sökonning,
Al den Æt er din
Ottar hjemske!

---

20) E. O. Han styrkedes ved *Eymund* (d. e. ved Giftermaal med hans Datter). 21) Enkelte Codices læse her: *Ynglinger* (den berömte svensk-norske Kongestamme).
22) See 15de Var. 23) See Var. 16.

Vigtigt er det at vide,
Vil du höre meer?

19. *Dag* var gift med *Thora*,
Heltes Moder;
I den Slægt opfödtes
Ypperste Kjæmper:
Framar og *Gyrder*,
Freker tvende,
Amur og *Josur-mar*,
Alf den gamle. —
Vigtigt er det at vide,
Vil du höre meer?

20. Deres Ven hed *Ketil*,
Klypers Arving,
Han var din Moders
Moderfader.
Da var *Frode*
End för *Kaure*,
Dog var *Alf*
Ældst af disse.

21. Dernæst var *Nanna*
Nöckves Datter,
Hendes Sön var
Besvogret med din Fader.
Det Frændskab er forældet,
Jeg flere regner op.

22. Baade jeg kjendte
Brod og *Hörve*,
Isolf og *Asolf*
Sönner af *Ölmod*

Og *Skurhilde,*
Skekils Datter.
Fra mange Helte
Din Slægt du kan udlede; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!

23. *Gunnar Balk,*
Grim Ardskave,
Jernskjold Thorer,
Ulf Ginande,
Bue, Brame,
Barre, Reifner,
Tind og *Tyrving,*
Tvende *Haddinger*; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!

24. Til Slid og Tummel [24])
Födte bleve
Arngrims og
Eyfuras Sönner;
Modstridige Bersærker
Til mangefoldig Harm
Over Land og Hav
Som Luer de fore; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!

---

[24]) *Afzelius* antager *Ane* og *One* for tvende Mænds Egennavne; de findes ellers ikke nævnte blandt den heromtalte *Arngrims* Sönner.

25. Baade jeg kjendte
Brod og *Hörve*,
Ved Hoffet de vare
Hos *Hrolf* den gamle;
De alle nedstamme
Fra *Jormunrek*,
Svigersön til *Sigurd*,
[Sagnet vel du mærke!]
Ham, mod Fiender grum,
Som *Fafner* ombragte.
26. Den Konge var
Kommen fra *Volsung*,
Og *Hiordise*
Fra *Hrodunger*,
Men *Eylime*
Fra *Ödlinger*; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!
27. *Gunnar* og *Högne*,
Giukes Sönner,
Gudrun, deres Söster,
Paa samme Viis;
Ikke var *Guttorm*
Af *Giuke* kommen,
Dog han begges
Broder var; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!
28. *Harald Hildetand*
Avledes af *Rærek*

Slynge-ring,
En Sön han var af *Öjde,*
Öjde den hovedrige
Ivars Datter;
Men *Radbard* var
Randvers Fader.
Guderne de Helte
Helligede vare; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!
29. Elleve bleve
Aser talte,
Da *Baldur* faldt
Paa Dödningelejet;[25])
Vale sig troede
Værdig det at hævne,
Han sin Broders
Banemand slog; —
Al den Æt er din
Ottar hjemske!
30. *Burs* Arving var
Baldurs Fader;
Freyr ægted *Gerde*
Gymers Datter
Af Jætters og
Öirbodes Stamme;
Dog var *Thiasse*
Deres Frænde,

---

[25]) E. O. Banetuen, Döds-tuen.

Den pragtelskende Jætte —
Skade var hans Datter.

31. Meget vi dig sige,
Mere vi erindre,
Vigtigt er det at vide, [26]
Vil du höre meer?

32. *Hake* var den bedste
Af *Hvednas* onde Sönner, [27]
Men *Hjörvard* var
Hvednas Fader;
Heider og *Horsetyv*
Af *Hrimners* Slægt. [28]

33. Alle Spaaqvinder
Nedstamme fra *Vidolf*,
Tryllekyndige Mænd [29]
Fra *Vilmeider*,
Seid-bærende Troldfolk
Fra *Sorthoved*;
Alle Jætter ere
Fra *Ymer* komne.

34. Meget vi dig sige,
Mere vi erindre;
Vigtigt er det at vide,
Vil du höre meer?

---

26) E. O. Jeg advarer dig at du maa vide dette.

27) Meningen er, at de alle vare onde, men *Hake* kunde dog siges at være den bedste. 28) El. af Frostjættens Art. 29) I Originalen *Vitkar*, ɔ: synske, kloge Mænd (beslægtet med det engl. *Witch*, *Wizard* o. s. v.)

35. Een blev födt
I Tidens Morgen
Vældig styrket med Kraft,
Af Gudernes Stamme,
Den sværdprydede Helt
Födtes af ni
Jætte-möer
Ved Jordens Rand.

36. Ham födte *Gialp,*[30]
Ham födte *Greip,*[31]
Ham födte *Elgia*[32]
Og *Angeia,*[33]
Ham födte *Ulvrun*[34]
Og *Öirgiafa,*[35]
Sindra[36] og *Atla*[37]
Og *Jarnsaxa.*[38]

37. Den Sön blev styrket
Med Jordens Kraft,
Den kolde[39] Sö
Og Sonings-Blod.[40] —
Meget vi dig sige,
Mere vi erindre,
Vigtigt er det at vide,
Vil du höre meer?

---

30) o: den skummende (Bölge). 31) Den gribende, voldsomme. 32) Brænding. 33) Fjordens Öe eller Nymphe. 34) Ulvens Veninde (i de vilde Skove). 35) Jordgiverinde; Leerydende.
36) Tindrende, Forbrændt 37) Den heftige.
38) Jernknusende; Jornvirkende. 39) E. O. svalkolde.
40) See Anm.

38. *Loke* avled Ulven
Med *Angerbode*,
Men *Sleipner* med
Svadilfare.
Dog for allerfælest
Holdtes Qvindetrolden,
Som var af *Byleistes*
Broder kommen.
39. *Loke* forbrændt
I inderste Sind
Fandt et halvstegt
Hjerte[41]) af en Qvinde,
List lærte *Lopter*
Af den onde Kone;
Derfra komme alle
Uhyrer[42]) paa Jorden.
40. Havet voldsomt hæves
Mod Himmelen selv,
Farer over Lande,
Men Luften segner.[43])
Deden kommer Snee
Og snare Vinde,
Men Regnens Flugt[44])
Da frygtes maa.
41. En blev födt
Större end alle,

---

41) E. O. *Hu-Steen*, ɔ: steenhaardt Hjerte.
42) Originalens *Flagd* bruges mest om Jættinder eller qvindelige Trolde — nu ellers om onde Qvinder og töjlelöse Flaner. 43) El. brister, klöves.
44) Egentl. Ophör, Forsvinden.

Sönnen blev givet
Jordens Kraft.
Den Hersker siges langt
Væ ldigere [45]) være —
Sifs Ægtemage [46]) —
End andre Fyrster [47]) alle.

42. Dog skal der en anden
End vældigere komme,
Skjönt jeg ham
Tör ej nævne.
Længere frem
Faa kunne see
End naar *Odin* skal
Ulven möde.

FREYA.

43. Min Gjæst du bære
En Mindedrik,
At han kan alle
Ord fremsige
Af denne Tale
Paa tredie Morgen
Naar han og *Angantyr*
Ætter beregne.

HYNDLA.

44. Gaa kun bort herfra,
Sove nu jeg vil;

---

45) E. O. hovedrigere. 46) E. O. Nær forenet med *Sif*.
47) *Rask* antager den sjeldne Læsemaade *sidtum* (Land, Folk) for *sidlum* (Fyrster, Konger).

Flere skjönne Sager
Faaer du ej af mig.[48])

45. Du render Ild-Veninde![49])
Ved Nattetider ude,
Som med Bukke
Heidrun[50]) farer.

46. Rasende du löb,
Stedse begjærlig,
Flere endnu
Löste dit Belte. —
Du render Ild-Veninde!
Ved Nattetider ude,
Som Geden blandt
Bukke springer.[51])

FREYA.

47. Baal jeg antænder
Rundt om Jættinden,
At du bort herfra
Ej skal slippe.[52])

HYNDLA.

48. Ild seer jeg brænde,
Jorden staaer i Lue;
De Fleste maa söge
At frelse sit Liv.[53]) —

---

48) Hvorvidt det fölgende (til Str. 46 incl.) kan tillægges *Hyndla* eller *Freya*, sees rigtignok ikke tydeligen af Sammenhængen. 49) Andre *Edhvina* (for *Eldvina*) Lysters Veninde. 50) El. ligefrem, Geden. See Anm. Jfr. 46de Str. 51) See Str. 45. Var. 50.

52) Her tillægges atter Omqvædet: du render Ildveninde o. s. v.

53) Egentl. nödes til at udlöse (eller kjöbe) sit Liv. See Anm.

Bær da kun *Ottar*
Drikken tilhaande,
Ædderblandet Mjöd
I en ond Time.[54])

FREYA.

49. Dine onde Ord
Intet virke skulle,
Skjönt Jættinde! du
Med Ulykker truer;
Han skal nyde
Herlig Drik. —
For *Ottar* jeg anraaber
Alle Guder!

---

54) El. Med uheldige Varsler.

ANMÆRKNINGER.

1. *Valhall* er her, som ellers, Himmelhvælvingen, især dens överste Deel. *Hellig* betyder oprindelig höj, ophöjet, himmelsk; see I, 194.

2. Mythen om *Hermoders* Hjelm og Brynie er ellers nu ubekjendt, men den om det af *Odin* til *Sigmund, Volsungs* Sön, givne Sværd findes i *Volsungasaga.*

3. Om Benævnelsen *Hærfader* see I, 100. Ellers omtales *Odin* her som *Gud* for Luft og Vinde, — Tapperhed, Vaaben og Sejer — Veltalenhed, Digtekunst og Forstand — samt for Rigdom, Guld og Penge (som ogsaa blev nedlagt i Gravhöjene under hans Beskyttelse).

4. *Thor* maatte först formildes, som Jætternes afsagte Fiende og stærkeste Forfölger.

5. *Ulve* skildres ofte som Jættinders og Troldqvinders Gangere gjennem Luften. Derfra Benævnelsen *Gandreid* o. s. v. for slige Luftfarter. Jevnfr. *Odins Ravnesang* Str. 10.

6. Ligesom Solguden *Freyr* tillægges en gylden Galt, smedet af Dvergene, saaledes ogsaa Maanegudinden *Freya.* Den er det hellige Tegn som *Tacitus* siger (i Germania 45de Cap.) at *Æstyerne*, der boede ved Östersöen, bare paa Hjelmen som et Religionsmærke, da de dyrkede *Gudernes Moder*, og troede at det var dem det bedste Værge mod fiendtligt Anfald. Slige Hjelme omtales og i det Angelsaxiske Digt om *Skjoldungerne;* s. *Thorkelins* Udg. S. 243 og de der anförte Steder. Der kaldes de *gyldne Svin, Svin over Hjelme.* S. 100 siges især Krigsgudinden *Hilde* at have givet Helten *Beowulf* en herlig skinnende Hjelm, hvorpaa Vaaben-Smeden, i Oldtidens Dage, havde sat en kunstig Galteskik-

kelse, til helligt Forsvar mod fiendtlige Vaaben. Jfr. mine *Bidrag til nordisk Archæologie* S. 152 o. f., samt herefter Str. 9.

8. Reisen til *Valhall* eller den natlige Fart gjennem Luften, kunde sædvanligvis kun foretages af Dödninge eller Aander.

9. *Freyas* gyldenbörstede Galt var vel oprindelig ikke andet end *Maanen* med de gyldne eller sölverlige Straaler, dannet af Dvergene, de skjulte og i Stilhed virkende Naturkræfter.

10. De nordiske Fyrster mentes at nedstamme fra Guderne (især *Odin*) ligesom de græske (især fra *Zeus*) de asiatiske fra *Sol* og *Maane* o. s. v. I Strophens Slutning er Talen om en Arvegangs- eller Væddemaalssag, mellem de tvende nævnte Ædlinge, hvis Afgjörelse synes at beroe paa nöjagtige Slægtregistre.

11. Her menes sandsynligvis et *Steenidol* eller *Alter* opsat i en Steenkreds (af hvilke endnu adskillige gives i Danmark, f. Ex. den mærkelige, af *Molbech* beskrevne, ved *Gunderslevholm*). Ved ofte gjentagne Besprængelser af Offerdyrenes Blod og Hjerne, fik Stenen en saadan Glassur, hvortil Digtets Ord hensigte. Man har iagttaget lignende Kjendsgjerninger ved enkelte nordiske Offerstene, f. Ex. en i Holstein, beskreven af *Rhode*. Ligesom *Stude* især ommeldes her som fortrinlige Offerdyr, maa vi og lægge Mærke til, at *Menneskeoffringer* ikke ommeldes nogensteds i de eddiske Sange eller Skrifter. I Henseende til vore Forfædres Offringer kan det og anmærkes, at de, der bruges af det höjst mærkelige, nylig opdagede Folk i det indiske *Kaukasus* (omhandlet i *Elphinstones* Reise til *Kabul*) have en forbausende Lighed dermed, f. Ex. den Skik, at besprænge Ido-

let eller Stenaltret med Offerblodet. Ogsaa Hebræerne, Romerne og flere Oldtidens Folk besprængte stedse Altrene med Offerdyrenes Blod.

12. *Skjoldunger* o. s. v. vare berömte Kongeslægter i det gamle Norden. De Danske kaldtes især *Skjoldunger* (efter *Skjold*, Odins Sön) skjönt Nordmændene ogsaa gave dette Navn til en af deres Fyrstestammer (efter *Skjold*, en af *Haldan* den Gamles Sönne-Sönner. See Str. 13 o. f.) *Skylfingerne* siges i Skalda (S. 193) at have mest hersket paa de östersöiske Kyster. De forekomme tiere i Skjoldung-Digtet, især formodentligen (ligesom i Thiodolfs *Ynglingatal)* om svenske Konger. See Registrene til *Thorkelins* Udgave og *Grundtvigs* danske Oversættelse. — *Ödlinger* (eller *Ædlinger)* siges og at have været en egen Kongeslægt, samt at have först udbredt sig i *Valland* og *Saxland*, men siden atter forplantet sig til Sverrig og Norge. Ellers kaldtes Angelsaxernes höje Adel *Edelinger*, Ædlinger. Med dette (saavelsom og de foranförte) Slægtnavne, kaldtes ogsaa alle nordiske Konger i det gamle Skjaldesprog. — *Ylfingerne* synes at have været oprindelig Danske og af *Rolf Krakes* Slægt, efter *Ynglingasaga* Cap. 41, samt det förste eddiske Qvad om *Helge Hundingsbane* Str. 5, 31 og det andet Str. 3, 7, 45. Jfr. den store Udgave 2den D. S. 87 (hvor dette Stammenavn ogsaa siges at have været tillagt *Volsungerne*) og Registeret til Thorkelins Udgave af *Skjoldung*-Digtet under Navnet *Wylfing*.

En ægte Odelsmand kaldtes i de ældste Tider *Höld*, og regnedes da vel til etslags Adel, men siden efter blev der mindre og tilsidst ingen Forskjel mellem ham og de övrige odelsbaarne. *Herserne*, skjönt

de i de ældste Tider havde mere at betyde end siden, regnedes dog stedse til Adelen, og svarede saaledes til Danmarks og Tydsklands Herrer, Friherrer, store adelsbaarne Godsejere. Jfr. Var. 15. Af *Rigsmaal* see vi at *Hölderne* ansaaes for ældre end *Herserne*, hvilket og er overensstemmende med Naturens Orden; derfor sættes de og her i denne Orden, hvorover *G. Magnæus* har forundret sig. Jfr. ellers *Skalda* S. 171 og min Indledning til nysnævnte Digt i denne Eddas store Udgaves 3die Deel.

13. Her see vi at vor *Ottar* var en födt Nordmand, som Sön af *Innstein*, en af den berömte Kong *Halfs* Kjæmper, og atter en Sön af *Alf den gamle*, Jarl paa Hordaland, hvis Forfædre her opregnes. Vor *Innstein* synes da urigtig at nævnes *Eistein* i de saakaldte *Origines Norvegicæ*.

14. *Innsteins* Moder kaldes *Gunlöd* i *Halfs Saga*. Mueligen har hun været fra Danmark da hendes Fader hed *Frode*, et der almindeligt, men i det övrige Norden sjeldent Navn. Jfr. Str. 20. *Friant* eller *Ferant* synes derimod at være af fremmed eller vælsk Oprindelse.

15. *Skjoldungernes* Hovedstamme troer jeg, af flere Grunde, at maatte henföre alleue til Danmark, og at den her omtalte *Haldan*, der kaldes *den höjeste blandt dem*, er den samme som ommeldes i Begyndelsen af det ved *Thorkelin* udgivne angelsaxiske Digt, og kaldes der *Healvdan, Skjoldungernes Glæde*. Denne saakaldte *Halvdan gamle*, vistnok hörende til Nordens fjærneste Oldtid, omtales vel i Skalda, men hans egentlige Rige eller Fædreland nævnes der ikke (skjönt de end yngre *Origines Norvegicæ* ville gjöre ham til en Nordmand) ligesaalidet

som i nærværende Digt. Da dette blev forfattet havde man sandsynligvis vidtlöftige Sagn og Sange om hans glimrende Bedrifter, men disse ere nu for det meste tabte.

16. *Origines Norvegicæ* fortælle, at *Haldan gamle* foretog mange og vidtlöftige Ledingstog i Östersöen, og fældede, blandt andre, en Kong *Sigtryg* i Tvekamp (ventelig den samme svenske *Sigtryg* hvem *Saxo* lader sin *Gram* nedlægge) samt at han siden ægtede *Alfny* (rettere her *Almveig*) en Datter af *Eyvind* (her *Eymund*) Konge til *Holmgard*, grændsende til Östersöen, og at de bleve Stamforældre til alle berömte nordiske, ja endog frankiske, samt andre udenlandske Fyrsteslægter, selv *Niflunger*, *Budlunger* o. s. v. Traditionen er mærkelig nok, forsaavidt den peger til disse Folks eller deres Herskerslægters Oprindelse fra Gothernes ældgamle Rige i det nuværende Rusland og ved Östersöens fjærneste Bredder. — De hernævnte atten Sönner af *Haldan* og *Almveig* opregnes i *Skalda* S. 191-92.

17. Skulde man her læse *Ynglinger* for *Ylfinger* (see Var. 21), saa kan det anmærkes, at denne svensk-norske Kongeslægt ogsaa paastod at nedstamme fra selve Guderne, ligesaavel som Skjoldungerne.

18. En *Svava* forekommer som *Helge Haddingiskates* Elskede i Digtet om denne Konge, og en anden i *Hervararsaga*, som en Datter af Jarlen *Biartmar* i *Aldeigia* (ved Ladoga-Söen) i Garderige.

19. *Dag* siges at have været *Haldan* den Gamles Sön, og at have avlet ni tappre Sönner med sin Dronning *Thora*. Fra dem nedstammede *Döglingerne* (ellers en almindelig Benævnelse for Fyrster). At der engang har været en berömt Kong *Dag* i Dan-

mark, seer man af *Thorgeirs* fra *Liosavatn* skjönne Tale, som forberededе Kristendommens Indförelse i Island.

20. Her ommeldes igjen en *Frode* som Ottars Oldefader paa Mödrenesiden. Jfr. Str. 14.

21. Det er ikke *Nanna*, *Baldurs* Hustrue, som her nævnes, da denne var en Datter af *Nef* eller *Nep*.

22. De to förste Linier forekomme atter Str. 25. *Skekil* siges ellers at have været en Sön af *Lofde* (en af Haldan den Gamles Sönner) Konge i *Reidgotaland* eller Gothernes Fastland, hvortil Jotland (eller Jylland) undertiden regnedes, men det laa dóg især sönden eller östen for Östersöen.

23. De fire förste Navne paa *Arngrims* ellers bekjendte Sönner, forekomme ikke i *Hervararsaga*, men andre derimod i deres Sted. De hernævnte fire Kjæmper hörte maaske ej heller til dem, men opregnes blot som deres og *Ottars* Forfædre eller Slægtninge. Derimod nævnes 7 eller 8 af de andre, i det nævnte Skrifts 3die Kap., som *Arngrims* og *Eyvaras* (eller *Eyfuras*) Sönner, der omtales i næste Strophe.

24. Den bekjendte *Arngrims* Kone *Eyvara* eller *Eyfura* var, efter *Hervararsaga*, en Datter af *Svafurlama*, Konge i Garderige eller Rusland. Ogsaa Nordmændene udledte saaledes deres Slægter fra Gotherne og Asafyrsternes Efterkommere i dette vidtlöftige Rige. Jfr. Str. 16, 18, 25, 26, 27.

25. Her menes rimeligvis enten *Rolf Krake* eller og den norske *Rolf* fra *Bjerget* (efter *G. Magnæus's* Gisning). — *Jormunrek* er vel Ostgothernes *Ermanarik*, hvem de eddiske Sagn og Sange gjöre til *Sigurd Fafnersbanes* Svigersön. Atter en Udledelse af danske Slægter fra de fremmede Gother.

26. *Eylime* siges at have været Konge i Danmark, samt at have nedstammet fra *Lofde* (see 22de Str.) En gothisk Kong *Hrödung* ommeldes i Forerindringen til *Grimnersmaal* (I, 165, 168).

27. Om *Giukungerne* forekomme vidtlöftige Underretninger i de om dem og *Sigurd* handlende Eddasange.

28. *Harald Hildetand* (hvis Gravminde man, i Fölge af en ældgammel Tradition, endnu paaviser ved *Leire*) hans Fader *Rærek* og *Ivar Vidfadme* vare berömte danske Konger; *Radbard* derimod en russisk-gothisk. At hine gamle Fyrster vare helligede Guderne, vil vel ikke sige andet, end at de tillige vare deres Ypperstepræster, og bestemte dertil fra Födselen af, efter gammel nordisk og österlandsk Maade.

29. Da de fleste af de förommeldte Konger mentes at nedstamme fra Aserne eller Guderne, er Overgangen til dem særdeles naturlig. Maaske troede man at den förommeldte *Nanna* var opkaldt efter og nedstammede fra *Baldurs* bekjendte Hustru af det samme Navn, og at han derfor omtales her först.

30. *Burs* Sön er *Odin* (ogsaa efter ægte mythiske Anskuelser). Asaguden *Freyrs* Giftermaal med *Gerde* giver her Anledning til Jætteslægternes Ommeldelse; fra disse nedstammede ogsaa alle Guderne.

31. Denne og 34te Strophe, samt den sidste Del af den 37te ere maaske stilede til *Ottar* selv, i *Freyas* og *Hyndlas* Navn.

32. Her kommer maaske Raden til de egentlige Riimthurser eller Jætter og Trolde af den værste Art. Neppe skulde man da troe at den *Hake* menes her, som omtales i *Yngl. Saga* 25de og 27de Cap., skjönt

han maatte ansees for at være en farlig Fjende af Gudernes Slægt paa Jorden. *Hrimner* nævnes ogsaa i *Skirners Reise* Str. 28.

33. Mærkeligt er det, at Spaaqvinder og Troldmænd her synes at henföres til Jætte- eller Sortalfe-Slægten, til hvilken förstnævnte *Hyndla* selv hörte. Selv den store *Vala* var opfostret blandt dem, og om selve Nornerne synes det at siges i *Vafthrudn.* Str. 49 (I, 95, 123).

34. See Anm. til 31te Strophe.

35. Her gaaer *Hyndla* atter over til den egentlige Gudelære. Her og i de 10 næstfölgende Stropher omtales Himmelguden *Heimdall.* Originalens *bare (báru)* er tvetydigt, og kan enten tages efter Ordet, eller ogsaa (som her er skeet) forklares for *födte.* Paa samme Maade anvendtes det selvsamme Ord for at forhaane den tydske Biskop *Fridrik*, der sögte at omvende de hedenske Islændere. Her forekommer Ordet maaske ænigmatisk; Himlen (paa hvis Spidse *Heimdall* stod og i hvis Sted han saaledes sættes) siges at bæres ved Jordens Rand (Omkreds) af Have, Fjelde og Skove, der i den 36te Str. personificeres som ni Jættemöer, *Heimdalls* Bærerinder eller Mödre, hvis man ikke vil foretrække *Suhms* Gisning, at Regnbuen, hvis Vogter *Heimdall* ogsaa var, mentes at være nifarvet.*) Vistnok er det, at den har sin Oprindelse fra Jordens og Havets Uddunstninger.

---

*) Denne Gisning modsiges (og som det synes med Grund) af *Bastholm* (om de ældste Folks rel. og philos. Meninger S. 588-89).

36. *Gjalp* og *Greip* hede Jætten *Geirröds* Döttre (vistnok betegnende vilde, brusende Strömme) i Udgaard eller Jordens yderste Omkreds. Disse og de övrige Navne forklares ellers i Varianterne. Jfr. *Gräter* i *Idunna und Hermode* 1816, S. 93-94. At *Heimdall* her kaldes *Sværdprydet (nadgavfgr, naddgavfgr)* kommer overens med *Odins Ravnesang* 14de Str., hvor han kaldes Sværdets Asa eller den sværdbærende Gud.

37. At den unge *Heimdall* blev styrket med *Jordens* og *Havets Kraft*, som lagdes til *hans himmelske Natur*, fölger af det foregaaende. Begges fineste Uddunstninger opstige gjennem Luften til *Himmelen*, og denne synes desuden hver Nat at bade sig i Oceanet. Men hertil lægges endnu noget: *Sónar-Blód*, som man har villet forklare ved *Sonings-Blod*, hvilken Oversættelsesmaade jeg har fulgt uden at antage den for fyldestgjörende. Var den rigtig, maatte det vel betegne det ham ydede Offerblod. Nogle mene at *Són* er det samme som det tydske *Sonne*, nemlig Solen; her skulde altsaa da oversættes: *Solens Blod*, og denne digteriske Figur vilde da betegne den blodfarvede Morgen- og Aften-röde. Endvidere maa man erindre, at det ene af Karrene, som indeholdt *Digterdrikken* (bortfört af *Odin* fra Dybets Huler) heder *Son*, og betegner muligen Vinen (see min Afhandling derom i *Athene* 6te Bind S. 251) hvorved dens *röde* Farve (hvoraf den saa tit kaldes *Drueblod*) maa tages i Betragtning. I det Hele ligger maaske heri en dunkel Henvisning til Regnbuens Hovedfarver, da *Jorden* viser sig enten som *grön* eller *gul*, *Havet* og *Vandene blaa*, men *Blodet* som

rödt. See ellers om *Heimdall*, i hans fleerfoldige Stillinger og Betydninger, I, 55, 148, 215. Jfr. *Bastholm* paa anf. Sted og *Grundtvigs Nordiske Mythologie* S. 26.

38. *Fenris-Ulven* (Dybets graadige Uhyre) synes i visse Maader at personificere Afgrunden, ligesom *Sleipner*, *Odins* Hest, Sky- eller Dunst-kredsen, der synes at opstige af Dybet, hvis Fyrste den ældste *Loke* var. Den fæleste Qvindetrold er vistnok *Hel* eller *Döden*, der ogsaa er avlet af *Byleistes* Broder (eller *Loke*). Synderligt er det at *Midgaardsslangen* her er udeglemt.

39. At *Loke* her siges at have et *forbrændt Hjerte* eller *Sindelag*, sigter vel til hans Betydning som den *skadelige* eller *tærende Ild*. *Konen* er her enten en *Jættinde*, *Troldqvinde* eller ogsaa en af Afgrundens eller den ufrugtbare Jords Personificationer; at *Loke* eller *Ilden* fortærede hendes *halvstegte Hjerte*, sigter vistnok til den underjordiske Ilds förste Opkomst og senere forfærdelige Virkninger, hvorved man meente at det Onde först tog Overhaand i Menneskeverdenen. Det er og mueligt, at Skjalden her mener den tregange brændte *Heide* eller *Guldveige* (en Personification af Guldet, som da her bliver hendes *Hjerte*, opslugt af Ilden) hvorfra alle Ulykker kom over Menneskene. See I, 39, 60, hvorved man kan bemærke, at *Ilden* ogsaa efter Grækernes Myther var den förste Aarsag til Menneskeslægtens Uheld. Ellers meente man i gamle Dage, saavel i Europa som i Asien, at Troldfolk kunde paa en usynlig Maade *fortære Andres Hjerter*, og at man, ved at spise Hjerter af glubende Dyr, bekom

et lignende Sindelag. *Pythagoras* forböd sine Disciple at spise Hjerter. Om den danske og svenske Almuetro, at Röverne bleve sikkre for Efterstræbelse ved at spise syv ufödte Börns Hjerter s. *Thieles* danske Folkesagn 2den Saml. S. 5, 120.

40. Ved at tale om det Ondes Oprindelse erindres tillige de Phoenomener, som i Tidens Fylde skulde vise sig ved Jordens ogsaa derved foraarsagede Undergang. De förste Linier skulle maaske, som *G. Magnæus* vil, sigte til Havets mod Himlen i usædvanlig Mængde opstigende (men til Snee forvandlede) Dunster. I det Hele tales her om den store Fimbul-Vinter, som efter den yngre Edda (Side 71) skulde vare i tre Aar, uden at nogen varmende eller frugtbargjörende Regn skulde vederqvæge Jorden, hvorimod "Sneen skal drive fra alle Kanter med megen Frost og skarpe, heftige Vinde." Jfr. I, 96, 117-18.

41. Her er Talen öjensynlig om Tordneren *Thor*, *Jordens* Sön og *Sifs* Ægtemage.

42. Den Gud, som er end stærkere og vældigere end *Thor*, og som skal ankomme til Verden ved dens förommeldte Undergang, men hvem Jættinden *Hyndla* (i Samtale med Asynien *Freya*) ikke tör nævne — er *Surtur* (den Mörke, Ubegribelige). Hun vil eller kan ikke spaa længere frem, end naar *Odin* er opslugt af *Fenris-Ulven* eller *Himlen* af *Afgrunden*.

43. Her afbryder *Freya* ogsaa Jættinden i det hun udbeder sig en Mindedrik for *Ottar*, paa det han kan erindre det hele Slægtregister, naar han, tredie Morgen derefter, skulde bevise sine Ahner i Anledning af hans Arvegangstrætte med *Angantyr*.

44. Morgenen nærmes vel allerede, da *Hyndla* er bleven sövnig og vranten, samt frygter tillige for Dagens, Jættinderne uvelkomne, Frembrud, hvorfor hun viser *Freya* strax bort og nægter at opfylde hendes Begjæring.

45-46. Enten *Freya* eller *Hyndla* fremförer de heri indeholdte heftige Bebreidelser, er ikke klart af Sammenhængen. At *Loke* beskyldte *Freya* for Ukydskhed, er begribeligt nok, og det var naturligt, at Nordens *Venus* ej letteligen kunde slippe aldeles fri for slige Bebreidelser. *Ildens Veninde* kunde hun vel kaldes som raadende for Maanens og Aftenstjernens Skin; *Natten* ynder ogsaa *Ild*, men *Freya* kan i visse Maader antages for Nattens himmelske Gudinde. — Paa den anden Side vare Jættinderne berygtede for Nattesværmen og uteerligt Levnet, samt antændte Baal i Fjeldhuler og Afgrunde; — saaledes kan man og lægge *Freya* disse Ord i Munden. Muelligen er her noget bleven bortglemt, og Sammenhængen saaledes utydelig. — Om Himmelgeden *Heidrun* med dens Bukke (I, 174, 250-52) menes her, eller enhver anden Gjed, opkaldt efter den, kan vel heller ikke siges med nogen Vished.

47. Trudselen (i 46de Str.) begynder at gaa i Opfyldelse. Den Ild, hvorved Jorden synes at staa i Lue, er vel intet andet end Morgenrödens Flammer, som true Jættinden med Undergang, da disse Væsener i Almindelighed mentes forlorne, naar de rammedes af Dagens eller Solens Straaler. *Hyndla* nödes saaledes, for at frelse sit Liv, til at række *Ottar* Drikken, men kan ikke bare sig for, med det samme, at udöse Forbandelser over den.

48. *Freya* afværger Forbandelsens Kraft med at velsigne Drikken, og ved at anraabe alle Guddomme om Hjelp og Held for hendes Yngling. Ordet *Ordheill* (svarende til det latinske *Omen*, *Oremen*, *Osmen*) her brugt om Forbandelser, forekommer i en modsat Bemærkning i *Laxdæla S.* 24de Cap., da *Oluf Paa* beder sin Sön *Höskuld* "Velkommen i en "lykkelig Time til hans nye Bopæl *(Hiardarholt)*."

FIÖLSVINNSMAAL.

Indledning.

Helten *Svipdag* vandrer forklædt under det paatagne Navn *Vindkold*, og kommer saaledes til en Borg hvor hans Fæstemö *Menglade* boer og hersker. De have været trolovede i lang Tid, men han var draget ud og vidt omkring i fremmede Lande paa Ledingsfærd eller Eventyr, uden at see sin Elskede, som vel længe ventede ham tilbage, men var tilsidst nærved at forsage Haabet herom. Digtets Hovedæmne er en Samtale mellem den for Borgeporten ankommende *Svipdag* og Slotsherren eller Borgfogden *Fiölsvinn* eller *Fiölsvid*, som formener ham Indgang. Den bestaaer mest af Spörgsmaal eller Gaader, fremsatte af den Fremmede og besvarede af Slotsherren, alle sandsynligvis tildeels sigtende til den Kjærlighed, som nu var Maalet for *Vindkolds* Reise. Tilsidst spörger Vandreren uden Omsvöb, om *Menglade* har nogen trolovet Brudgom; da *Fiölsvid* svarer ja dertil og nævner *Svipdag*, opgiver *Vindkold* dette sit rigtige Navn. Bruden er vel i Begyndelsen noget vantroende, men overbevises snart,

og begge de Elskende omfavne hinanden med hjertelig Glæde. Saaledes endes Digtet.

Formodentlig har Skjalden mest benyttet sig af Stykkets Fabel for at kunne indflette deri de ommeldte Gaader (fra 10de til 41de Strophe) som i Ord og Mening ere saa dunkle og synderlige, at jeg ikke tröster mig til at give nogen paalidelig Oversættelse deraf, men hidsætter dem i Originalen, til Brug for dem, som ville giöre sig nöjere bekjendt dermed, samt jevnför dem med *Gudmund Magnæus's* latinske, *Sandvigs* danske og *Afzelius's* svenske Oversættelse, samt mine Anmærkninger. — Forfatteren har givet Digtet et mythisk Anströg, ved at kalde Slotsherren *Fiölsvinn* eller *Fiölsvid*, som ellers er et af *Odins* bekjendte Tilnavne. Man kunde altsaa gjætte, at han her viste sig inkarneret som *Menglades* Formynder eller Vogter for hendes Borg. Vi vide hvor almindeligt det var hos Nordboer, Græker og Inder at forestille Guder, saaledes vandrende paa Jorden som tilsyneladende Mennesker; man erindre sig f. Ex. *Minerva* som *Mentor* i Odysseen. Endvidere opregner Digteren paa en allegorisk Maade (Str. 35 og 39) en Deel ellers ubekjendte Alfer og Alfmöer, hvilke han synes at forestille som Genier og Nympher, der opvække eller befordre Elskov o. s. v., ligesom vore Forfædre forestilte sig slige Aander eller besjælede Atom-Væsener, som virkende paa Lys og Mörke, samt paa alle

Elementer overhoved. Ved denne Omstændighed bliver dette Digt mærkeligt, da det kaster et vigtigt Lys paa den (om jeg saa maa sige, orphisk-hesiodiske) Maade, hvorpaa ogsaa Nordens gamle Digtere, ved physiske Anskuelser eller Grublerier, dannede sig nye allegoriske Guddomme eller Genier, af virkelige eller formentlige Naturvæsener.

Over Hovedindholdet af *Fiölsvinnsmaal* findes ellers en meget sindrig Analyse i *svensk Literatur-Tidning* for 1820, No. 36,*) hvoraf jeg ikke kan undlade her at meddele mine ærede Læsere et Udtog: "Digtet *Fiölsvinnsmaal* indeholder vel en Natur-Allegorie over *Aarstiderne. Menglöd* eller *Menglade,* til hvis Borg Elskeren nærmer sig, er da, ogsaa efter Navnet at dömme, *den af Varmen nu först gjenoplivede Jord,* som endnu bevogtes eller beherskes af *Fiölsvid, de kolde Fjeldvinde.***) Hun opsöges dog endelig af Sommeren, *Svipdag* (den som fremskynder Dagen, den som gjör at Dagen hurtig tændes, af *svipa,* frem-

---

*) I en Recension over *Eddornas Sinnebildslära for Olärde främställd,* af *Ling. Stockholm* 1819-20 (1ste Hefte).

**) Efter min Mening betegnes *Vintertiden* eller *Vinterluften* her egentlig ved Navnet *Fiölsvidur* (svarende til Navnene *Svidur* og *Svidrir,* der tillægges *Odin* som personificeret Guddom for tvende Vintermaaneder. See I, 158). Da *Fiölsvinn* eller *Fiölsvid* ellers er et af *Odins* almindelige Navne, kunde man og antage at han her omtales som Aarsgud, altsaa baade som *Vinterens og Sommerens Herre,* og som den *alvidende* Verdenshersker.

skynde, svinge, bevæge hurtig, o. s. v.)*) Dette oplyses endvidere af Str. 48, hvor han udtrykkelig siges at være en Sön af *Solskinnet* eller *Solens Lys*. Da *Sommeren* altid först aabenbarer sig her i Norden ved heftige og kolde Vaarstorme, saa forkynder *Svipdag* sig först for *Fiölsvinn* under Navnet *Vindkold*, Sön af *Vaarkold* eller *Foraarskulden*, som har sin Oprindelse fra den endnu paa Fjeldene liggende Snee, over hvilke Vaarvindene suse." Hidindtil er jeg fuldkommen enig med den skarpsindige Forfatter. Hans fölgende Forklaring forekommer mig mere problematisk, skjönt jeg ingenlunde vil modsige den, da den stötter sig til antagelige Formodningsgrunde: "*Fiölsvinn* beretter at han har bevaret den vaarlige Jord, *Menglöd*, inden for en Vold eller Indhegning kaldet *Gastropner*, som han havde dannet af *Leer-Brimers* (eller *Ymers*) Lemmer; muelig betegnes *Sneedriverne* derved [see min Anm. til 13de Str.], samt inden for et Gitter eller Hegn kaldet *Thrymgjöll* (Tordenskrald) opreist af *Solblinde's* (det mörke Taagemulms) Sönner. [See min Anm. til 11te Str.] I Sammenhæng hermed omtales Solen, forestilt som en *Hane* kaldet *Vidofner*, forsynet med lyse, skinnende Fjædre (Lysstraaler) og siddende i Toppen af *Mime-*

---

*) Jfr. Ordene (i Glossariet til den ældre Eddas store Udg. 2den T.) *Sveip* S. 805, *Svipon* S. 807.

træet eller Livstræet *Ygdrasill.* [See min Anm.] De to (vingede) Væsener, som siges at ligge paa *Vidofners* (eller Solens) Veje,*) sigte vel til de bekjendte Solulve. Men i 27de Str. siges at den af *Surtur* indsluttede eller forfulgte *Vidofner* endelig skal falde for den af *Loke* fremtagne eller blottede *Mistelten* (som her dog kaldes *Hæva-ten*), og saaledes bestyrker dette Sted den Gisning, at de Gamle, i physikalsk Forstand, have tænkt sig *Solen* som *Baldur, Odins* (eller Himmel-hvælvingens) rene og skjönne Sön." Meget taler vistnok ogsaa for den sidste Deel af nærværende Forklaring, men det forekommer mig dog at Digteren, ved sine dunkle Gaader, især har taget Hensyn til visse festlige Ceremonier eller Skikke og maaske tillige til Menneskelivet og dets erotiske Mysterier, skjönt det skeer paa en Maade, der er mig ligesaa dunkel, som *Odins Ravnesang* var for de ældre Fortolkere. Uden Tvivl hörte disse Gaader allerede i Oldtiden til de mörkeste, og vare maaske indrettede saaledes med velberaad Hu, saa at det ikke er underligt, at vi ej kunne löse dem paa nogen nu tilfredsstillende Maade. I den Henseende kan jeg ogsaa underskrive *Grundtvigs* Dom (i Nordens Mythologie S. 10): "*Fiölsvinnsmaal* synes at höre halv til "Gude- og halv til Fabel-læren, men da det

*) Naar man nemlig udtaler *lidum* som *leidum*.

"er meget mörkt, maa vi for det förste lade det "hvile." *)

Af det foranförte har man ellers Grund til at formode, at *Fiölsvinnsmaal* i Hedenoldsdagene helst plejede at afsynges ved en *Sommer*- eller *Vaar-fest*, af samme Art som de senere *Majigilder* o. s. v., ved hvilke Almuen i Norden, saavelsom i Tydskland, har höjtidelig modtaget den skjönneste Aarstid, og tillige fejret etslags theatralske Brylluper mellem *Majgreven* og hans Elskede, for derved at antyde hele Naturens Elskovs-jubel i disse Aarets Ungdoms- og Glædes-dage. Jfr. I, 18, 193. *Thieles* danske Folkesagn I, 145, 154-55. I saa Fald vilde Digtet henhöre til de Vexelsange mellem Sommer og Vinter, som endnu synges i Schweitz og Tydskland ved lignende Folkefester.

Jeg kjender ingen særskilt Oversættelse af dette Digt, undtagen en tydsk af *Gräter* i *nordische Blumen* 1789.

---

*) Nogle Betragtninger over dette Digt findes og i *Grundtv*-*gs* Bemærkninger over *Signe* — *Minerva* for Junii 1807.

Udsigt over Indholdet af *Fiölsvinnsmaal.*

I. Förste Ordvexling mellem Vandreren *Vindkold* (eller *Svipdag)* og Borgvogteren *Fiölsvinn.* (1-5) Gjensidige Spörgsmaal og Svar om hans og *Menglades* Slægt. (6-9)

II. Dunkle Gaader, fremsatte af Vandreren, med Borgvogterens nu fuldt saa gaadeagtige Svar. For denne Aarsags Skyld aftrykkes den hele Afdeling blot i Ursproget (10-41), men oplyses, saavidt mueligt, i Indledningen og Anmærkningerne.

III. Vandrerens nærmere Spörgsmaal angaaende *Menglades* Elsker (42) med Borgvogterens Svar. (43) *Vindkold*, som saaledes erfarer at hun ikke har indladt sig i nogen ny Kjærligheds-Forbindelse, anmelder sig endelig som hendes elskte og længe savnede *Svipdag.* (44)

IV. *Fiölsvid* underretter *Menglade* om Elskerens Komme, hvilket hun dog neppe vil troe. (45-46)

V. *Menglades* og *Svipdags* Samtale hvormed Digtet sluttes. (47-51)

FIÖLSVINNSMAAL.

I.

1. Uden for Mure
En Mand han saa
Paa Bjerget opstige.[1])
[BORGVOGTEREN siger:]
Ad de vaade Veje
Vig herfra tilbage;
Her Tigger! er ikke din Plads. —

2. Hvad er det for en Trold
Som uden for Portene[2]) staaer
Og vanker om farlig Flamme? —

---

1) Eller e. O. Han saa En komme op ad (eller til) Jættefolkets Sæde, d. e. Bjerget. Saaledes maa Stedet forklares om *Fiölsvid*, som seende. Man kunde og falde paa at mene at Talen er om *Svipdag*, stedt uden for Borgen, som da seer en Flok Jætter komme op paa Murene eller Port-taarnet. Jfr. *Magnæus's* 1ste Anmærkn.

2) E. O. Forgaardene.

Hvad söger du om?
Hvad er din Attraa?
Eller hvad vil du Venlöse! vide?

VANDREREN.

3. Hvad er det for en Trold
Som ved Porten [3]) staaer,
Og byder ej Vandreren Hvile? [4])
Uden Hæders-Rygte
Har du, Sladdrer! [5]) levet;
Gaa kun heden hjem.

BORGVOGTEREN.

4. *Fiölsvid* jeg heder,
Meget jeg veed, [6])
Men ödsler ikke med Föde.
Inden for Gaarden
Aldrig du kommer,
Thi skynd dig, som Ulven, herfra.

VANDREREN.

5. Fra Öjenslyst
Man nödig vil gaa
Naar Skjönhed ham glimted imöde; [7])
Her skinnende Mure

---

3) E. O. Forgaarden.

4) El. Indbyder ikke de Rejsende.

5) El. ligefrem: Mand, Menneskene!

6) E. O. jeg ejer klogt Sind (besidder Klogskab el. Lærdom).

7) E. O. naar man faaer noget södt, yndigt eller behageligt at see.

Omgive gyldne Sale,
Her vilde jeg leve fornöjet.

FIÖLSVID.

6. Sig mig da af hvem
Er du Yngling! avlét?
Af hvilken Æt er du kommen?

VANDREREN.

7. *Vindkold* jeg heder,
Vaarkold hed min Fader,
Heelkold [8]) var Fader til ham. —

8. Sig du mig det *Fiölsvid!*
Hvad fritte jeg skal
Og jeg vilde vide,
Hvem her besidder
Og bestyrer
Gods og Skattes Gjemmer. [9])

FIÖLSVID.

9. *Menglade* hun heder,
Men hende Moder avled
Med *Svafe*, *Thorins* Sön;
Hun her besidder
Og bestyrer
Gods og Skattes Gjemmer.

---

8) El. Megetkold, Titkold.

9) El. rige (herlige) Sale, Rigsdomssale, Skatkamre.

II.

VINDKALDR (qvad):

10. *Segdu mér* þ*at* Fiölsvidr!
Er ec þ*ic fregna munc*
Og ec vilia vita.
Hvat sú grind *heitir*
Er med godum sá-at
Menn it meira forat?

FIÖLSVIDR.

11. Þrimgiavll [10]) *hon heitir,*
Enn hana þ*rír gerdv*
Solblinda *synir;*
Fiötvrr fastr verdr
Vid faranda hwern
Er hana hefr frá hlidí.

VINDKALDR.

12. *Segdv* &c.
Hvat sá gardr *heitir*
Er *med godvm sá-at*
Menn id meira forat?

FIÖLSVIDR.

13. Gastrópnir *heitir*
Enn ec hann giörvan hefk
Or Leirbrímis [11]) *limvm.*
Sva hefic stvddan,
At han standa man
Æ medan avld lifir.

---

10) Andre: *Þrymgiavll.* 11) Andre: *Leirbrims.*

VINDKALDR.

14\. *Segdv* &c.
Hvat þeir garmar *heita*
Er gífvr-rekar
Giördv fyri löndin lím?[12])

FIÖLSVIDR.

15\. Gifr *heitir annarr*
En Geri *annarr,*
Ef þú villt þat vita.
Vardir ellifv
Er þeir varda
Unz riúfaz regin.

VINDKALDR.

16\. *Segdv* &c.
Hvart sé manna nockvt,
þat er megi inn coma
Medan sókndiarfir sofa?

FIÖLSVIDR.

17\. *Missvefni mikit*
Var þeim miöc of lagit,
Sídan þeim var vardsla vitvd;
Annar of nætvr séfr
En annar of daga,
Oc kemz þá vætvr ef þá kom.

VINDKALDR.

18\. *Segdv* &c.
Hvart sé matar *nockvt,*
þat er menn hafi
Oc laupi inn medan þeir eta?

12) A. *lim.*

FIÖLSVIDR.

19. *Vegnbrádir*[13]) *tvær liggia*
I Vidofnis *lidvm,*
Ef þú villt þat vita.
Þat eitt er sva matar,
At þeim menn of gefi
Ok lavpa inn medan þeir eta.

VINDKALDR.

20. *Segdv* &c.
Hvat þat barr *heitir,*
Er breidiz vm
Lönd öll oc limar?

FIÖLSVIDR.

21. Míma-meidr[14]) *hann heitir*
Menn[15]) *þat fáir vito*
Af hveriom rótvm rennr.
Vit þat han fellr
Er fæstan varir
Flærat han eldr né iárn.

VINDKALDR.

22. *Segdv* &c.
Hvat af módi[16]) *verdi*
Þefs ins mæra vidar,
Er han flær ei eldr né iárn?

FIÖLSVIDR.

23. *Út af hans aldni*
Skal á eld bera
Fyr kelisiúkar konar;

13) Andre: *Vengbrádir.* 14) Nogle: *Munameidr.*
15) A. *enn.* 16) A. *mædi.*

Utar hverfa
þefs þeir [17]) *innar skyli*
Sá er hann med mönnvm miötvdr.

VINDKALDR.

24. *Segdv* &c.
Hvat sá hani *heitir*
Er sitr í enom háva vidi?
Allr hann vid gvlli glóir.

FIÖLSVIDR.

25. Vidofnir *hann heitir,*
En han stendr vedrglasi
Á meids *qvistvm* míma. [18])
Einvm ecka þrúngr
Han órof saman
Svrtr [19]) *sinn mavtv.* [20])

VINDKALDR.

26. *Segdv* &c.
Hvart se vapna *nockvt,*
þat er knegi Vidofnir *for*
Hníga á heliar-siót.

FIÖLSVIDR.

27. Hævateinn [21]) *heitir han;*
En han gerdi Loptr *rúinn*
Fyr ná-grindvr nedan,
I sæg-idrnkéri [22]) *liggr han*
Hia Sin-mörv,
Oc halda niardlásar nío.

---

17) Andre: *þær.* 18) A. *muna.* 19) A. *Surtar.*
20) Andre: *Sinmörv* (maaske som et allegorisk Egennavn). See 27de og 31te Str. 21) Andre: *Heva-* eller *Hevia-teinn.* 22) And. *Segiarns kéri, Sægiarnskéri.*

VINDKALDR.

28. *Segdv* &c.
Hvart aptr kemr
Sá er eptir ferr
Oc vill þann tein taca?

FIÖLSVIDR.

29. *Aptr mvn koma*
Sá er eptir ferr
Oc vill þann tein taca
Ef þat færir
Sem fáir eigv
Eiri aur-glasis.

VINDKALDR.

30. *Segdv* &c.
Hvart se mæta nockvt
Þat er menn hafi
Oc verdr því hin favlva gígvr fegin?

FIÖLSVIDR.

31. *Liósan liá*
Skaltv í lúdr bera
Þann er liggr í Vidofnis *vólvm,*
Sinmörv *at selia*
Ádr hon söm teliz
Vapn til vígs at liá.

VINDKALDR.

32. *Segdv* &c.
Hvat sá salr *heitir,*
Er slúnginn er
Visum vafr-loga?

FIÖLSVIDR.

33. Hyrr *hann heitir,*
En han lengi mvn
Á brodds oddi bifaz,
Audranns þ*efs mvnu*
Um aldr hafa
Frétt eina fírar.

VINDKALDR.

34. *Segdv* &c.
Hver þ*at giördi,*
Er ec fyri gard sóc[23]
Innan Ásmaga?

FIÖLSVIDR.

35. Uni *oc* Iri,
Barri *oc* Ori,
Varr *oc* Vegdrasill,
Dorri *oc* Uri,
Dellíngr, Atvardr,
Lídski[24] *álfr* Loki.

VINDKALDR.

36. *Segdv* &c.
Hvat þ*at* biarg *heitir,*
Er ec se brúdi á
þ*ióðmæra* þ*rvma?*

FIÖLSVIDR.

37. Hyfia-berg[25] þ*at heitir,*
Enn þ*at hefir lengi verit*
Svik[26] *oc sári gaman.*

23) A. *sóc* (*sócta?*). 24) A. *lædski; lidko.*
25) A. *Hyfara; Hlyfia.* 26) A. *svikvm.*

Heil verdr hver
þó hafi árs sótt
Ef þat klýfr [27] *kona.*

VINDKALDR.

38. *Segdv* &c.
Hvat þær meyiar heita
Er for Mengladar *kniám*
Sitia [28] *sátlar saman?*

FIÖLSVIDR.

39. Hlíf *heitir*
Avnnor Hlíf-þúrsa,
þridia þiódvarta,
Biört *oc* Blíd,
Blídvr, Fríd,
Eir *oc* Avrboda.

VINDKALDR.

40. *Segdv* &c.
Hvart þær biarga nockvt,
þeim er blóta þær
Ef giöraz þarfir þess?

FIÖLSVIDR.

41. *Svmvr* [29] *hver*
Er menn blóta þær
Á stallhelgvm stad,
Ei sva hátt forat
Kémr at havlda sonvm
Hvern þær or naudum nema.

---

27) A. *klífr, klífar.* 28) A. *sýngia.*
29) Egentlig *hvar.*

III.

VINDKOLD.

42. Sig du mig det *Fiölsvid!*
Hvad fritte jeg skal
Og jeg vilde vide,
Om vel nogen Mand
Undes at hvile
I *Mengladas* yndige Arme?

FIÖLSVID.

43. Ingen blandt Mænd
Undes at hvile
I *Mengladas* yndige Arme,
Uden *Svipdag* ene,
Ham blev den solfavre Möe
Til Hustru bestemt.

VINDKOLD.

44. Stöd Dörrene op
Lad Porten sig aabne,
Her kan du *Svipdag* see. —
Il dog at spörge [30]
Om vel *Menglade*
Vil min Elskov ynde! —

VI.

FIÖLSVID.

45. Hör du *Menglade!*
Her en Mand er kommen,

30) Men det faa vide.

Gaa for Gjæsten at see;
Hundene logre,
Huset er oplukket,
Jeg troer at *Svipdag* det er.

MENGLADE.

46. Barske Ravne skulle
Paa höjen Galge slide
Öjne ud af dig,
Hvis du det lyver
At langt fra er kommen
Den Mand til mine Sale.

V.

MENGLADE
(til den Fremmede):

47. Hvor kommer du fra?
Hveden drog du ud?
Hvad kaldte dig din Slægt?
Af Æt og Navn
Jeg sikkre Tegn maa vide
Hvis jeg blev som Brud dig lovet.

VINDKOLD.

48. *Svipdag* jeg heder,
Sol-lys hed min Fader;
Deden Storm mig drev paa kolde Veje;
Urdes Ord
Kan ingen modsige,
Om man end agter det lidet.[31])

---

31) El. om det end kun er bleven flygtig udtalt.

MENGLADE.

49. Vær da velkommen!
Min Villie har jeg naaet,
Et Kys skal den Hilsen ledsage;
Saa herligt et Syn
De fleste vil glæde
Som troligen elske hinanden.

50. Længe jeg sad
Paa det kjære Bjerg
Vented (mange) Dögn og Dage.
Nu er det skeet
Hvad længe jeg haabed,
At du er atter kommen
Mand! til mine Sale.

SVIPDAG.

51. De Længsler jeg yttred,
Som jeg havde til Gammen hos dig
Og du til min Elskov;
Nu de opfyldes
Da vi slide skulle
Liv og Alder sammen.

ANMÆRKNINGER.

1. Om Strophens rette Mening see Varianten 1. *Menglades* Borg synes at have ligget paa et Bjerg. *Svipdag* synes og at have vist sig i en Tiggers Forklædning, og derfor at tiltales saa haardt af Borgvogteren.

2. Den *værnende* eller *omgivende Flamme* er bekjendt i vore mythiske Digte, og forestilles som et brændende Baal hvormed Borgene omgaves. I senere tydske og danske Digte omtales de som *Glas-Bjerge, Glar-Bjerge* (Mure eller Volde). Naar Himmellysenes Straaler faldt paa disse, maatte de skinne som Ild eller Luer; men vi finde virkelig slige *forglassede Borge* eller *Mure (vitrified forts)* i de skotske Höjlande. Ingen kjender nu deres Oprindelse eller Opförelsesmaade. Her i Digtet menes vel en Vagtild — hvis Skjalden ellers ikke sigter til *Nordlysets* Vinteren tilhörende Flammer. Jfr. *Skirners Reise* Str. 8. 9.

7. Denne allegoriske Stamtavle synes paa det tydeligste at godtgjöre Rigtigheden af den i Indledningen anförte svenske Forklaring, thi den unge *Sommer* kan siges at være en Sön af *Vaaren*, og denne atter af *Vinteren*.

9. De heranförte Navne ere vistnok allegoriske, men de tvende sidstes rette Betydning er os nu vel ubekjendt. *Svafr* oversætter Magnæus ved *Vibrans, Tersus*; *Þorin* ved *Audax*.

10-11. Her begynde de yderst dunkle Gaader, hvis rigtige Fortolkning jeg ikke föler mig i Stand til at yde. Jeg gjætter blot at de mest tage Hensyn til *hedenske Offersteder*, hvor Folket forsamledes ved offentlige Fester, samt de Indretninger og Skikke (maaske tildels mysterieuse og ubekjendte for den store Hob) som fandt Sted derved. Her er först Ta-

len om en *særdeles kunstig Port* kaldet *Thrymgiöll (höjtlydende* eller *Dörtærskel-knirkende)* gjort af *Solblindes* tvende Sönner. Den (uberettigede) Vandrer som aabner den, fængsles derved paa Stedet (maaske ved en kunstig Indretning). — Udtrykket *med godum* kan betyde: *a)* blandt Guder, *b)* blandt Gudernes Præster.

12-13. Her omtales en stor eller herlig *Gaard* eller *Borg* (hvortil vel den nysommeldte Port hörte) kaldet *Gastropner*, rimeligvis *Gjæstraaber*, d. e. den, som kalder eller forsamler (mange) Gjæster. *Leèr-Brimer* er vel den samme som *Brimer* (Havjætten) et Navn for Urjætten *Ymer* i Val. Spd. Str. 9 (I, 34, 57). Hans Lemmer eller Been ere *Stenene*, hvoraf de gamle Altere og Offersteder vare opförte. Disse Mindesmærkers Varighed her i Danmark er noksom bekjendt.

14-15. Her tales om tvende *Porthunde*, som bevogte Indgangen til Borgen eller Gaarden, *Gifur* og *Gere (Odins* Ulve hede *Freke**) og *Gere)*. Elleve Vagter (rimeligvis i enhver naturlig Dag) skulle de være paa deres Plads.

16-17. Her siges at den ene af disse Hunde sover om Natten, den anden om Dagen — og at Ingen kan komme ind saalænge nogen af dem vaager.

18-19. Handle om Mueligheden af at komme ind i Gaarden, ved at kaste visse Kjödstykker eller Kraase for Hundene, da man maa benytte det Öjeblik medens de fortære dem.

20-21. Om et *Træ* kaldet *Mima-meid* eller *Mimes* Træ, som udbreder sine Grene over alle Lande (her

*) Mærkelig nok har *Freke* den samme Betydning som *Gifur*, nemlig fræk, voldsom.

vel blot de hellige Kredse). Her menes sandsynligvis et helligt Træ paa eller ved Offerpladsen, som har skullet forestille *Yggdrasill* eller det Træ hvorunder Guderne holdt deres Raadsforsamlinger (I, 177, 256, 261). Vi vide bestemt at Saxerne, de Danskes Naboer, virkelig kaldte et saadant helligt Træ for *Irmensul* (oldnordisk *Jormunsùl* eller *-súla)* ɔ: *Verdenstræet*, eller, som man i Middelalderen latiniserede det, *columna universalis*. *Yggdrasills* ene Rod naaede til *Mimers* Kilde, hvorfor hint Træ muelig har erholdt et saadant Navn. Jfr. *Lings Sinnebildslära* S. 124.

22-23 Dette Træ maatte hverken beskadiges ved Ild eller Jern; — dog anvendtes dets Frugter til Lægedom for svagelige (eller svangre) Qvinder. Her kan man ikke andet end tænke paa Druidernes Overtro om *Mistelen*, deres ypperste Lægemiddel, og de besynderlige Ceremonier hvormed den saaledes skiltes fra Træet.

24-25. Handle om en skinnende *Hane* som sidder i det höje Træ. Sandsynligvis forestilte man saaledes ved Festerne i Oldtiden en mythisk Fugl (maaske *Valhalls Hane* I, 46-47, 65. Jfr. *Ling* l. c. S. 133). Det er saaledes mærkeligt, at Almuen i Norden, ligetil de sidste Tider, har beholdt denne Forestilling ved *Majistangen* eller Vaarfestens kunstige Træ. Saaledes f. Ex. i Sverrig efter *Arndts Reise durch Schweden* 3, 72: "*Majitræet* er meget höjt; dets kunstige "Grene ere udsmykkede med Baand, Faner, Krandse "og alleslags store og smaa udskaarne eller udstop"pede Dyr.*) Alleröverst staaer sædvanlig, blaudt

*) Formodentlig i de ældre Tider) for at efterligne *Yggdrasill*. See I, 178, 256, 259 o. fl.

"Vimpler og Faner, en stadselig *Hane* som omdrejes "af Vinden.*)" Jfr. samme Værks 1, 238. 2, 197, samt *Linnés Skånska Resa* (om Midsommershöjtiden i Falsterbo). Lignende Skikke finde Sted i Tydskland ved *Sommer-Træet* o. s. v.

25-31. Fra den förstnævnte Strophes Midte af ere disse Gaader og Gaadelösninger de dunkleste i den hele Samling. De synes at sigte til visse os aldeles ubekjendte Ceremonier ved etslags höjtidelig *Fugleskydning*, hvorved den ommeldte *Hane* skulde nedskydes ved en vis *Ten* eller *Spyd*, som var meget vanskelig at erholde. Virkelig har man Grund til at formode (især da *Lopt* eller *Loke* nævnes her som Tenens Ophavsmand eller Skaffer, og den tillige siges at forvares i Afgrunden af Jættinder eller Troldqvinder) at her sigtes til et Vaaben af samme Art som *Misteltenen*, hvorfor *Baldur* faldt, men at *Hanen* her (ligesom den svenske Commentator har gjættet) ogsaa var *Sommersolens* Sindbillede,**) samt at Ceremonien, naar den foretoges paa Midsommers- eller Sommersolhvervs Fester, virkelig maatte antyde dens nu atter begyndende Dalen og Nedfart til Underverdenen. De særegne Omstændigheder eller Ceremonier herved, bliver det vel ellers nu umueligt at forklare.

---

*) Og svarer saaledes netop til Udtrykket *Vedurglasi* i nærværende Digts 25de Str. At den eddiske Hane i Mimetræet er identisk med den i Ygdrasills Top thronende *Hög* mener *Ling* i anförte Skrift S. 133.

**) Muelig kunde denne Forestilling tildels have foranlediget den i Sverrig, Danmark og Island almindelige Talemaade: at *Solen* til visse Tider kom hver Dag *et Hanefjed* fremad paa sin himmelske Bane.

32-33. Ere fuldt saa dunkle, og handle om en *Sal* kaldet *Hyrr* (Ild, Varme) eller *hýr* (*hir*) varm, behagelig — omslynget af Flammer. Talen kunde da være om *Menglades* egen Bolig, men sandsynligst menes her dog et Telt eller Tabernakel; slige brugtes af de hedenske Letter ved deres Offersteder i de hellige Lunde. Jfr. Str. 2, 5.

34-35. Her nævnes ni af Asers Slægtninge (Alfe eller Genier) som opholde sig inden for Borgens Volde.

36-37. Handle om det *Bjerg* hvorpaa Möen (formodentlig *Menglade*) opholder sig. Den senere Strophe er vel den allermörkeste i det hele Digt.

38-39. Her opregnes ni Möer (Diser eller Nympher) som i al Enighed omgive *Menglade* som hendes lydige Terner. De svare rimeligvis til de 9 Alfe som nævnes i 35te Str.

40-41 Disse *Diser* siges her at burde dyrkes af Menneskene ved *Offringer*, som foretoges *hver Sommer* paa et *helligt Sted*, i *Templet* eller *ved de hellige Altre*.

42. Her skrider *Vindkold* eller den formummede *Svipdag* nærmere til Texten, og aabenbarer sin Kjærlighed for *Menglade*.

46. Heftigheden af *Menglades* Kjærlighed til *Svipdag* aabenbarer sig i denne Trudsel.

48. Antager man *Svipdag* for at være Sommeren, saa er det en naturligere Allegorie, at han siges at være en Sön af *Sollyset*, end af *Vaar-* eller *Vinter-kulden* (Str. 7) skjönt dette og kan lade sig sige paa en mere forblommet Maade. I Vintertiden havde han været landflygtig, "vidt omdrevet af kolde Vinde." Hans hele Skjæbne var forlængst bestemt af *Urde*, den ældste og ypperste Norne; — den kunde

umuelig forandres, ligesaalidet som Aarstidernes Gang i det Hele.

50. *Menglade* siger sig tit at have siddet forgjæves höjt oppe paa sit kjære Bjerg, hvor hun kunde overskue Landet, for om mueligt at see sin Elsker komme fra hans fjerne og lange Vandringer. Man erindre sig her Thulensernes Gang til de höje Bjergtoppe for at udspeide Solens Tilbagekomst mod Foraarstiden, samt deres Glæde i den Anledning, lignende de mærkværdige Festligheder som endnu finde Sted ved Solens förste Syn i de dybe Dale i Over-Alpernes Departement i Frankrig, som upaatvivlelig ere Levninger fra Hedendommen. See Prof. *O. Wolffs* Journ. for Pol., Nat. og Menn. Kundskab. Febr. 1821, S. 129.

H A V A M A A L

ELLER

DEN HÖJES SANG.

Indledning.

Nærværende Digt er, saaledes som vi nu have det, uden al Tvivl sammensat af flere forskjellige, ligesom og adskillige enkelte Brudstykker eller Viser synes at være blevne indskudte deri paa sine Steder. Titelen *Háfamál* maa, saaledes som vi nu have den, forklares ved: *den Höjes Sang eller Tale.* Dog kan man gjætte at det kunde betyde: *Höjsangen, den höje Sang eller Tale. Háfi, Hávi,* ɔ: den Höje, var et i Norden ældgammelt Navn for Himlens Gud og i Særdeleshed for *Odin,* som af de fleste ansaaes for at raade over Himlen og den skabte Verden. Da han desuden sagdes at være Aandens, Forstandens, Videnskabens og Digtekunstens Giver, saa er intet naturligere end at hans Præster, og siden Folket overhoved, tilegnede ham de hellige Sange, som mentes at være fremkomne ved hans Indskydelse, eller sagdes endog at være forkyndte og lærte ved ham selv i en jordisk Incarnation eller Aabenbaring. Denne ældgamle Forestilling om Digtets Oprindelse, overensstemmende med det ægte He-

denskabs Aand, begyndte dog at forvirres for Mange efter Kristendommens Indförelse, da de fleste kun kunde (eller maaske rettere maatte) tænke sig de hedenske Guder ved *Djævle* eller *Bedragere*, især som Mennesker, der ved Koglerie og lignende Kunstgreb havde tilsneget sig guddommelig Dyrkelse. Saaledes betragtede Historikeren *Snorro* Asaguderne i sin *Ynglinga-Saga*, og saaledes har han tildeels benyttet et Stykke deraf, nemlig *Rune-Sangen*, ved Fortegnelsen over *Odins* Egenskaber og magiske Kunster. Dette oplyses nærmere i de hertil hörende Anmærkninger.

Den förste Strophe af *Havamaal* anföres i Begyndelsen af den yngre Edda som sjunget af *Gylfe* ved Indtrædelsen i Gudehallen *Asgaard*, hvor den eddiske Trefoldighed aabenbaredes ham under Navnene *Hár* (Höj) *Jafnhár* (Jævnhöj) og *Thridie* (Tredie). Alle tre betegne de *Odin*, og hans förste Navn er det samme som ellers kaldes *Háfi*, hvoraf atter *Háfamál* eller den Höjes Sang. Heraf kunne vi slutte, at nogle i Oldtiden have meent at de Sange, hvoraf det bestod, eller i det mindste en Deel deraf, indeholdt gode Raad givne *Gylfe* af *Odin* ved deres Samtale i *den Höjes Hall*. Naar vi paa den anden Side undersöge Fabelen om *Gylfes* Besög i Asgaard, hvori den eddiske Lærebygning er bleven indklædt, saa ville vi finde, at den indeholder en allegorisk Fortæl-

ling om Skjalden, eller den Person i hvis Sted han sætter sig, som Gjæst hos *Himmelen* eller *de himmelske Hære*, da han indtræder i deres Höjsal og betragter deres hele Væsen med Digteröje, samt indklæder den derfra hentede Gudelære og Natur-Kundskab i hemmelighedsfulde poëtisk-religieuse Gaader, som det kun var givet Præsterne og de Indviede at oplöse. Saaledes betyder vistnok Benævnelsen *Hávi* eller *den Höje* Himlens og Luftens Gud, Verdens Sjæl (efter Stoikers og Inders Udtryk) ellers kaldet *Odin* — men *hans Hall* Himmelhvælvingen eller Dunstkredsen, samt tillige maaske, i mere indskrænket Forstand, et deraf omgivet og derved betegnet aabent Tempel. Ordet *Asgard* betyder blandt andet *Gudernes Stad*. Denne sidste Benævnelse bevidner *Cicero (de natura Deorum)* at Stoikerne gave hele Verden, samt at de foregave, at *den höjeste (summus*, gr. ὕψιστος) *Gud* og Skaber var Stadens Herre. Uden mindste Hensyn hertil forklarer *John Olafsen* fra *Grunnevig* vor Digters *Hávahöll* ved hele Universet, som den almægtige Guds Hus og Bolig. Selv nyere Digtere have paa deres Vis hyldet lignende Ideer. Saaledes f. Ex. Spaniolen *Feijoo**): "Hvad I her see er "Herrens Hus, Guddommens Slot, den Aller-"helligstes Tempel, den Retfærdiges evige Vaa-

*) Efter et Uddrag i *Scots Magazine* 1813. S. 913.

"ning. Hvor beundringsværdig er ikke Hallens "uhyre Hvælving med de utallige straalende Lam-"per" o. s. v. I dette Tempel, under aaben Himmel, var det og at det gamle Nordens Spaamænd og Spaaqvinder ofte sögte og troede sig at erholde natlige Aabenbaringer fra Guddommen, meddelende gavnlige Raad eller Underretning om Fremtidens Skjæbne. Dette skete tildels ved Iagttagelse af Stjernernes Gang, Meteorers Lysning, Fuglenes Flugt og Skrig, Vandfaldenes Lyd og Udseende m. m. — eller ogsaa ved Drömme eller Indskydelser i vaagende Tilstand, som vi ansee som blotte Indfald, men som Forfædrene tilskreve en höjere Oprindelse. Nærværende Digt mentes da, eller foregaves at være bleven til ved Guddommens Inspiration, meddelt Præsten eller den hellige Digter, som tildels taler i sin Guds Navn,*) og atter meddeler sine ringere Tilhörere eller Lærlinge den Deel af hans himmelsendte Visdom, som kunde aabenbares paa en saadan Maade. Digtets to eller tre sidste Afdelinger synes ellers især at være foredragne hemmeligen for præstelige Lærlinge, paa Druiders, Magers og Brachmaners Maade; — hvorvidt derimod de to förste have været bestemte for hele Almeenheden, eller muelig i senere Tider ere blevne sammensatte af

*) Enhver veed at de hebraiske Propheter tit talte i Guds egent Navn, for ej at anföre flere Exempler af dette Slags.

forskjellige gamle Viser eller ogsaa af enkelte Ordsprog, derom kan jeg intet afgjörende sige. Vist er det derimod, at dette hele Digt, eller den störste Deel deraf, er fra Hedendommens Tider af bleven opbevaret ved mundtlig Overlevering fra Slægt til Slægt, og endelig bleven opskrevet af Eddadigtenes Samler. Dets höje AElde vises især ved dets, tildeels i Anmærkningerne godtgjorte store Lighed med *Hesiods* bekjendte græske Digt εργα και ἥμεραι, som netop menes at være opbevaret for os paa den selvsamme Maade, uden at man har mindste Grund til at antage, at Aarsagen til denne Lighed kan söges i Middelalderens nordiske Klerkes Bekjendtskab med græske Forfattere. Om Oprindelsen til slige Samlinger siger *Nyerup* i Fortalen til de ved ham udgivne *kjernefulde danske Ordsprog:* "Den ældste Art Poesie hos alle "Nationer er netop den gnomiske, nemlig slige "korte Sentenzer, som enten indeholde Leve-"regler eller Domme og Udsagn om Menneske-"nes Gjören og Laden eller practiske af Er-"faringen abstraherede Iagttagelser (efter Dr. "*Rhodes* Inddelinger af Gnomerne i hans *Vete-"rum poetarum sapientia gnomica. Havn.* "1799). Disse iklædtes Poesiens Dragt, da "ucultiverede Folk af Mangel paa egentlige Be-"nævnelser brugte Omskrivninger og sandselig "Fremstillelse, hvortil kommer, at för Skrive-"kunsten var indfört eller kommen almindelig

"i Brug, maatte det som skulde indprentes i Sin-
"det eller Hukommelsen enten fremsættes i Bil-
"leder eller Lignelser eller understöttes med Rim
"og et afpasset Stavelsemaal."

Paa den anden Side har en stor Deel af Havamaals Folkevisdom forplantet sig gjennem mange Aarhundreder til de i vore Dage i de nordiske Riger almindeligste Ordsprog. Dette er ikke allene Tilfældet med de islandske, norske og svenske, men ogsaa med vore egne danske. For at vise dette tydelig har jeg, ved at forbigaa de övrige for det indskrænkede Rums Skyld, sammenlignet adskillige af de ved *Peder Laalle*, *Syv* og *Nyerup* samlede bekjendte danske Ordsprog og Sentenzer*) med de eddiske i *Havamaal*, uden dog at medtage de udtrykkelige Oversættelser heraf, som *Syv* har givet i et Tillæg til sin Samling. Nogle af disse Ordsprog vise udtrykkelig, ligesom visse af *Saxo* latiniserede Poëmer, at de ere Levninger af ældgamle Digte eller Viser hvori Bogstavrimene brugtes, f. Ex.

*H*evd gjör *H*est og ej *H*öj Staald;
*U*ngdoms Sprung gjör *A*lder tung;

*) *P. Laalles* danske Ordsprog ere udgivne i *Kjöbenhavn* 1508. *Paris* 1515 af *Christiern Pedersen* og i *Aarhuus* 1614 af *Skonning* (i alphabetisk Orden). *Peder Syvs* mere bekjendte Samling er udgivet i Kbhvn. i 2 Dele (1682 og 88).

Nyerups Værk er et Uddrag af begge, udkommet i Kb. 1807.

Mange *H*unde ere *H*arens Död;
*S*ilde Bod sjelden god;
*B*edre at *b*læse hart end at *b*rænde sig;
*B*lid er *b*eden Mand;
*H*undeglam naaer ej til *H*imlen fram;
Der *b*lunder nu mangt et Öje, der *b*lidede i Fjor;
Enten maa det *b*ugne eller *b*riste;
Der *k*veldes ikke som *K*vinder drikke;
*K*rukken gaaer til *K*ilde til *K*næg den faaer;
*F*attigdom *f*öder men *f*eder ikke;
Den *g*ræd ej for *G*uld, som aldrig *G*uld aatte, o. s. v.

Nogle af de anförte og flere lignende danske Ordsprog ere brugelige i Island i Landets Sprog, hvor den poetiske Alliteration endnu har sit egentlige Hjem.

Havamaal forekommer mig nu at burde have fölgende 5 Hovedafdelinger:

I. (Str. 1-35 incl.) Leveregler og nyttige Raad som især bör iagttages af Gjæster, Vandringsmænd og Reisende.

II. (36-104). Andre deslige, som mest passe for Mænd der ere bosatte og före Husholdning, hvortil dog ere lagte adskillige flere som kunne passe sig i enhver Stilling i Livet, ligesom og Strophernes Orden let kan være bleven forvirret ved Tidens Længde, nogle udeladte, andre atter indskudte o. s. v. i begge de förste Afdelinger.

III. (105-111). En Episode, fremfört i Guden *Odins* eget Navn, indeholdende en mythisk Fortælling om Digterdrikkens Hentelse fra Jætten *Suttungs* underjordiske Huler. En prosaisk og mere udförlig Beretning om de samme Tildragelser findes i den yngre Edda (den stokholmske Udgave S. 83-87. Nyerups danske Oversættelse S. 107-112). *) Det Heles Betydning har jeg sögt at udvikle og forklare i min Afhandling *om Digterdrikken* i Maanedskriftet *Athene* 6te Bind S. 242 o. f. (for *Marts* 1816). Det vigtigste deraf, for saavidt det vedkommer vort omhandlede Digt, vil erfares af de dertilhörende Anmærkninger. Det hele er en mærkværdig nordisk Pröve af den almindelige Mythe om Himmelens eller Aarsgudens Strid med Underverdenens Magter, og Sejer over dem til Menneskenes Bedste. Det er ikke usandsynligt, at dette lille Digt har været en festlig Sang; brugt ved vore Forfædres Drikkegilder, til de begeistrende Drikkes og deres formeentlige Givers Pris.

IV. *Lodfafnersmaal* (112-140), som uden al Tvivl engang er bleven betragtet som et særskilt Digt. Det synes at være bleven fremfört

*) Den har givet Anledning til forskjellige nyere Digteres Bearbeidelse af dette Æmne, som *Baggesens* bekjendte komiske Fortælling *Poesiens Oprindelse*; *Digterdrikkens Oprindelse* (af Hr. Etatsraad *Carl v. Holten* i hans *Rimbreve og Smaadigte*. *Odense* 1821) o. fl.

af en Præst eller viis Olding paa et helligt Sted, til Brug ved en Ynglings Undervisning. Taleren tiltaler *Lodfafner* deri omtrent paa samme Maade som *Hesiod* den enfoldige *Perses.*

V. *Odins Runetal* eller *Runesang*, ellers kaldet *Runekapitlet* (141-167). Dette Digt er af samme Art som *Lodfafnersmaal*, men vedkommer mest den religieuse Magie, især de saakalde *Runer*. Dette Ord har saare mange Betydninger, hvoraf de vigtigste ere anförte i 1ste Deel S. 117. Efter Löfte vil jeg her söge at give tydeligere Begreber derom. I den Hensigt meddeler jeg mine Læsere Uddrag af en hertilhörende liden Afhandling, forfattet 1819 i Anledning af Hs. Exc. Hr. Overhofmarchal *Hauchs* R. af E. Anmodning om min Betænkning over Betydningen af de synderlige Karakterer paa en i Aaret 1818 funden hedensk Gravsteen ved Willingshausen i det Hessen-Casselske, *) af ham tilstillet Hans Höjfyrstelige Durchlauchtighed Prinds *Carl*, Landgreve til Hessen-Cassel:

---

*) Dette anmærker jeg af den Aarsag, at Hr. *W. C. Grimms* Betænkning over den samme Sten i hans ypperlige Skrift: *Ueber die deutschen Runen*, *Goettingen* 1821, har i Hovedsagen den selvsamme Tendenz og Hensyn til de samme Citater (med Tillæg af adskillige flere) som min kortfattede Afhandling. Stenen forestilles paa den 9de Kobbertavle ved det nævnte Værk. Mærkeligt er det, at Stedet hvor

"Tegningerne af disse Karakterer synes for "en stor Deel at röbe umiskjendelig Lighed med "*Grene, Qviste* eller *Stave*, og saaledes at höre "til, eller rettere at sige, udtrykke en Art af "de ældste Hieroglypher, hvoraf Nordens *Ru-"nestave* (Germanernes *Run-Stabas*) der dog "vare grundede paa asiatiske Fundamenter, el-"lers udviklede sig.

"Det oldnordiske Ord *Rún* (i Fleertallet "*Rúnar, Rúnir*) har oprindeligen betydet *Ord,* "*Taler,* især hemmelige eller hviskende, og til "sammeslags Betydning ved lignende Ord finder "man Spor i de fleste gamle europæiske Sprog. "Saaledes betegner f. Ex. det moesogothiske "*Runa* Hemmelighed, Raadsforsamling, Angel-"saxernes *Rune* Samtale, Raadförelse, *Run* der-"imod Hemmelighed, Bogstav, Karakter eller "Hieroglyph. — Kymrisk *Rhin* Hemmelighed, "hvoraf *Rhiniau* Trolddom, Tryllesange, Finsk "*Runo* Sang, ogsaa især Tryllesang. Af det "oldnordiske eller islandske *Rún, Rúnar* kom-"mer samme Sprogs *rýna, rýnaz* ɔ: at samtale, "hvidske, grandske, læse, samme Ord med An-"gelsax. *runian*, Alamannernes *runen, runiz-"zenne*, det ny-tydske *raunen*, Engl. *round,* "Kymr. *rhinio*, Finlappernes *runam*, som alle "betyde at hviske, mumle, före en hemmelig-

---

Begravelsen laa, kaldes *Jettenberg* ɔ: Jættebjerget; — den nordiske Mythologies Jætter have og været kjendte i denne Deel af Tydskland.

"hedsfuld Samtale. Heraf da igjen det oldnor-"diske *Rúni*, en Omgangsven, hvem man be-"troer sine hemmelige Tanker; *Rúna* en saa-"dan Veninde.*) Med Tiden blev Benævnelsen "*Runer* (hemmelige Taler) ogsaa meget natur-"ligen anvendt paa de *tause Skrifttegn*, som "man brugte til at udtrykke *Ord*, *Taler* og "*Sange* med, paa en for de Fleste hemmelig og "ukjendt Maade. De Mennesker der ikke kjen-"de Skrift og först erfare dens forunderlige "Virkninger, forbauses derover og ansee den "for en overnaturlig Hemmelighed. Saaledes "ansaa de gamle Nordboer, ligesaavel som In-"der, Tibetanere, Amerikanere o. fl. *Skriften* "for at have en guddommelig eller himmelsk "Oprindelse, og det var især Himlens og Aan-"dens ypperste Guddom *Odin*, der mentes at "være dens eller Runernes Ophav og förste Læ-"remester.**)

"Förend Skrivekunsten kom almindelig i "Brug, troede de Fleste at man ved den kunde "udrette alt det samme, som ved de övrige i "sig selv meget uvigtigere Spaadoms- og Trold-"doms-Kunster. Saaledes fik *Hieroglypher* og

---

*) Jfr. mit Glossarium til den ældre Eddas store Udgave 2den D. S. 764-65. Mere hertil hörende er samlet af *Grimm* fra oldtydske Skrifter og Dialekter l. c. S. 68 o. f. *Senere Anmærkning*.

**) See mine Anmærkninger (1818) i den ældre Eddas store Udgave med latinsk Oversættelse 2den Deel S. 925-27. [Jfr. *Grimm* l. c. S. 1].

"*Skrifttegn* det samme Navn, som för var til-"lagt *Besværgelser* og *Tryllesange*, men op-"rindelig hemmelige Ord og Taler efter det för-"anförte.*) Mysterieuse Karakterer, mundtlige "og skriftlige Besværgelser, have staaet i stor "Anseelse hos de fleste raa, ja endog hos de ci-"viliserede Folk. Saaledes have vore Forfæ-"dres magiske Runer fuldkomne Sidestykker i "de Pergamentsstrimler, beskrevne med visse "hellige Ord, hvilke Hebræerne heftede paa Ho-"ved eller Arme, eller og paa Husdörren un-"der Navn af *Tiphillin*,**) men de gamle Per-"ser under Navn af *Taavid*.***) *Strabo* be-"retter ligeledes, i sin 15de Bog, at Inderne "plejede at lægge Bindsler ved Kroppen, med "Recitation af magiske Sange. At vore Forfæ-"dre og de gamle Germaner ogsaa have brugt "beskrevne Strimler af denne Art om Arme og "Ledemod, sees udtrykkelig af den ældre Ed-"das förste Qvad om *Brynhilde* 9de Strophe, "hvilket mærkværdige Digt tillige handler om

*) I *Münters Odinische Religion* (1821) S. 8 gives den interessante Oplysning, at Ordene رونة (*Runah, Runeh*) og الروني (*Alruni*) ogsaa forekomme for Troldqvinder i det Arabiske. I mit Glossarium til den ældre Eddas store Udg. 2den D. S. 366 havde jeg anmærket, at slige Personer kaldtes af de gamle Gother *Aliruner*, hvortil andre celtiske og cimbriske Navne svare, hvoraf ogsaa det endnu brugte tydske *Alraune* m. m. S. Anm.

**) See Dr. *Clarkes* bibelske Commentar (udkommet i London 1811) til Exod. XIII, 9-10.

***) *Kleukers Zendavesta*, den store Udg. III, 245.

"mange andre Arter af skrevne Runer. Hertil "höre og de fleste övrige asiatiske Folks samt "AEgypters, Grækers og Fl. mangfoldige Amu- "leter med skrevne, skaarne eller prægede Ka- "rakterer; Inders, Picters, de gamle Nordboers "o. Fl. tegnede, indskaarne og af Overtro til- "föjede Mærker paa forskjellige Legemsdele "m. m.*) Heraf endnu den Skik blandt Söfolk "og Pillegrime at indbrænde Figurer og Bogstä- "ver i Huden. Af samme Art er mange vilde el- "ler halvciviliserede Folkeslags Tattovering, som "dels tjener til Legemets formeentlige Prydelse "og dels menes af Overtro at medbringe Held "og Lykke.**)

"Et andet mystisk Ord, Skriften vedkom- "mende, som ofte forekommer i de eddiske "Digte er *Stafr* (Flert. *Stafir*). I Grunden er "det identisk med det ny-danske *Stav*, Kjep, "Gren, Stötte, ligesom *Stab* endnu i det tyd- "ske, *Staff* i det engelske, af det alemanniske "*Staph* (*Staf*) *Staba*, angels. *Staf*, *Stæf*. Af "samme Oprindelse er det isl. *Staur*, danske

---

*) See min Afhandling *om Picternes og deres Navns Oprindelse*, indrykket i det scandinaviske Lit. Selsk. Skrifter for 1816. Jfr. *Rosenmüllers altes und neues Morgenland*, 2 Th. (1818). S. 306-308.

**) I *Wilsons* Efterretninger om Pelew-Öerne forestilles Kong *Abba Thulle* saaledes tattoveret med 2 Kors paa Brystet, samt paa den ene Skulder med en Slange og disse tydelige nordiske Runer ᛚᛋᛏ. Hvorfra kommer vel denne synderlige Overensstemmelse?

"*Stavre*, *Stavr*, lappl. *Staura*, gr. σαυρος —
"alt nemlig af det ældgamle nordiske *stá*, dan-
"ske *staa*, tydsk *stehen*, *stahn*, lat. *sto (sta-*
"*re)*, gr. σαω o. s. v., der ogsaa atter have Si-
"destykker i de persiske og indiske Sprog.*)
"Oprindelig har det förstmeldte Ord, blandt
"andet, betegnet et saadant Stykke Træ som
"man brugte til Spaadoms- og Trolddoms-kun-
"ster, ledsagede af Offringer til Guderne, og
"hvorpaa mystiske Karakterer eller Runer un-
"dertiden vare udskaarne. Ogsaa blev Ordet
"brugt til at betegne selve disse Karakterer og
"tilsidst den Trylleskrift, Ord eller Sange, der
"udtryktes ved dem. Den förste Anledning til
"Ordets Brug i denne Forstand, ligger vistnok
"i de gamle Skandinavers og andre beslægtede
"Folks *overtroiske Spaadomme af Grene og*
"*Kjeppe*,**) hvorom vi have fölgende Under-
"retninger:

"Ved *Skytherne* mener jeg, i Medhold af
"*Justin* og Fl., især de ældgamle Folk, som
"först beboede den store kaukasiske Bjergstræk-
"ning, som indeholder (norden for Indien og
"Persien) vor Klodes höjeste Fjelde. Hint Folk
"udbredte sig derfra, i de ældste Tider, over

*) See det anförte Glossarium l. c. S. 796-797. [Jfr. *Grimm* l. c. S. 72].

**) Herom handler netop ogsaa et Tillæg til *Grimms* Rune-værk 1821, under denne Titel: *Weissagung aus Baumzweigen*.

"Asien og Europa. Det siges at have været me-"get hengivent til Spaakunster. Mænd og Qvin-"der, der gave sig af med disse, stod derfor i "stor Anseelse hos dem, ligesom hos vore nor-"diske Forfædre. *De spaaede især af Pile-"stave eller Qviste*, der bleve samlede i Bund-"ter, hvilke de oplöste, ströede paa Jorden, "lagde dem omkring paa ny, toge dem derefter "op igjen og bandt dem sammen. Imidlertid "fremförte de visse Trolddomsord (Sange eller "Besværgelser). Af den Stilling Qvistene fik, "sluttede man sig til forestaaende Begivenhe-"der, og den Forklaring Spaamændene gave "derover, ansaa man for Gudernes Svar paa "deres ydmyge Spörgsmaal og Bönner.*)

"*Ammianus Marcellinus* (i 31te B. 2det Kap.) "skriver saaledes om *Alanerne*, tildels i Grun-"den hine Skythers Efterkommere, og det sam-"me Folk som de fra Asien til Europas nordlige "Lande indvandrede Aser eller Gother: De "forudsige tilkommende Ting paa en forunder-"lig Maade, da de tage *Pileqviste* som ere no-"genledes lige, synge hemmelige Tryllesange "over dem, og naar de da, paa en bestemt

---

*) Herodot IV, 67. Allerede i hans Tid var denne Spaadomskunst ældgammel blandt Skytherne. Jfr. *Allgem. Weltgesch.* 4ter Th. S. 515. *Natales Comes* fortæller i 4de B. det samme om Skytherne, hvad jeg herefter anförer om Perser og Meder.

"Tid skille dem fra hinanden, vide de fuld-"kommen hvad der betegnes ved dem.

"*Persers* og *Meders* Mager spaaede og af "Tamariskens og andre Træers Grene som *Sta-"ve* eller Qviste.*) De cappadociske Mager "reciterte (efter *Strabos* Beretning)**) daglig "deres Bönner og Sange, holdende paa Bundter "af *Stave.* Lignende Stave som kaldes *Bersom* "eller *Barsom* tages endnu, blandt de Perser "som ej have forkastet deres Fædres Tro, af "Granattræet, med mange Ceremonier, og bru-"ges af Præsterne ved Recitationen af de hel-"lige Sange, da de vexle dem om ved hver ny "Afdeling, ligesom de og ere Præsternes vigtig-"ste Redskab ved alle liturgiske Ceremonier.***) "Selv blandt de nu herskende muhamedanske "Perser sees der endnu Levninger af den först-"ommeldte overtroiske Skik, i det Fakirerne "spaa med *smaa Stave* (30 til 40 i Tallet) be-"tegnede med Skrift, grebne paa Slump og sam-"menholdte med visse Figurer i en Bog, som "vælges paa samme Maade.****) *Afganerne,* "Persers og Inders nordlige Naboer, *spaa og*

---

*) En græsk Scholiast til *Nicanders Theriaca* anfört i *Wagners* Anmærkninger til *Ammian.* S. 362.

**) Jfr. *Hyde de relig. vet. Persarum Ed.* 2. pag. 91.

***) *d'Anqvetil du Perron* om Persernes Skikke, bagved *Kleukers Zend-Avesta* 3die D. Jfr. *Kannes allgem. Mythologie* S. 658.

****) *Olearii persische Reisenbeschreibung* S. 420.

"*af Pile eller smaa Stave*, som udrystes af et "Bæger.*)

"Denne Skik er endvidere ældgammel blandt "de saakaldte semitiske Folkeslag. *Arabernes* "Spaadomspile, uden Fjæder eller Spidse, vare "saaledes intet andet end smaa Stave. De sy-"nes at beskrives, som brugte af Babylonierne, "i *Ezechiels* 21, 27. Muelig menes de og ved "disse Ord (om Hebræerne) hos *Hoseas* 4, 12: "Mit Folk adspörger sit Træ og deres Kjep (Stav) "skal forkynde dem det.

"*Grækerne* udövede virkelig slige Spaa-"domskunster under Navn af ῥαβδομαντεῖα af "ῥαβδος, en Gren, Kjep, Stav (isl. *Raptr*, dansk "*Raft*, engl. *Rafter* o. s. v.) undertiden paa "den Maade, at de lode smaa Stave eller Pile, "mærkede med visse Ord eller Karakterer, fal-"de af et Kogger eller Bæger paa Jorden. Af "dem som kom til at vende op eller falde i en "vis Stilling, dömte man om Udfaldet paa det "omhandlede Foretagende. Af samme Art var "*Romernes* overtroiske Lodkastning, som be-"skrives saaledes af *Morus*:**) *Sortilegium* er "en Art af Divination, naar Bogstaver, Mær-"ker, Ord tegnede paa Blade, Terninger, Træ, "Tavler (Stave) ved at blandes eller rystes sam-

*) *Elphinstones Reise nach Kabul, übers. von Rühs* (1817) 1ster B. S. 349.

**) I Anmærkningerne til *Cæsar de bello Gallico* I, 50. *Edit. Oberlin. Lips.* 1805.

"men, vise sig for den der raadspörger Guder-"ne, saaledes, at hvad der först kommer ud "eller drages frem, tillægges Kraft af et gud-"dommeligt Svar.

"*Germanernes* af *Tacitus* (i 10de Kap.) be-"skrevne Lodkastning var da af denne Art, "skjönt den i Grunden mest synes at stemme "overens med Skythers og Alaners efter det för-"anförte. Det heder nemlig om dem: De læg-"ge flittig Mærke til Forvarsler og Lodkastning. "Maaden, hvorpaa disse indhentes, er simpel. "En liden Gren af et Frugttræ skjæres i smaa "Qviste, som mærkes, og kastes saa i Slump "hen paa et hvidt Klæde. Angaaer Sagen det "Offentlige, saa spörges Samfundets (Statens) "Præst til Raads; er det en privat Sag, da gjör "selve Husfaderen Bön til Guderne, og tager, "stirrende til Himlen, enhver Qvist *tre Gange* "op, som han forklarer efter det i Forvejen "paaskrevne Mærke. *)

"Skjönt Germanerne i Almindelighed me-"nes ikke at have brugt Skrift, **) see vi dog af

---

*) Dr. *G. L. Badens* Oversættelse S. 27. Han har der lagt Mærke til at Tretallet stedse var Nordboerne helligt. *Herodot* bereller og (l. o.) at Skytherne, ved deres Spaakunster, brugte Lindebast, som var *tre Gange* spaltet og vikledes om Fingrene.

**) Den modsatte Mening antages dog nu, som jeg troer med rette, af de fleste Oldgrandskere. Mange gyldige Grunde derfor anføres af *W. C. Grimm* i det anförte Skrift om de tydske Runer, hvori ogsaa stærke, samt os tildels hid-

"denne Beretning hvormed den 1000 Aar yngre "*Adam af Bremen* (i hans *Historia ecclesiastica*) stemmer overens, at de *betegnede de-"res Spaadomsstave med Mærker*, altsaa et-"slags Hieroglypher eller Runer, ligesom Græ-"kerne o. Fl. mærkede sine med Ord eller Bog-"staver. Vore skandinaviske Forfædre have da "vistnok brugt den samme Maade. *Runebog-"stavernes Navne* synes og at röbe denne Op-"rindelse, da de alle betegne Ting der vare af "Vigtighed for de gamle Nordboer i det dag-"lige Liv, hvilket de havde Aarsag til at *önske* "eller *frygte*, altsaa tillige til at udforske, hvor-"ledes det kunde gaa dermed i en eller anden "Henseende, og til at formaa Guderne til at "give eller afvende disse Ting.*)

---

indtil ubekjendte Beviser findes for Runeskriftens Brug i vort Norden i de hedenske Tider.

*) En lignende Mening har *Grimm* ligeledes fattet og udtrykker den saaledes S. 514: "Nimmt man die *notæ* auf den Zweigen schon für wirkliche Buchstaben, geräth man auf die weitere Vermuthung, der Name der auf dem herausgehobenen Zweig sich befindlichen Rune habe die gesuchte Antwort oder Entscheidung gegeben. Diese Namen bezeichnen ja sämmtlich die nächste Umgebung jener Zeit, das *wünschenswerthe* oder *unheilbringende*; z. B. Fruchtbarkeit des Jahres, Hagelschlag, Sonne oder Eis; Bogen: glückliche Jagd; Meer: Seefahrt" o. s. v. — Endvidere meddeles en langt yngre allegorisk Forklaring over det latinske Alphabets Bogstaver fra den tydske Middelalder, som vistnok er en Efterligning af den ældre og langt bedre passende hedenske. *Sen. Anm.*

"Saaledes betyder:

"ᛅ Ár *A.* Aar (især godt Aar) Frugtbarhed; "Lykke, Velstand; Morgen, Be-"gyndelse o. s. v.

"ᚠ Fé *F.* Gods, Rigdom, Velstand; Hjorde, "Penge. — El. *Freyr* (den Guds "Navn, som især meentes at give "disse Goder).

"ᛏ Týr, Tír *T.* AEre, Berömmelse; Navn "for Krigsguden *Tír* eller *Týr.*

"ᚬ Odin *O.* og
"ᚦ Þór Þ. *(Th).*
Den överste Himmelguds, samt Tordenens og Styrkens Guddoms Navne — altsaa tillige deres Hjelp eller Gunst.

"Derimod betyde:

"ᚾ Naud *N.* Nöd, Baand, Lænker, Fængsel, "alslags Elendighed — ogsaa uund-"gaaelig Skjæbne m. m.

"ᚴ Kaun *K. G.* Saar, Sygdom.

"ᚦ Þuſs, et andet Navn paa Bogstavet Þ, naar "man saaledes vilde betegne det "ved Oraklets Adspörgelse — en "Trold, Jætte, ond Dæmon, vel "ogsaa en Fiende (ligesom Perser-"nes *Dusch-man*) har denne Betyd-"ning. *) Þorn, dets tredie Navn

*) Overtroen om dets magiske Anvendelses Skadelighed for Fruentimmer, har længe vedligeholdt sig i Island. Op-

"(som endnu bruges i det island-
"ske, betyder en Torn, samt har
"da ogsaa saaledes en fiendtlig Be-
"tegnelse.

"Værligets forskjellige Beskaffenhed, som naturligvis var af större Vigtighed for de gamle nordiske Folk, udtrykkes ved fölgende Karakterer:

"ᛋ Sól *S.* Solen, klart og skjönt Vær.

"ᚢ Úr *U. V.* Regn, Væde (ogsaa Gnist, "Ild).

"ᚼ Hagall *H.* Hagl, Snee.

"ᛁ Is *I.* Is, Frost.

"ᚱ ᛦ Reid og ᚦ Thor. Torden, Uveir: "maaske ogsaa Storm i Alminde-"lighed.

"I Henseende til Reiser og Færsel, der i forrige Tid faldt hyppigere og nödvendigere for de Fleste, end nu omstunder, men dog tillige vanskeligere formedelst Mangel paa behörige Broer, Fartöjer o. s. v., kunde fölgende Tegn anvendes:

"ᛚ Lögr *L.* Hav, Vand, Flod (Söfart).

"ᛆ Ós *O.* Udlöbet af en Flod; fordum "især valgt til Havne og Landings-"steder.

---

rindelsen erfares i *Skirners Reise.* Dette har *Grimm* bemærket S. 315. S. Anm.

"ᚱ Reid. Riden, Kjören; en let Vogn o. s. v. "Den rette Tid til Agerdyrkningsarbeidet m. m. "kunde forudsiges ved ᛅ (Ar Plöjen, Markar- "beide m. m.); den rette Tid til at fælde Træer "til Bygningstömmer eller Brændeved, samle "Olden, Frugt o. s. v. ved ᛒ Biarkan *B*, "Birketræets Frugt; Træ og Træfrugt overho- "ved. Lykke i Kjærligheds-Sager især kunde "maaske beqvemmest udtrykkes ved Bogstavet "ᛘ Madr *M*, Menneske, Mand. Endelig kunde "Yr (ᛦ) ɔ: Bue — betegne alle Vaaben over- "hoved og fölgelig Jagt, Krig, Slag m. m.

"Endvidere har Bogstavet ᚠ været helliget "Guden *Freyr* (som gav *Fé* eller Velstand); "maaske tillige hans Söster *Freya*. Saaledes "synes det da og at have været Tilfældet med "de övrige, som ᚢ *Uller* eller *Vale*; ᛦ *Ran*, "*Rota* eller *Rögn*, Guderne overhoved, lige- "som ᚦ (i ond Mening) Jætterne; ᚠ *Gefion*, "*Gefna*, *Gerde*, *Gna*, *Göndul*, *Gridur* o. s. v. "ᚼ *Heimdall*, *Hödur*, *Harbard*, *Hrimner*, *Hel*, "*Hilde*. ᚾ *Norner*, *Niord*, *Nanna* m. m. ᛅ "*Aser*, *Alfer*. ᛋ *Solen*, *Sif*, *Saga*, *Skade*, "*Siofn* m. fl. ᛒ *Baldur*, *Brage*. ᛚ *Loke*, *Loge* "o. fl. ᛘ *Magne*, *Mode*, *Maane*, *Mimer* "m. fl.*)

---

*) Vore gamle Runebogstavers rette Orden er ellers denne:

ᚠ ᚢ ᚦ ᛅ ᚱ ᚴ ᚼ ᚾ ᛁ ᛅ ᛋ ᛏ ᛒ ᛚ ᛘ ᛦ

Det er naturligt at Runerne efter Kristendommens Indfö-

"Alle disse Karakterer sees allerede af Na-"turen dannede ved Grene eller Qviste, eller "og kunne disse, i det mindste ved en ubety-"delig Tilhjelp af Fingrene, faae en saadan Skik-"kelse. Slige Qviste har man da brugt ved den "overtroiske eller religieus-judicielle Lodkast-"ning. Maaden, hvorpaa den skete, sees ty-"delignok af den ovenanförte Beskrivelse over "*Sortilegierne* overhoved. Kun er det at for-"mode, at istedenfor at man i Förstningen valgte "virkelige Qviste af den betegnede Dannelse, "nöjedes man siden med smaa lige Stave eller "Spaane, hvorpaa man udskjar en lignende Fi-"gur, som siden blev til et vist Bogstav, og "som da tillagdes den naturlige Hieroglyphes "forrige Navn.

"At Skandinaverne især have tillagt saavel "visse *Grene* eller *Tene*, som visse deri inde-"holdte eller paaskaarne Runekarakterer, en "overnaturlig Trolddomskraft, svarende til de "Benævnelser man gav dem, sees tydelig af flere "Steder i denne Edda, især *Skirners Rejse*, hvor "det, blandt andet, heder:

"*Thurs* (ᚦ) jeg dig rister,
"Og tre Stave
"Kraftlöshed, Galskab og Utaal.

---

relse have tabt de gamle Gudenavne, og i deres Sted kun beholdt dem som betegnede naturlige Ting. Tilfældigvis ere da *Odin*, *Thor*, *Freyr* og *Tyr* blevne tilbage, skjönt Bogstaverne ᚬ ᚦ og ᚠ tillige bære andre Navne, men ᛏ har en dobbelt Betydning.

"Heraf maa man og slutte at de (ligesom "de senere Hexemestere) brugte mange kunstige "Hieroglypher, sammensatte af de simple Ru-"ner, og som ligeledes havde deres visse Be-"tydninger.

"Den Handling at hugge Grene af eller ito, "for at bruge dem til Spaadomskunster, kaldte "de hedenske Nordboer *at fella spån* eller *blót-"spån*, ɔ: at fælde, hugge eller kaste en Offer-"Spaan eller Qvist.*) Den Art af Runer, som "plejede at indskjæres paa Bark og Qviste af et "Træ, hvis Grene heldede mod Östen, kaldes "i *Brynhildes* Qvad *Lim-rúnar*, ɔ: Gren-Ru-"ner, Qvist-Runer. De anbefales der især til "Læger og Saarlæger.

"Gjerningsordet *rista* betyder baade at *ri-"ste, klöve* og at *indskjære, ridse.***) Derfor "brugtes det og om Indskjærelse eller Risning "af de Mærker, som anbragtes paa hine hellige "Stave, Qviste eller Spaaner, og slige Karak-"terer betegnedes da i Almindelighed ved Ordet "*Runer*. Stavene eller de Stykker Træ som "mærkedes dermed, kunde altsaa kaldes *Rúna-"stafir*, ɔ: Rune-Stave. Dette Navn kunde og "tillægges andre Stokke og Stave, hvorpaa hele

*) *Grimm* har vist at de gamle Tydske havde lignende Udtryk derfor, nemlig *Span*, *Lindespan* o. s. v. S. 304-5, 310 o. f. *Sen. Anm.*

**) See det eddiske Glossarium l. c. S. 762. Jfr. *Grimm* anf. St. S. 73, 78. *Sen. Anm.*

"Runeskrifter undertiden indskjares, og som i "senere Tider kaldtes *Rúna-Kefle.**) Til dette "Slags henhöre de endnu blandt Nordmænd, "Dalekarle og svenske Lapper i Brug værende "Primstave eller Runekalendere paa Stokke.

"Dog finde vi at de egentlige runiske Skrift-"tegn tillige erholdt Benævnelsen *Rúna-Stafir* "eller Runestave (alamannisk *Run-Staba*, an-"gelsax. *Run-Stæf*) ɔ: runiske (mysterieuse el-"ler magiske) Karakterer, som, i Fölge deres "Skikkelse, dog egentlig kaldtes Stave (ligesom "Grene eller Qviste, der först brugtes ved Di-"vinationer, men siden efterlignedes ved hine "tegnede og ridsede Figurer). Til Adskillelse "fra Runerne kaldte man de latinske Skrifttegn, "efter at de vare indförte, *Bók-stafir* (dansk "*Bog-staver*, tydsk *Buch-staben*). **) Detslags "Lapidarskrift lignede vistnok Runerne, hvoraf "enhver Karakter kaldtes *Stav*, ligesom den

---

*) Deraf det tydske *Kavel*, *kaveln* efter *Grimms* Bemærkning S. 307. Om Indskrifter paa Træstokke eller Tavler hos Hebræerne, jævnförte med de nordiske, handler *J. Wolffs Rúna-Kefle ou Calendrier Runiqve* &c. Paris 1820. S. 30 sq. Der anföres især *Ezechiel* 27, 16-20 og *Num.* 17, 17 sq. S. 33 sstds. ommeldes lignende paa Træ indskaarne Indskrifter blandt Grækerne. *Sen. Anm.*

**) Om Ordet *Bók*, dansk *Bog*, tydsk *Buch* o. s. v. see det edd. Gloss. l. c. S. 588 og *Grimm* anf. St. Det udledes i Almindelighed af Bögetræets enslydende Navn (da Runerne især indskjæres derpaa) — skjönt det og er mærkeligt at Ordet *Bók* endvidere anvendtes paa indsyede Tepper (hvorpaa Billeder og Skrift vare anbragte). S. A.

"og virkelig lignede en *Stav*, *Gren* eller *Qvist*. "Alle de gaeliske (celtisk-skotske) *Bogstaver* "have saaledes *Navne af forskjellige Træer*.*) "Fleertallet af vort *Stafr*, nemlig *Stafir*, er si-"den bleven anvendt paa Taler eller Sange, ud-"trykt ved slige Stave- eller Skrifttegn, ligesom "*Runer* omvendt oprindelig betydede Ord, men "siden Skrift. I begge slags Bemærkninger fo-"rekomme disse Ord paa mange Steder i den "ældre Edda.

"I det 15de, 16de og 17de Aarhundrede, da "Overtroen slæbte Mennesker til Baalet, for "foregiven Trolddom, i det hele kristelige *Eu-"ropa*, bleve de uskyldige *Runer*, som en Lev-"ning fra Hedendommen, atter tildels en Ho-

*) Og menes at være Efterligninger af Træer eller Grene. See *Grimm* anf. St. S. 307 o. f. Der anföres af *Davies* og *Robert*, at Druiderne have brugt Grene og Qviste, der bare Bogstavernes Skikkelse, til deres *sortes* — paa den selvsamme Maade som jeg har forestilt mig den nordiske Skik. Jfr. Wolffs *Calendrier runique* S. 35 o. f., hvor Druidernes eller Bardernes hellige eller hemmelige Runer ogsaa ere afbildede. Dette Alphabet kaldes *Troens Træ* eller *Tegn*, *Tyderens Stav*. Walliserne indskjare ellers et enkelt Vers paa en enkelt Stav, og derved have vi en tydelig Forklaring over det nordiske *Stef*, et Vers; en ilden Stav (af *stafr*). — Först for nylig har jeg læst en interessant Afhandling kaldet *Bedeutung der Blumen und Blätter* i Brödrene *Grimms altdeutsche Wälder*, 4de Hefte 1813, angaaende Sangernes Stave, Bog-stave m. m., hvorved der vises af et gammelt tydsk Haandskrift, at man endnu i Middelalderen dannede *Bogstavskrift af Qviste* (S. 157) især for at tilkjendegive den Elskede sin uforanderlige Kjærlighed o. s. v. *Sen. Anm.*

"vedgjenstand for Övrighedens og de Geistliges "Forfölgelse i Island. De Fleste forstode da "der ved dette Ord hemmelige og skadelige "Trolddoms-Karakterer. Finners og Lappers "Sange, tildels af magisk Indhold, kaldes end-"nu *Runer;* derimod forstaaer man nu ved Ru-"ner i Danmark og andre europæiske Lande, "visse Skrifttegn, brugte især af de gamle Skan-"dinaver, om hvis Alder og förste Oprindelse "man har tvistet meget. Vist er det, at dette "Alphabets Figurer (hvoraf de almindeligste ere "indrykkede herforan) ligne saavel de celtiberi-"ske, etruriske, latinske og græske — alle for-"modentlig indförte fra Asien til Europa — som "de ældste puniske, phoeniciske, hebraiske og "samaritanske; dem der findes blandt *Palmy-"ras* Runer, paa oldpersiske Mynter, gamle "samscredamske Indskrifter paa Stene og Kob-"berplader, samt endeligen andre ældgamle fra "det russiske Riges Lande. *Aorserne* vare et "stort Folk i det asiatiske og europæiske Sar-"matien, som för og ved vor Tidsregnings Be-"gyndelse förte en betydelig Handel over de "kaukasiske Egne mellem Indien, Persien og "Europa. Dersom de senere *Aser* i Kaucasus "og de Aser (eller Asa-mænd) som indvandre-"de derfra her til Norden (en Deel af det sam-"me Folk) hörte til hine rige og kloge *Aorser*, "bliver de asiatiske Skriftegns Indförelse i Skan-

"dinavien, ved deres Hövdinge og Præster, saare "let at forklare.*)

"Vist er det at Skrivekunsten betragtedes "i det gamle Norden som guddommelig Vis-"dom, men Skrifttegnene som magiske og vid-"underlige Karakterer. Præsterne, der altid "hörte til de fyrstelige eller adelige Stammer, "beholdt det indbringende Mysterium for sig "selv, og de have uden Tvivl fundet deres Reg-"ning ved hine Koglerier med *Staves* og *Rune-"Staves* Sammenföjning til Spaadomme, Orakel-"Svar m. m. — *Friserne* divinerte endnu, ef-"ter at have antaget Kristendommen, ved Lod-"kastning af smaa Stave, Qviste eller Træstyk-"ker med forskjellige Mærker, hvoraf den, som "skulde antyde en anklaget Persons Uskyldig-

*) I sit ovenanförte nye Skrift beviste Hr. *W. C. Grimm* at de angelsaxiske og tydske Runer nedstamme fra de nordiske, som de ældste. I denne Tid udgiver ogsaa Hr. Prof. *Lilliegren* i Stockholm sit kronede Prisskrift *om de nordiske Runer og Rune-Monumenter* i det Kongl. Witterhets-Historie- og Antiqvitets-Akademies Afhandlinger. Disse to Værker ville sikkerlig gjöre Epoche i den runiske Literatur. Ogsaa kan det anföres her at Hr. Capt. *v. Klüwer* har paa sine antiqvariske Reiser i Norge fundet Stene med Runeindskrifter i tvende hedenske Gravhöje, lagte over Döduinge-Urnerne. Runernes höje Alder forsvares med andre Grunde af Hs. H. Hr. Biskop *Münter* i hans *Odinische Religion* (1821) S. 107 o. f. Jfr. *Nyerups histor. statist. Skildring* &c. 4de Deel. *Suhms Historie af Danmark* 1ste D. S. 476 o. f., samt forskjellige Afhandlinger i de *antiqvariske Annaler* og det skand. Lit. Selsk. Skrifter.

Sen. Anm.

"hed, var mærket med Korsets Tegn. Disse "saakaldte *sortes* skulde kastes over Alteret.*)

"Ved at betragte Karaktererne fra *Wil-"lingshausen*, ville vi snart indsee at de virke-"ligen ligne en Slump *Qviste*, *Blade* og *Frö-"korn*, udströede paa engang over et Klæde, "efter den af *Tacitus* beskrevne Maade. Vel "kunde man indvende at han blot angiver dem "at være brugte til Spaadomme eller Orakel-"Svar, men vare slige massive Hieroglypher an-"vendelige dertil, saa kunne de og, satte eller "efterlignede i en fast Stilling, ligeledes beteg-"ne *skete* eller *tilkommende Begivenheder*, el-"ler og visse *hellige Besværgelser* eller *Bön-"ner*. Disse, indgravede i et Gravminde, kun-"de da tænkes enten at tilkjendegive de der be-"gravne Menneskers Levnetslöb eller Egenska-"ber, eller ogsaa Önsker for deres Ro i Gra-"ven eller Salighed i det andet Liv. Vi maa "dog her lade alt beroe ved Gisninger, da vi "mangle Nöglen til disse oldgermaniske My-"sterier, og lade os nöje med at have vist den "Forbindelse, hvori adskillige ældgamle Folks "*Skrifttegn* sattes af dem med virkelige *Grene*

*) *Leges Frisorum vetustæ* Tit. XV. *Falkenstein Ant. Nordgavienses*. Schwabach 1733, p. 314.

Grimm har ogsaa lagt Mærke hertil og indrykket det hele Lovsted S. 301 o. f. Endvidere har han oplyst at lignende Skikke brugtes af de hedenske Saxer, Slaver, Kurlændere, Samlændere o. fl. S. A.

"*eller Qviste (Stave)* af forskjellige Aarsager, "samt at de nordiske og tydske *Rune-Stave* sy- "nes at have arvet Navnets sidste Ord efter hine "ældgamle mystiske Spaadoms-Stave eller Qvi- "ste, hvis Efterligninger de tillige vare."

Ved förste Öjekast ville vel nogle finde denne Digresion alt for vidtlöftig, men jeg haaber at den dog vil være de fleste blandt mine Læsere kjærkommen, da jeg derved især har sögt at udvikle og oplyse Betydningen af de saa dunkle, men dog saa ofte i Edda-sangene forekommende Ord: *Runer, Stave, riste* o. fl. Denne lille Afhandling vil da ogsaa i Fremtiden spare os mange Anmærkninger til de saakaldte historiske Digte.

I det foregaaende har jeg bemærket at det nu saakaldte *Havamaal* egentlig er (ligesom *Hesiods* og *Theognids* lignende græske Værker) en rhapsodisk Samling af forskjellige gnomiske Sentenzer og Ordsprog, med indskudte mythiske og religieus-magiske eller mystiske Smaadigte, hvortil dog flere synes at have hört, der nu ere tabte, og som maaske ingen kristen Skriver i Middelalderen har vovet at före i Pennen, som alt for meget smagende af hedensk Trolddom eller Afgudsdyrkelse. Af den hele Samling kjender jeg hidindtil kun tvende Udgaver, nemlig: 1) *Peder Resens* eller *Resenii*, Kiöbenhavn 1665, 4to, med upaalidelig Text

og latinsk Oversættelse (foran den yngre Edda) samt en vidtlöftig lærd Fortale, stilet til Kong *Frederik den Tredie*, angaaende forskjellige, især de gamle Folks Sentenzer, Ordsprog og Gnomographer. 2) Den af *Rask* og *Afzelius* besörgede, i den ældre Eddas stockholmske Udgave 1818 — den förste nogenledes brugbare, som havdes af dette höjstmærkværdige Digt. Den tredie, i denne Eddas store kjöbenhavnske Original-Udgaves 3de og sidste Deel, vil nu snart udkomme fra Pressen med latinsk Oversættelse og Anmærkninger. — *Sandvigs* danske Oversættelse, i hans titommeldte Samling, maatte naturligvis blive uefterrettelig, da det samme maatte siges om den Original, som lagdes til Grund derfor. Langt bedre er den svenske af *Afzelius* i hans Oversættelse af den ældre Edda 1818.

De tvende mythiske Episoder om *Odins* Sammenkomster med *Rinda* og *Gunlade* har *Gräter* oversat paa Tydsk i *nordische Blumen* 1789, med meget rigtige Bemærkninger over hele *Havamaals* Oprindelse og deres Forhold til dette Digterværk.

Havamaals höje Værd vil vist ingen oprigtig Elsker af Nordens Literatur og Historie miskjende. Gjerne tilstaaer jeg at enkelte platte og trivielle Talemaader og Udtryk have indsneget sig deri, men de ere dog ingenlunde saa lave og modbydelige, som nogle af dem der

findes i *Hesiods* Sidestykke, hvis Ypperlighed jeg dog i övrigt paa ingen Maade vil bestride. Om det end kunde gjelde om begge Mindesmærker hvad den berömte *Clericus* siger om visse Steder af det græske: *An operæ pretium erat ejusmodi præcepta versibus claudere qvæ cuivis aniculæ notissima sunt? ego qvidem non puto* — saa anseer jeg dem dog begge for höjstvigtige for dem, som ret vil lære at kjende de ældste Folks Forestillinger, Tænkemaade og Sæder.

Udsigt over Indholdet af *Havamaal.*

I. Den Reisende bör see sig nöje for naar han indtræder i et fremmed Hus. (1) Gjæstens vigtigste physiske Fornödenheder. (2-4) Dog behöver den Reisende især Fornuft og Klogskab. (5-10) For ham er Drukkenskab skadeligst. (11-12) En mythisk Parabel, i *Odins* Navn, om *Glemselens Hejre.* (13-14) Ædlingens Egenskaber. (15) Den Fejges Daarlighed. (16) Taabens Uvaner. (17) Menneskekundskab erhverves især paa Reiser. (18) Regler ved Drikkegildet. (19) Graadighedens onde Fölger. (20-21) Uslingen udleer snarest Andre. (22) Kummer udmatter, men nytter ikke. (23) Den Enfoldige har for megen Tillid til Andre og til sig selv. (24-26). Den Udannede, som kommer i Selskab, gjör best i at tie. (27) I Selskab bör man beflitte sig paa underholdende Samtaler, (28) men ej fornærme Andre med Ord. (29) Man bör være beskeden og velvillig mod en rejsende Gjæst. (30) Drikkebrödres sædvanlige Trættekjærhed. (31-32). Man bör ej begive sig fastende paa Vejen om Morgenen, (33) og ikke besöge falske, men ægte Venner. (34) Gjæsten maa ikke ophølde sig forlænge i det samme Hus. (35)

II. Den nöjsomme Husfaders Lykke, modsat Tiggerens Ulykke. (36-37) Den Rejsende bör passe vel paa sine Vaaben. (38) Vederlag for Gjæstfrihed og Gaver forsmaaes ikke, naar det tilbydes. (39)

Af eget Gods bör man selv nyde godt. (40) Regler for Omgang med ægte og falske Venner. (41-46) Selskabelig Omgangs Nödvendighed. (47) Den glade og raske Mand er lykkelig, den frygtsomme og karrige ulykkelig. (48) Klæder skabe Manden. (49) Den Mand, hvem ingen ynder, er ulyksalig. (50) Ubestandig Kjærlighed er hedest i Begyndelsen. (51) Smaa Foræringer ere ofte nyttige. (52) Gemytternes store Forskjellighed. (53) Den er lyksaligst, som er viis til Maade. (54-56) Selskabelighed anbefales. (57) Aarvaagenheds og Paapasseligheds Fortrin. (58-59) Skovningstiden bör tages i Agt. (60) Legemlig Renlighed er nödvendigere end Pragt ved Klæder og Heste. (61) Underholdende eller almeen-vigtige Nyheder bör ikke forties. (62) En Mand, uden Velyndere, er forlegen til Tinge eller i stort Samqvem. (63) Ingen bör misbruge sin Magt eller stole for meget paa sig selv. (64) Forsigtighed i Omgang tilraades. (65) I mange Huse er man ikke velkommen, (66) men dog hos trofaste Venner. (67) Ilden, Solen, god Helbred og et lastfrit Levnet udfordres til Livets Lykke. (68) Den Sygelige kan og have Glæder. (69) Flere Yttringer af Kjærlighed til Livet. (70-71) Det er godt at efterlade en Sön (eller flere). (72) Forskjellige korte og usammenhængende Sentenzer. (73-74). Daarens Selskab bör man skye, men ikke foragte den Fattige. (75) Rigdommens og Livets Forgjængelighed, modsat AErens Udödelighed. (76-77) Paa Formue bör man aldrig stole, (78) men skye Indbildskhed og Hovmod (79) som Uvidenheds Kjendetegn. (80) Intet bör roses for tidlig. (81) Hver Ting sin Tid og sin Bestemmelse. (82-83) Tre

ej Qvinden for vel. (84) Andre lignende Forsigtigheds-regler. (85-89) Falske Qvinders Utroskab. (90) Mandfolks Upaalidelighed i Elskovssager. (91) Frier-Regler. (92) Kjærligheds Almagt. (93-95) En mythisk Episode i *Odins* Navn om hans skuffede Frierie til en kydsk og klog Pige. (96-102) Leveregler for Husfaderen. (103) Taushed er Tossens Særkjende. (104).

III. For at bevise Veltalenheds Nytte indskydes atter en mythisk Fortælling, i *Odins* Navn, om Digterdrikkens Erhvervelse ved hans farlige Fart til Underverdenen, venlige Samtale med *Gunlade* o. s. v. — Kun ved mange Ord naaede *Odin* sin Hensigt. (105) Den forförte *Gunlade* gav ham den kostelige Drik. (106) Ved Jordboret *Rates* Hjelp foer han ned gjennem Klipperne og satte sit Hoved i Vove. (107) Derved bragtes Digterdrikken til Menneskenes Verden. (108) Det var neppe skeet uden *Gunlades* Hjelp. (109) Frostjætterne begive sig til den Höjes Hall for at spörge efter Udfaldet paa *Odins* farefulde Tog. (110) Deres Klager over hans Trolöshed. (111)

IV. *Lodfafners Sang.* Talerens Raad meddelte en uerfaren Yngling. De forkyndes fra Talerstolen ved *Urdes* Kilde i den Höjes Hall. (112-13) Forsigtighed ved Nattetide. (114) Ynglingen bör skye snedige Qvinders Omgang (115-16) og hemmelig Samtale med gifte Koner. (117) Paa Fjeld- og Söe-reiser bör man medtage Mundforraad. (118) Ingen bör betroe en ond Mand begangne Feil eller lidte Tab. (119) For onde Qvinders Tunge maa man vel tage sig i Agt. (120) Man bör söge gode Mænds Venskab og vise sig det vær-

dig. (121-23) Ordvexling med Daarer fraraades. (124-25) Fortroligt Venskabs Kjendetegn. (126) Ordstrid med ringere (eller slettænkende) Mænd bör undgaaes. (127) Visse Haandværker, til Andres Brug, fraraades. (128) Man være sine Venner oprigtig hengiven, men skaane ikke sine Fiender. (129) Man glæde sig aldrig over det Onde, men elske stedse det Gode. (130) I Kampen bör man see sig vel for. (131) Hvo som beiler til en god Qvinde maa ikke spare paa skjönne Löfter og siden holde dem ærlig. (132) Forsigtighed tilraades, især i tre Poster. (133) Gjæst eller Vandrer maa man ikke udlee eller spotte. (134) Intet Menneske er fuldkomment eller feilfrit. (135) Gamle Folk bör man vise Agtelse. (136) Gjæstfrihed og Velgjörenhed anbefales, (137) dog maa de ikke drives for vidt. (138) Almindelig Formaning til Lærlingen. (139) Mystiske Sentenzer ved Sangens Slutning. (140)

V. *Odins Runesang.* Mystisk Indledning. (141-42) Sangerens digteriske Opdragelse. (143) Fremvæxt til aandelig og legemlig Kraft og Daad. (144) Undervisning om de hemmelighedsfulde, fra Guderne oprundne Runer. (145) Runernes Ophav og Læremestere blands Aser, Alfer, Jætter og Mennesker. (146) Fornöden Kundskab om Divinations- og Offer-skikke. (147) Andre Offer-Regler, som tillægges den himmelfarne *Odins* oprindelige Forskrifter. (148) — Opregnelsen af de mysterieuse Tryllesange begynder. Den *förste* hjelper mod Sorger og Sygdomme. (149) Den *anden* er tjenlig for Læger. (150) Den *tredie* for Krigere. (151) Den *fjerde* for Fanger. (152) Den

femte standser fiendtlige Pile. (153) Den *sjette* afvender en vis skadelig Trolddomsart. (154) Den *syvende* slukker farlig Ildebrand. (155) Den *ottende* udrydder Fiendskab og Uenighed. (156) Den *niende* stiller Hav og Storme. (157) Den *tiende* tiener mod de i Luften omsværmende Trolde. (158) Den *ellevte* beskytter i Kampen og i alle Farer. (159) Den *tolvte* opvækker Döde. (160) Den *trettende* giver den hedenske Daab en beskjærmende Kraft. (161) Den *fjortende* meddeler fuldstændig Kundskab om Guderne. (162) Den *femtende* har vidunderlige Virkninger til Held og Visdom. (163) Den *sextende* tilvender Ynglingen Qvindens Kjærlighed og den *syttende* gjör den varig. (164-65) Den *attende* er tjenlig for Qvinder, men betroes kun til Kjæreste eller Söster. (166) Runesangens eller hele *Havamaals* Slutning. (167)

HÖJSANGEN

ELLER

DEN HÖJES SANG.

I.

1. Alle Aabninger [1])
För du gaaer frem
Skulle omskues,
Skulle betragtes,
Thi uvist er at vide
Hvor Uvenner kunne
Treffes i Hus.
2. Hil de Givende!
En Gjæst er indkommen,
Hvor skal han Sæde faa? —
Meget haster den
Som ved Dörre [2]) skal
Pröve sit Held.
3. Ild behöver
Den, som ind er kommen

1) El. Gader, Kroge. 2) Andre; paa Veje (Vandringer); *Sandvig:* ved Ilden.

Og har forfrosne Knæer;
Mad og Klæder
Har den Mand behov
Som over Fjelde har faret.

4. Vand behöver
Den, som til Maaltid kommer,
Haandklæde og gjestfri Indbydelse,
God Begjegnelse,[3])
Hvis den han kan naa,
Samt Ord og Gjensvar.[4])

5. Vid behöver
Den, som vide færdes;
Frit er hjemme Alt;[5])
Til Vidunder bliver
Hvo intet veed,[6])
Naar han blandt Dannede sidder.

6. Af egen Forstand
Bör Ingen prale,
Men vel i vare den tage.
Naar klog og taus
Man kommer til Hus
Sjelden hænde den Varsomme Feil,
Thi aldrig man faaer
Trofastere Ven
End megen Forstand.

---

3) El. vennehuldt, godmodigt Sindelag.
4) D. e. en venlig Samtale. See Anm.
5) El. Hjemme er alt sömmeligt.　6) El. forstaaer.

7. En varsom Gjæst
Som til Fremmede [7]) kommer
Ödsler ej med Ord; [8])
Lytter med Ören,
Skuer med Öjne;
Saa föler den Kloge sig for. [9])
8. Lykkelig hvo
Sig selv erhverver
Roes og kjærlige Taler; [10])
Usikkrere er det
Som man eje skal
I en Andens Bryst. [11])
9. Lyksalig hvo
Selv besidder
Roes [12]) og Forstand mens han lever;
Thi onde Raad
Har man ofte faaet
Af en Andens Bryst.
10. Bedre Byrde [13])
Bær man ej paa Veje
End megen Forstand.
Bedre end Rigdom tykkes
Den paa ukjendt Sted;
Den er de Trængendes Næring.

---

7) El. til Herberg. E. O. til Maaltid. 8) E. O. Iagttager en let Taushed. 9) El. Saa forsker den Kloge. 10) El. kjærlig Omgang, Velgjerninger.
11) Nemlig: uden at have forskyldt det.
12) El. Ære, Berömmelse. Maaske oprindelig: Yndest.
13) El. Vadsæk, Reisekost.

11. En værre Byrde
Paa Vejen Ingen trykker[14])
End umaadelig Drik.[15])
Ej er saa godt
Som Mange sige
Öl for Menneskers Sönner.
12. Ej værre Rejsekost
Fra Bordet med kan tages
End umaadelig Drik;
Thi jo meer En svælger
Desmindre kjender
Han sit eget Sind.
13. *Glemsels Hejre* heder den,
Som over Gilder[16]) svæver;
Han stjæler Folks Forstand.
Med den Fugls Fjædre[17])
Jeg fængslet blev
I *Gunlades* Gaard.
14. Drukken jeg blev
Og fordrukken
Hos den vise *Fialar*;
Saa er Drik best,
At man bekommer
Sin Fornuft tilbage.
15. Taus og betænksom[18])
Og djærv i Kamp

---

14) El. kaster Ingen ned til Marken. 15) El. for megen Drukkenskab. E. O. af Öl, o: stærk Drik.
16) Egentlg: Drikkegilder. 17) o: Vinger, Sving.
18) El. *a)* behjertet; *b)* omhyggelig (for Venner).

En Fyrstes Sön[19]) maa være;
Glad og gavmild
Være hver en Mand
Til Dödens Time!

16. Uklog Mand
Troer at kunne evig leve
Hvis Kampen han flyer;
Men Alderdom under
Ham ingen Fred
Skjöndt Spyd ham den give.

17. Taaben gloer[20])
Naar til Gjest han kommer,
Smaamumler eller hænger;
Alt kommer paa engang,
Naar han faaer Drik
Da viser Manden sit Mod.[21])

18. Den ene veed
Som vide færdes.
Og meget prövet[22]) har
Hvilket Sind
Enhver bevarer,
Som er ved sund Fornuft.

19. Bægeret man holde,
Drikke dog til Maade,
Tale nyttigt eller tie.
Ingen Mand bebreider

---

19) E. O. Barn. 20) El. gaber.
21) El. Sind, Sindelag (ved höjröstet Tale o. s. v.)
22) El. erfaret, udgrandsket

Dig som en Lyde,
Skjöndt du ganger tidlig at sove.

20. Graadig Mand,
Hvis han ej Lysten styrer,
Sig æder Livets Sorg. [23])
Tit Maven udsætter
En Tosse for Latter
Naar han kommer blandt Kloge. [24])

21. Hjorde vide
Naar hjem de skulle,
Og gaa da fra Græsning;
Men uklog Mand
Aldrig kjender
Sin Maves Maal.

22. Usel Mand
Og ilde sindet [25])
Leer ad hver en Ting.
Det han ej veed,
Som han (da) vide burde,
At han er selv uden Lyde. [26])

23. Uklog Mand
Vaager hele Nætter
Og grubler over Alt.
Da er han mödig
Naar Morgen kommer,
Sorgen som den var.

---

23) El. Helbreds Tab, o: bestandig Sygelighed eller selve Döden. 24) El. dannede Folk.
25) El. ondhjertet. 26) El. At selv han fattes Fejl.

24. Uklog Mand troer
Alle som til ham smile
Være sine Venner;
Ej föler han Andres
Bittre Spot
Naar han sidder blandt Kloge.

25. Uklog Mand troer
Alle Söd-talende [27])
Være sine Venner.
Det erfarer han
Naar til Tinge han kommer
At Faa hans Sag der fremme.

26. Uklog Mand
Troer sig at vide Alt,
Naar han skulde stedes i Fare. [28])
Dog veed han ikke
Hvad han skal svare
Naar Mænd ham pröve.

27. Udannet Mand,
Som kommer blandt Folk,
Han gjör best i at tie.
Ingen veed
At han intet kan
Uden han mæler for meget.
Hvo för Intet vidste,
Veed ikke meer
Ved at mæle for meget. [29])

---

27) El. som tale ham efter Munden. 28) o: i pludselig Vaande eller Forlegenhed. 29) Eller: Hvo som Intet veed, veed ej heller om han taler for meget.

28. Viis tykkes den,
Som spörge forstaaer
Og svare [30]) ligervis.
Ej maa man dölge
Hvad Alle faa at vide
Og skeer blandt Folk.
29. Vel meget snakker den,
Som aldrig holder inde
Med urimelige Ord;
Fremfusende Tunge,
Hvis den ej holdes i Tömme,
Galer sig tit til Fortræd.
30. Ej bör man stirre
Paa anden Mand,
Skjönt han kommer til Hus.
Mangen troer sig nok at vide,
Naar han ej udspörges
Men undes Ro og tör Klædning. [31])
31. Flink [32]) sig troer den Gjæst,
Som paa Flugt kan jage
Anden Gjæst med Gluffer;
Ej ret den veed,
Som i Gildet leer,
Om han stöjer blandt Vrede.
32. Mange til en Tid
Ere Hjertens Venner,
Dog kives de i Gildet;

---

30) El. tale. fortælle. 31) See Anmærkn.
32) E. O. vis eller meget vidende.

Evig varer den Strid
Blandt Menneskeslægten
At Gjæsten Gjæst vil tirre.

33. Aarle man bör
Spise sig mæt
Naar ej man skal Venner besöge;
(Ellers) man sidder og hænger,
Lader som slugen man var
Og kan ej spörge om meget.

34. Lange Afveje
Lede til en utro Ven,
Skjönt (midt) paa Vejen han boer.
Men til en god Ven
Gjenveje före,
Skjönt han boer langt borte.

35. Gaa man skal;
Ej Gjæst bör være
Stedse paa et Sted;
Kjær bliver kjedsom
Om han længe sidder
I en Andens Hus.

II.

36. Eget Bo er bedst
Skjönt lidet det er;
Enhver er Herre hjemme.
Ejer man end (kun) tvende Gjeder
Og en straatakt [33]) Hytte,
Det bedre er end Tryglen.

[33]) Egentl. tækket med Vidier.

37. Eget Bo er bedre
Skjönt lidet det er;
Enhver er Herre hjemme.
Blodigt vorder dens Hjerte,
Som bede maa
Om Mad til hvert Maaltid.
38. Fra sine Vaaben,
Lagde paa Marken,
Ej man gaa et Fodbred frem;
Thi uvist er at vide
Naar paa Veje ude
Sværd kan behöves. [34])
39. Ej traf jeg en saa gavmild
Eller gjæstfri Mand,
At han ej modtog hvad ham bödes,
Eller saa ödsel
Paa sin Formue,
At Vederlag han forsmaaede.
40. Hvo eget Gods
Har erhvervet
Bör ej taale Trang;
Tit spares for Ukjære
Hvad man tiltænkte Kjære; —
Meget gaaer værre end man venter.
41. Med Vaaben og Klæder
Venner hinanden bör glæde,
Som sömme dem selv;
Givende og Gjengjeldende

---

[34]) Denne Strophe hörer sandsynligvis til 1ste Afdeling.

Ere længst Venner
Naar alt gaaer ellers vel. [35])

42. Man sin Vens
Ven bör være
Og Gave med Gave lönne;
Latter man skal
Med Latter betale [36])
Og Lögn med lös Tale.

43. Man sin Ven
Ven bör være
Ham og hans Ven;
Men ingen Mand bör
Være sin Vens
Fiendes Ven.

44. Veed du hvis du har en Ven
Hvem vel du troer
Og vil du godt af ham nyde,
Dit Sind skal du blande med hans,
Vexle Gaver med ham
Og besöge ham tit.

45. Men hvis du har en anden,
Som du troer ej vel
Og vil du af ham godt dog nyde;
Favre Ord ham du sige,
Men falskelig tænke
Og Lögn med Letsind betale.

46. Det er end om den
Hvem du ilde troer,

35) El. *a)* naar det kan skee paa en god Maade; *b)* naar Gaverne optages (gjensidigen) vel. 36) See Anm.

Og paa hvem du ej kan lide,
Til ham skal du smile,
Tale mod dit Sind —
Gjengjeld skal Gaven ligne.

47. Ung var jeg fordum,
Ene jeg reiste,
Da foer jeg vild af Vejen;
Rig tyktes jeg mig
Da jeg traf en anden;
Mand er Mands Glæde.

48. Milde (og) tappre
Mænd leve best,
Nære sjelden Sorg;
Men usnild Mand
Frygter allevegne, [37])
Karrig og sur, selv naar ham gives.

49. Mine Klæder
Gav jeg tvende
Træmænd paa Marken.
Kjæmper de tykdes
Da de Kapper havde —
Forsagt er nögen Mand.

50. Det Træ fortörres
Som i Byen [38]) staaer;
Ej dække det Bark eller Blade.
Saa er han som ej
Yndes af Nogen,
Hvi skulde han længe leve!

37) El. mistænker Alting.

38) Maaske rettere: paa en Höj eller ophöjet Sted.

51. Kjærlighed blusser
Klarere end Flammen
Fem Dage blandt falske Venner,
Men den slukkes
Naar den sjette kommer
Og al Venskab forværres.
52. Ej man stedse skal
Kostbarheder give,
Tit kjöbes Roes med lidt.
Med et halvt Bröd
Og hældende [39]) Kar
Fik jeg mig en Omgangsven. [40])
53. Smaa som Sand
Ere lavtænkende
Mænds smaa Sjæle.
Thi ej alle Folk
Bleve lige vise;
Overalt de ere delte. [41])
54. Hver Mand bör være
Vis til Maade,
Aldrig for vis han være!
For de Folk
Favrest er Livet
Som vide meget vel.
55. Hver Mand bör være
Vis til Maade,
Aldrig han være for vis!

39) ɔ: halvfuldt (Drikkekar). 40) El. Fælle, Staldbröder. 41) E. O. i to Flokke, saa at Halvdelen er klog, den anden Hælvte taabelig.

Thi vis Mands Hjerte
Bliver sjelden gladt
Naar den veed Alt som det ejer.

56. Hver Mand bör være
Vis til Maade,
Aldrig han være for vis!
Ej bör man vide
Sin Skjæbne forud,
Da har han sorgfriest Sind.

57. Brand brænder ved Brand
Til den er opbrændt,
Flamme tændes ved Flamme.
Mand bliver Mand
Ved Mælet bekjendt,
En Tölper ved Taushed. [42])

58. Aarle skal den opstaa,
Som vil have en Andens
Gods eller Liv.
Sjelden liggende Ulv
Æde faaer
Eller sovende Mand Sejer.

59. Aarle skal den opstaa,
Som Arbeidere har faa
Og gaa sin Gjerning at see.
Meget hindres den
Som Morgenen bortsover; —
Halv Rigdom paa Tilsyn [43]) beroer.

---

[42]) o: Hovmodig Taushed; stolt Tilbageholdenhed.
[43]) El. Opmuntring, Tilskyndelse.

60. Paa Brændetræ
Og Tagnæver
Manden Maal bör vide,
At den Ved
Vel kan tilstrække
Halve Aar, hver enkelt Gang. [44]) —

61. Toet og kjæmmet
Bör man til Tinget ride,
Skjönt han ej er stadselig klædt;
Ved Sko eller Braag
Bör sig Ingen skamme,
Ej heller ved sin Hest.

62. Fritte og sige
Bör hver en Mand
Som dannet vil kaldes;
Ej (kun) en skal vide
Eller en anden,
Veed tre, vide det Alle.

63. Örnen til Söes
Snapper efter Luft
Og stirrer paa det gamle Hav;
Saa er den Mand
Som blandt Mange kommer
Men har Forsvarere [45]) faa.

64. Sin Vælde burde
Hver snild Mand
Öve til Maade;

---

44) o: Manden (Husfaderen) bör kunne skjönne hvor meget han behöver deraf, saavel for det hele Aar, som for hver enkelt Gang. 45) El. Velyndere.

Det han erfarer
Naar blandt Tappre han kommer,
At ingen er raskest af Alle.[46])

65. Hver Mand bör være
Forsigtig, paaholden,[47])
Varsomt Venner tro;
Ofte de Ord
Som Andre betroes
Dyrt maa betales.

66. Meget for tidlig
Kom jeg mange Steder,
For sildig til somme;
Öllet var opdrukket
Eller ulavet; —
Sjelden kommer Leed tilpas.[48])

67. Hist og her vilde
Man til Gjæst mig byde
Hvis jeg trængte til Maaltider Mad,
Eller to Laar hængte
Hos den trofaste Ven,
Hvor för jeg havde et fortæret.

68. Ild er best
Blandt Menneskers Sönner
Og Solens Syn,
Naar man sin Helbred
Have kan
Uden i Laster at leve.

---

46) d. e. kan overmaande Alle. 47) El. paapasselig, tilbageholden. 48) E. O. til Selskabet, Gildet eller Drikken.

69. Ingen mangler Alt
Skjönt ej han ret er karsk; [49])
En er lyksalig ved Sönner,
En ved Frænder,
En ved meget Gods,
En af herlige Værk. [50])
70. Bedre har den Levende,
Selv den som uselt lever, [51]
Qvæger Mand en Ko vel faaer. [52]) —
Baal saa jeg brænde
For den rige Mand; [53])
Död laa han uden for Dören. [54])
71. Halt kan paa Hors ride,
Haandlös Qvæget drive,
Döv kjæmpe og due. [55])
Blind er bedre
End brændt han var. —
Ingen har godt af et Lig. —
72. En Sön er bedre (end ingen)
Skjönt han sildig födes
Efter Faderens Afgang.
Sjelden Mindestene [56])

---

49) E. O. Ej er en Mand fuldkommen ulyksalig skjönt hans Helbred er slet. 50) ɔ: store eller gode Handlinger. 51) ɔ: end den döde eller döende. And. *end den Bænkdöde*, ɔ: *straadöde.*

52) See Anmærkningen. 53) El. Jeg saa Baalet tære den rige Mands Gods. See Anm. 54) Döden stod ude for Dören. 55) ɔ: gavne, være kjæk.

56) I Texten: *Bauta-Stene.*

Staa Vejen nær
Naar Sön dem ej reiser for Fader. [57])

73. Der gives to slags Kjæmper, [58])
Tungen Hovedet döder;
Haand kan jeg vente
I hver Kappe.

74. Hvo Reisekosten troer,
Ved Nattens Komme glædes. [59])
Korte ere Skibsræer;
Höstnatten er ustadig;
Tit Væiret forandres
I fem Dage,
Endtiere i en Maaned.

75. Hvo Intet veed,
Ej heller veed
At mangen bliver Daare ved Daare. [60])
En Mand er rig
En anden ikke rig,
(Derfor) bör ej denne lastes. [61])

76. Formue [62]) döer,
Frænder döe,
Selv döer man ligervis,
Men aldrig döer
Herligt Navn [63])
For den, som det erhverved.

---

57) El. Slægtning for Slægtning. 58) E. O. Einherier. See Anm. 59) See Anm.

60) Maaske, ved en lidet forandret Læsemaade: *Mangen en bedaares af Rigdom.* 61) El. begegnes ilde.

62) E. O. Fæe eller Rigdom. See Anm.

63) El. Rygte, Berömmelse.

77. Formue döer,
Frænder döe,
Selv döer man ligervis.
Men Et jeg veed,
Som aldrig döer:
Dom [64]) over hver en Död.

78. Fulde Forraadshuse
Saa jeg hos Rigmandens [65]) Sönner;
Nu gaa de ved Tiggerstaven.
Saa er Rigdom
Som Öjets Blink,
Den er ustadigst af Venner.

79. Udannet Mand,
Hvis Rigdom han naaer
Eller Qvindes Yndest, [66])
Hans Stolthed voxer
Men hans Visdom aldrig;
Indbildsk og fræk gaaer han frem. [67])

80. Det pröves da
Naar du spör ham om
De guddommelige [68]) Runer,
Hvilke höje Guder danned
Og den store Taler smykked; [69])
Da gjör han best i at tie.

---

64) El. Omdömme (den offentlige Stemme).
65) I Orig. *Fitiungs*, d. e. *Fedtingens*, den fede, tykke (rige) Mands.
66) El. faaer en Kjæreste.
67) El. Han tiltager i dum Indbildskhed.
68) El. de Guderne eller Fyrsterne bekjendte.
69) El. malede, tegnede, skrevne.

81. Om Aftenen skal man Dagen rose,
Konen naar hun er brændt,
Möen naar hun er gift, [70])
Sværdet naar det er prövet,
Is naar den er overfaret,
Öllet naar det er drukket.
82. I Storm bör man fælde Træer,
I Kuling roe ud paa Söen,
I Mörke med Mö tale —
Mange ere Dagens Öjne. —
Skib skal man bruge [71]) til Fart,
Skjold til Forsvar,
Sværd til Hug,
Pigen til Kys.
83. Ved Ild skal man Öl drikke,
Paa Isen glide;
Hesten skal man kjöbe mager
Og Sværdet rustet;
Hjemme Hesten fede
Men Hunden paa Avlsgaarden.
84. Möens Ord
Bör Ingen tro
Ej heller Konens Tale;
Thi paa rullende Hjul
Bleve Hjerter dem skabte
Og Svig i Brystet lagt.
85. Bristende Bue,
Brændende Lue,

---

70) E. O. givet (bortgivet). 71) El. bringe.

Gabende Ulv,
Galende Krage,
Gryntende Svin,
Rodlöst Træ,
Voxende Sö,
Sydende Kjedel,
86. Flyvende Pil,
Faldende Bölge,
Nattegammel Is,
Ringböjet Slange,
Qvindesnak paa Lejet
Og brækket Sværd,
Björnens Leeg,
Kongens Barn,
87. Syge Kalv,
Selvraadig Træl,
Spaaqvindens Smiger, [72]
Nyfældet Dödning; [73]
88. Ingen Mand troe
Tidlig saaet Ager
Eller for tidlig sin Sön;
Vejret raader for Ageren,

---

72) Eller söde Taler, skjönne Spaadomme.

73) I Originalen *Val*; kan altsaa forstaaes om Flertallet. — Her lægger ellers den stockholmske Udg. fölgende til (samt *Sandvig* ligeledes de to förste Linier):

Klaren Himmel,
Leende Herre,
Hundeglam
Eller Skjögens Sorg.

Forstanden for Sönnen;
Usikkre ere Begge.
89. Sin Broders Drabsmand,
Skjöndt paa Vejen han mödes,
Halvbrændt Hus,
Hurtigste Ganger
[Da er Hest unyttig
Naar en Fod brydes];
Ej blive man saa troskyldig
At han troer Alt dette.
90. Saa er Qvinders Kjærlighed,
Deres som falskelig tænke,
Som paa glatte Is man aged
Med uskjærpet Hest,
En vælig to Aars Fole
Som dog ej tæmmet er;
Eller i rasende Storm
Lod Skibet rorlöst löbe;
Eller som en Halt skulde hente [74])
Rensdyr paa det töende Fjeld. [75])
91. Rentud taler jeg nu,
Thi begge Dele [76]) jeg kjender.
Karles Elskov Qvinderne svigter; [77])
Da sige vi dem de smukkeste Ting
Naar vi mene det mindst,
Det lokker ædle [78]) Sjæle.

---

74) El. fange. 75) o: Naar Isen optöes paa Bjergets stejle Sider. 76) El. Kjön.
77) E. O. Karles Sind er ustadigt (upaalideligt) for Qvinder.
78) El. fornuftige.

92. Favert skal tale
Og Guld byde
Hvo Qvindes Elskov vil naa;
Rose lyse
Piges Skabning,
Den faaer som frier.
93. Ingen det undre
At anden Mand
Kjærlighed hylder. [79])
Vellyst-skjön Skabning [80])
Som Tossen ej rörer,
Tit rörer den Vise.
94. Ej, som uhört, skal
Man anden Mand bebrejde
Hvad mange hænder;
Taaber af Kloge
Gjör Menneskers Sönner
Den mægtige Elskov.
95. Tanken ene veed
Hvad Hjertet boer nær,
Eget Sind den ene styrer;
Ingen Sot er værre
For den gjæve Mand,
End at være med intet fornöjet. [81])
96. Det jeg erfared
Da i Rör [82]) jeg sad

79) Meningen er: At Ingen bör dadle en Anden fordi han bliver forelsket. 80) El. Udseende, Farve.
81) El. aldrig kunne slaa sig til Ro. 82) El. Krattet, Lunden.

Og vented min Kjære;
Huld og Hjerte [83])
Var mig den væne Mö,
Hende dog jeg ikke ejer.

97. Jeg traf den önskte
Solfavre Pige
Sovende paa Lejet.
Fyrstens Herlighed
Tyktes mig intet være
Uden med den Skabning [84]) at leve.

98. "Nærmere mod Aften
Skal du, *Odin!* komme,
Hvis du vil med Möen tale. [85])
Uhört Skam [86]) det er
Naar ene (to) ej vide
Slig Forseelse."

99. Tilbage jeg vendte
Elskende, som jeg troede,
Fra min visse Lyst;
Det tænkte jeg da
At jeg have skulde
Hendes hele Gunst og Gammen.

100. Da jeg kom dernæst
Hele den raske
Krigerflok var vaagen;
Med brændende Lys

83) ɔ: Legeme og Sjæl, d. e. jeg elskede hende som mig selv. 84) Egentl. Form, Krop.
85) El. Hvis du vil dig Möen trolove.
86) El. Ulykke.

Og baarne Fakler
Saa blev mig den Lystvej forbuden.

101. Og imod Morgen
Da atter jeg kom
Var Salvagten sovet ind;
Da fandt jeg kun
Den gode Qvindes Tispe
Bunden paa Lejet.

102. Mangen god Mö
Er, naar hun nöje pröves,
Vægelsindet mod Mænd;
Det jeg erfared
Da jeg sögte at lokke
Den tugtige [87]) Qvinde.
Alskens Spot tilföjed
Mig den kloge Pige,
Intet fik jeg dog af hende. —

103. Hjemme glad
Bör Husbonden være,
Gjestfri og klog;
Huske vel, være snaksom
Hvis han vil meget vide;
Tit skal han tale om godt. [88])

104. Erketosse [89]) kaldes den
Som faa Ting kan sige, [90])
Det er Klodsens Natur. [91])

---

87) El. fornuftige.

88) El. om Gode.

89) I Texten; *Fimbulfambe.*

90) o: Ikke kan snakke om Noget.

91) El. saa er den Udannedes Væsen.

III.

105. Jeg hjemsögte den gamle Jætte,
Nu er jeg kommen tilbage;
Lidet fik jeg tiende der.
Kun med mange Ord
Naaede jeg min Hensigt
I *Suttungs* Sale.

106. *Gunlöd* mig gav
Paa gylden Stol
En Drik af den herlige Mjöd.
Ond Lön lod jeg hende
Have igjen
For trofast Elskov,
For brændende Kjærlighed. [92])

107. *Rates* Mund lod jeg
Fange Rum
Og Klipper gnave;
Over og under mig
Stode Jætters Veje —
Saa satte jeg mit Hoved i Vove.

108. Vel kjöbt Skjönhed [93])
Har jeg vel nydt;
Faa Ting mangle den Vise,
Thi *Odreirer*
Er nu opkommet
Til Menneskers jordiske Bolig. [94])

---

92) E. O. heftige Sind (Tilböjelighed, Lidenskab).
93) El. Form, Maske, Skikkelse. See Anm.
94) El. Til Folkenes Helligdoms Egne.

109. Tvivl har jeg om
At jeg var end sluppet
Fra Jætters Gaarde,
Havde ej *Gunlöd* hjulpet,
Den gode Kone,
Hvem jeg lagde Arm over.

110. Næste Dag
Gik Frost-Jætter [95])
At spörge om den Höjes Tilstand;
I den Höjes Hall
Om *Bölverk* de spurgte,
Om han var blandt Guderne kommen
Eller *Suttung* havde ombragt [96]) ham?

111. "Eed ved Ringen [97])
Troer jeg *Odin* har soret;
Hvi skulde man hans Löfter tro! —
Suttung sveget
Har han Drikken fra
Og bragt *Gunlöd* til Graad."

VI.

LODFAFNERS-MAAL.

112. Tid er at tale
Paa Talerstolen
Ved *Urdas* Kilde.
Jeg sad og taug,

---

95) I Orig. Riim-Thurser.

96) E. O. fortæret eller opslugt.

97) ɔ: en hellig Eed.

Jeg saa og tænkte,
Jeg lytted til Folks Taler. [98])

113. Jeg hörte tale om Runer
Og guddommelige Taler, [99])
Ej taug de om Risten,
Ej taug de om Forklaring. [100])
Ved den Höjes Hall,
I den Höjes Hall
Hörte jeg sige saa:

114. Jeg raader dig *Lodfafner!*
At du lærer Raad,
Nyde vil du hvis du lærer.
Staa ej om Natten op
Uden du speide skal
Eller nödes ud at gaa.

115. Jeg raader dig *Lodfafner!*
At du lærer Raad,
Nyde skal du hvis du lærer.
I tryllekyndig [1]) Kones
Favn du aldrig sove, [2])
At dig hendes Arme [3]) omspænde.

116. Det hun volder,
At du vogter ej
Paa Ting eller Fyrstens Tale.

---

98) El. Menneskelig Tale. 99) El. Sager, Domme, Beslutninger. 100) El. om Raad (Raadslagning). 1) Maaske lige efter Ordet: *en meget vidende* eller *meget erfaren* ɔ: en snedig Kokettes.
2) And. Sky al Omgang med snedige Qvinder.
3) E. O. Ledemod, Lemmer. A. At hun ej fængsler dig med (Trylle)-Sange.

At Mad du ej lyster
Eller Menneskers [4]) Omgang,
Men gaaer sorgfuld at sove.

117. Jeg raader dig *Lodfafner!* —
Anden Mands Kone
Aldrig du lokke
Til hemmelig Tale. [5])

118. Jeg raader dig —
Over Fjeld eller Fjord,
Hvis du fare vil,
Forsyn dig vel med Föde. [6])

119. Jeg raader dig —
Ond Mand du
Aldrig lade
Dine Uheld vide;
Thi af ond Mand
Du aldrig faaer
Lön for oprigtigt Sind.

120. En ung Mand jeg saa
Ulykkelig vorde
Af ond Qvindes Ord; [7])
Svigagtig Tunge
Blev ham til Livets Tab,
Dog ej for sand Beskyldning.

121. Jeg raader dig —
Veed du, hvis du har en Ven,

---

4) El. nogen (anden) Piges.

5) El. Til din Fo- troelige (ved Hvisken).

6) o: til Reisekost.

7) Maaske, nærmere efter Ordene: Jeg saa en ond Qvindes Ord koste en ung Mands Hoved.

Hvem du vel troer,
Gaa tit for ham at besöge;
Thi med Krat bevoxes
Og med höjt Græs
Den Vej, som Ingen træder.

122. Jeg raader dig —
God Mand du lokke
Til forlystende Samtaler;
Lær Tröste-Sange [8]) mens du lever.

123. Jeg raader dig —
Venskabs Baand
Du aldrig skal
Först med Falskhed bryde.
Sorg tærer [9]) Hjertet.
Hvis du ej sige kan
Een din Hjertens Hu. [10])

124. Jeg raader dig —
Skifte Ord
Du aldrig skal
Med uklog Abe;

125. Thi af ond Mand
Du aldrig vil
Faa Lön for det Gode;
Men god Mand
Vil gjöre dig yndet
Med hæderlig Omtale.

---

8) El. tröstende, husvalende Sange, maaske ogsaa: tækkelig Tale. 9. El. e. O. æder.
10) E. O. al din Tanke el. Sind.

126. Da er Venskab vexlet [11])
Naar man sige kan
En sin hele Hu.
Alt er bedre end
Utro at være;
Ej er den en Andens Ven,
Som alt efter Munden ham snakker. [12])
127. Jeg raader dig —
Mere end tre Ord,
I Trætte med værre [13]) Mand,
Ej skal du öde;
Tit viger den bedre
Naar den værre slaaer. [14])
128. Jeg raader dig —
Vær ej Skomager
Eller Skjæftesmed, [15])
Uden det er for dig selv.
Er Skoen ilde dannet
Eller Skjæftet ej lige
Da önsker man ondt over dig.
129. Jeg raader dig —
Kjender du en [Vens] Sorg
Ansee den som din egen [16])
Og giv ej dine Fiender Fred.

---

11) E. O. da er Forvandtskabet (Aands-Slægtskabet) blandet (sammenföjet, stiftet;. 12) El. siger ham kun behagelige Ting. 13) El. ringere.
14) El. hugger, dræber. 15) Skjæfte eller Skaft kan og betyde Spyd eller Landse.
16) El. lad den blive din egen.

130. Jeg raader dig —
Over det Onde
Dig aldrig glæd,[17])
Men lad (kun) godt om dig siges.[18])
131. Jeg raader dig —
Op i Slaget
Du ej skal see
[Da vorde Mænds Sönner
Galten lige]
At dig Andre ej fortrylle.[19])
132. Jeg raader dig —
Vælger du dig en god Kone[20])
Til forlystende Samtaler
Og til at have Glæde af;
Favert skal du love
Og fast lade blive;[21])
Ej kjedes Möen ved Godt, naar hun faaer det.[22])
133. Jeg raader dig —
Varsom beder jeg dig være
Men ej for varsom,
Vær du varsomst ved Drik
Og ved en Audens Kone,
Og for det tredie derved,
At Tyve dig ej svige.

[17]) El. Glæd dig aldrig over (andres) Ulykker.
[18]) Andre: Lad det Gode tækkes dig.
[19]) El. a) forgjöre; b) skille dig ved Lykken.
[20]) El. Vil du formaa (eller opfordre).
[21]) El. Smukt skal du love og ærlig holde.
[22]) El. Ingen kjedes o. s. v.

134. Jeg raader dig —
Til Haan eller Latter
Have du aldrig
Gjæst eller gaaende Mand;
Tit ej nöje vide
De som inde [23]) sidde
Af hvad Stand [24]) de ere som komme.

135. Laster og Dyder
Bære Menneskers Sönner
Blandede i Bryst.
Ingen Mand er saa god
At ej Lyde ham fölger,
Eller saa ond, [25]) at til intet han duer.

136. Jeg raader dig —
Ad graahærdet Taler
Du aldrig lee;
Tit er det godt hvad Gamle sige.
Tit kloge Ord komme
Fra rynket Skrog [26])
Som hænger med Ham, [27])
Som ryster med Skrammer
Og vanker om blandt usle [28]) Folk.

137. Jeg raader dig —
Overfus [29]) ej Gjæsten
Eller jag ham paa Dörren.

---

23) E. O. inden for, o: hjemme. 24) E. O. Kjön, o: Slægt, Stand. 25) El. slet, daarlig. 26) E. O. Bælg. 27) El. Skindet. 28) Eller ringe. 29) Nu eft. O. Gjö ej mod Gjæsten.

Gjör vel mod de Trængende
[De ville godt for dig bede].[30])

138. Stærk er den Slaa[31])
Som hæves skal
Til Oplukkelse for Alle;
Giv (da kun) en Ring,[32])
Eller de[33]) ville bede
Alt Ondt over din Krop.

139. Jeg raader dig *Lodfafner!*
Men (de) Raad du lære,
Nyde vil du, hvis du lærer,
Nyttige da de dig vorde,
Gode hvis du beholder dem,
Gavnlige som du modtager dem,
Hulde[34]) som du holder dem vel.

140. Jeg raader dig —
Hvor du Öl drikker
Udbed dig *Jordens* Kraft,[35])
Thi Jord tager mod Drikke[36])
Men *Ild* mod Syger,
Eeg[37]) mod Bindsel,
Ax mod Trolddom,
Hall mod Husfolks Kiv;[38])

---

30) El. Deres Bönner ville bringe dig Lykke (eller: de ville bringe dig i godt Rygte, almindelig Yndest).
31) El. Bom (Dör).
32) El. Skilling.
33) o: Tiggerne.
34) El. sunde, tienlige.
35) El. Vælg dig et Stykke Jord (til at staa el. tumle paa).
36) Egl. stærk Drik eller Rus.
37) *Eik* kan og betyde ethvert stort Træ.
38) Maaske og: Bagtalelser, onde Omtaler.

I Harm [39]) skal Maanen paakaldes,
Bidsk [40]) skal Bidet læge,
Bedsk Sorg [41]) ved Runer [42]) fordrives
Og Jord [43]) mod Floden tage.

V.

ODINS RUNESANG.

141. Veed jeg at jeg hang
Paa vindigt Træ
Hele ni Nætter,
Saaret med Spyd
Og givet *Odin*
Selv mig selv,
Paa det Træ
Som ingen veed
Af hvilken Rod det oprinder.

142. Ej rakte de mig
Bröd eller Bæger; [44])
Nysgjerrig saa jeg ned,
Tog Runer op,
Tog [45]) dem grædende, [46])
Faldt igjen derfra.

143. Ni höje [47]) Sange jeg lærte
Af *Bölthorns*, [48]) *Bestlas* Faders

39) El. heftig Vrede. 40) Dyr el. Vaaben. See Anm.
41) El. Ulykke, Onde. 42) Her maaske: *fortrolige Samtaler*. 43) Ordet *Fold* kan og betyde *Havet*.
44) Egt. *Horn*, o: Drik. 45) El. lærte.
46) rettere: skrigende. 47) El. stærke, ypperlige.
48) And. *Bölthorn*.

Herlige Sön;
Og nöd en Drik
Af dyrebar Mjöd
Öst af *Odreirer*.

144. Da begyndte jeg at blomstre [49])
Og blive viis,
Voxe og vel trives;
Et Ord af andet
Avled mig Ord,
Et Værk mig af andet
Avlede Værk.

145. Runer skal du finde
Og forklarede Stave,
Ret store Stave,
Ret stærke [50]) Stave;
Dem malte [51]) den store Taler,
Dem gjorde höje Guder,
Dem risted Guders Hövding. [52])

146. *Odin* stifted [53]) dem blandt Aser,
Men blandt Alfe *Dain*,
Dvalin for Dverge,
Alsvid blandt Jætter,
Selv risted jeg somme.

147. Veed du hvordan de ristes skal,
Hvordan de raades [54]) skal,

---

49) E. O. bære Frü, blive frugtbar. 50) Egt. stive, lige. 51) El. tegnede. 52) Maaske rettere: Udraaber, Herold (Præst).
53) El. forkyndte, lærte, ristede. 54) o: forklares, læses.

Hvordan de pröves skal?
Veed du hvordan man bede skal,
Hvordan man offre skal,
Hvordan man sende skal,
Hvordan man tære skal? [55])

148. Bedre er ubedet
End for meget offret; [56])
Stedse[57]) Gave til Gjengjeld bör svare.[58])
Bedre er ikke sendt[59])
End for meget spildt.[60])
Saa *Thunder* selv risted
För Folk bleve til;
Der stod[61]) han op
Hvor han atter kom (tilbage).

149. De Sange jeg kan
Som Fyrstens Hustru ej kan,
Ej nogen Mands Slægtning;
Hjelp heder en,
Men den dig hjelpe skal
Mod Kummer og Sorger
Og Syger[62]) alle.

150. Det kan jeg for det andet,
Hvad Mennesker behöve,
De som ville Læger leve.

---

55) See Anm. 56) Andre (maaske rettere): *end intet offret.* 57) Man kunde og gjette, at *æy* her bör læses *ey* eller *ei*, o: *ikke*, som giver en modsat Mening. 58) Egentl. have Hensyn til Vederlaget. 59) offret. 60) El. fortæret (af den Offrende selv). 61) El. foer o: til Himmels. See Anm. 62) El. Bekymringer, Plager.

151. Det kan jeg for det tredie,
Om jeg stærkt behöver
Mine Fiender at standse;
Mine Modstanderes
Egge jeg döver,
Ej hjelpe dem Vaaben, ej Krigslist.

152. Det kan jeg for det fjerde,
Om Folk bespænde
Mine Lemmer med Lænker;
Saa jeg galer [63])
At gaa jeg kan;
Fjædre mig af Foden springe
Og af Hænderne Baand.

153. Det kan jeg for det femte,
Om jeg seer den farlig skudte
Pil [64]) blandt Folket fare;
Ej den flyver saa stærkt
At jeg jo standse den kan,
Faaer jeg den först i Sigte.

154. Det kan jeg for det sjette,
Om Saar mig blir tilföjet
Af raat Træes Rödder;
Da den Mand
Som mig vil skade
Tæres af det Onde selv.

155. Det kan jeg for det syvende,
At seer jeg Hallen staa
Over Folk i lysen Lue,

---

63) o: synger. 64) El. Skudvaaben overhoved.

Ej brænder den saa bredt
At jeg ej bjerge den kan —
En saadan Sang jeg forstaaer.

156. Det kan jeg for det ottende,
Som for alle er
Nyttigt at vide;
Hvor Had groer
Blandt Heltes [65]) Sönner
Det kan jeg snart udrydde.

157. Det kan jeg for det niende,
Hvis i Nöd jeg stedes
At hjelpe mit Fartöj paa Flod;
Vinden jeg
Paa Vandet stiller
Og dysser Söen i Sövn.

158. Det kan jeg for det tiende,
Om Troldfolk jeg seer
I Luften lege; [66])
Det jeg volder
At de vilde fare
Fra egen Ham,
Fra egne Tanker.

159. Det kan jeg for det ellevte,
Hvis til Slag jeg skal
Lede gamle Venner;
Under Skjolde jeg galer, [67])

---

65) E. O. Heltens, Krigerens. 66) El. svæve.
67) synger, qvæder.

At de med Vælde fare
Karske til Striden,
Karske fra Striden,
Uskadte fra hver en Fare.

160. Det kan jeg for det tolvte,
Hvis paa Træ jeg seer
Hængt Dödning svæve;
Saa jeg rister
Og i Ruuer maler,
At den Mand gaaer
Og med mig taler.

161. Det kan jeg for det trettende,
Hvis en Yngling jeg skal
Med Vand besprænge,
Ej skal han falde
Skjönt han i Fægtning stedes;
Ej segner den Mand for Sværd.

162. Det kan jeg for det fjortende,
Skal jeg i Folkesamqvem
Guder opregne,[68])
Aser og Alfer
Jeg alle vel kan skjelne,
Det faa Udannede kunde.[69])

163. Det kan jeg for det femtende,
Hvad Dvergen *Thiodreyrer* sang
For *Dellings* Dörre.

---

68) El, for Mænds Forsamling. 69) El. Det kan den Ukyndige ej.

Styrke sang han Aser,
Fremgang Alfer,
Visdom Præsternes [70]) Gud.

154. Det kan jeg for det sextende,
Hvis jeg vil den snilde Piges
Hele Sind og Yndest eje,
Hvidarmede Möes
Hu jeg (til mig) vender,
Og hver hendes Tanke forvandler.

165. Det kan jeg for det syttende,
At seent mig vil skye
Den unge skjönne Möe. —
Længe vist du
Lodfafner! har
Savnet disse Sange. [71])
De være dig gode, hvis du naaer [72]) dem,
Nyttige hvis du lærer dem,
Gavnlige hvis du modtager dem.

166. Det kan jeg for det attende,
Hvad jeg aldrig lærer
Mö eller Mands Kone
[Alt er bedre
Hvad man ene veed,
Det fölger Sangens Slutning]
Uden hende ene
Som med Arm mig favner
Eller min Söster er. —

---

70) See Anm. 71) El. længe vil du.... savne &c.
72) Egt. fatter.

167. Nu er den Höjes Sang[73]) sjungen
I den Höjes Hall;
Meget nyttig Menneskers Sönner,
Unyttig for Jætters Sönner. —
Hil den som qvad,
Hil den som kan,
Hil den som lærte,
Hil den som hörte!

---

73) El. Höjsangen.

ANMÆRKNINGER.

1. *Peder Syv* anförer et hertilhörende Ordsprog: *Gjæstens Öjne ere ofte glugagtige*, ɔ: besee hver en Ting eller Alting nöje. Ordet *Glug* er ellers det isl. *Gluggr*, *Gluggi* Aabning, Vindue. Jfr. 7de Str. Denne første Strophe siges *Gylfe* (i den yngre Edda) at have fremsagt da han indtraadte i *Odins* eller den Höjes Hall.

2. Ordene: *"Hil de Givende"* sigte til Husets Vert og Vertinde. I hine gjæstfrie Tider fordredes ingen Betaling for Reisendes Beværtning. Nu kalder man Kromænd *Gjæstgivere*.

3. Ordet *Klæder (vodir)* kan her tillige betegne *Sengeklæder*.

4. De gamle Nordboer plejede, ligesom Österlændingerne, at toe Hænderne förend de gik til Bords.

5. Hertil svarer vel *Syvs* Sentenz: *Ingen bliver til Vidunder uden han er selv Skyld deri.*

6. Jævnför det gamle danske Ordsprog: *Hver er sig selv den bedste Ven.*

7. Hertil höre fölgende af *Syvs* Sentenzer: a) *Naar du vil gaa til Gjæst, pröv Vertens Öje mest;* b) *Hvo som vil rejse skal holde Munden til;* c) *I fremmede Huse vær stum, döv og blind.* Jfr. Str. 1.

10. Hertil svarer Ordsproget: *Bedre at være viis end rig.*

11. Jfr. det syvske: *Öllet er godt, kan dog kaste Rytteren af Hesten.*

13. Denne og fölgende Strophe lægges *Odin* selv i Munden. Om hans Ophold hos *Gunlade* handles nærmere i det fölgende (Str. 105-111). Den mythiske Fugl eller Genius *Glemselens Hejre (Óminnis-hegri)* der svæver over Drikkelaugene og stjæler Folks Forstand, betegner tydelig den onde Aand, som tilveje-

bringer en stærk Rus. Danmarks og Tydsklands overtroiske Almue har omdöbt *Hejren* til *Natravn*, formedelst dens hule enstonende Lyd som tit höres om Natten. Heraf igjen det Ordsprog som bruges om fulde Folk: *Han skriger som en Natravn.* Maaske menes og Hejren, som gjerne fisker, ved et andet af samme Slags: *Han garper som en Aalekrage.* Ellers er det *Odin*, i Egenskab af en Sol- eller Aars-Gud, som fængsles her af Jætterne i deres underjordiske Huler. Denne Idee var almindelig blandt de gamle Folk. Saaledes troede f. Ex. Paphlagonierne at deres Gud var fængslet om Vinteren, men befriedes igjen om Sommeren. *Bacchus* blev forestillet i *Erythræ* og paa *Chios* som bunden med Vidier. Fordi han aarlig befries igjen, tillægges ham vel Navnene *ελευθεριος*, *λυσιος*, *liber pater* o. s. v., og saavel Saturnalierne, som Nordboens Jul, vare hans, Sol- og Vin-gudens, Frihedsfest. (Jfr. *Kannes Algem. Mythologie* 1815. S 274 o. f.) Lithauerne, som dyrkede Solen, foregave at den fordum var nogle Maaneder borte, da en mægtig (Jætte)-Konge havde indsluttet den i sin Borg, men at Himmeltegnene havde befriet den igjen. En saare tydelig og naturlig Mythe!

14. I den yngre Edda nævnes Dvergen *Fialar*, der engang besad Gudernes kostelige Drik, som er Digterævnens Kilde. Ellers kan *Fialar* ogsaa, uden at antages for et Egennavn, oversættes ved *Jætte*, og saaledes betegne *Suttung*.

15. Ordsproget lærer: *At tie og tænke, kan ingen krænke.* Jevnför *Sneedorfs* skjönne danske Sömandsvise:

Vi söge Fienden uden Skraal.....
Thi mandig Taushed fölger med
De Kjække og de Gjæve.

Thiodan Konge, Fyrste (Angelsaxisk *Theodan*, Moesogoth. *Thiudans*) betyder egentlig, efter Sprogroden, Folkestyrer, Folkets Overhoved.

16. En lignende Tanke udtrykte vist *Friderik den Store* da han i Vrede sagde om sine egne Soldater, som betænkte sig paa et farligt Angreb: *"Wollen die Hunde ewig leben?"*

18. Meningen er vel denne: Kun den som har reist og erfaret meget, er en saa stor Menneskekjender, at han kan bedömme Personens Karakter af Udseende, Ord og Lader. Jfr. Ordsproget: *Den vidt faer, bliver meget vaer.*

19. I et Drikkelaug maa man være selskabelig og gjöre Andre Besked, dog saa at man selv ikke drikker mere end man har godt af. Heraf den engelske Skik i slige Tilfælde at tömme Glasset, uden at nogen kan fordre at det i Forvejen skal fyldes. Ej heller bör man nödes til at holde ved til langt ud paa Natten, hvortil og det nyere Ordsprog sigter: *Lang Aftenglæde gjör lang Morgenlede.*

22. Meningen er: at den som udleer og spotter Feil eller Lyder hos Andre, bör selv være feilfri; ellers gjör han sig selv til Nar. Vore nyere Ordsprog sige: a) *Latter forraader Narren;* b) *Megen Latter, megen Daarskab;* c) *De loe alle til Gilde kom, de loe ej alle der toge derfra;* d) *Vi see Andres Lyder men ikke vore egne* o. s. v.

23. Jfr. Sentenzerne; *Sorg gjör søvnlös; Hvo Sorrig elsker faaer altid noget at qvide* o. fl.

24. Hermed stemmer *Peder Syvs: Den som vil være Hvermands Ven, bliver Hvermands Gjæk.*

26. Jfr. den *Syvske* Sentenz: *Et færdigt Svar hjelper tit af Fare.*

27. Hertil hörer det islandske Ordsprog: *Þögn er heimskum best*, ɔ: Taushed er Tossen nyttigst, og det bekjendte latinske: *Tu si tacuisses philosophus mansisses.*

28. Meningen kan og være denne: I Selskab bör man kunne tale om Ting eller mærkelige Begivenheder, som ere almindelig bekjendte; — eller og: Man maa ej lade som man ikke veed det, der er bekjendt af almindeligt Rygte. Jfr. Str. 62, som synes at höre hertil.

29. Det gamle Ordsprog siger: *Bedre er taugt, end tarvelöst mælt.* Jfr. Str. 15.

30. Meningen er vel den: at naar en Gjæst elsker Ro og Taushed, bör man ikke forstyrre ham ved Spörgsmaal eller Paatrængenhed, men kun give ham det fornödne (især en tör Klædning, hvis han er vaad fra Reisen).

31. Spotteren veed ikke at han kan paadrage sig farlig Vrede ved sin utidige Spas.

32. Stærk Drik, hvor den nydes for meget i Selskab, vil stedse tænde Uenighed og Trætte blandt de forsamlede Gjæster.

33. Den samme Leveregel indskjærpes og af Österlandenes Vise, f. Ex. saaledes af den persiske *Zadig*: "En viis Mand sagde til sin Sön: Gaa ej "aarle ud af dit Hus uden at nyde Frokost, thi ved "den gjöres Sindet stærkere, men Hunger udtörrer "og svækker Hjernen!" Jfr. 58de Str. S. *Rosenmüllers altes und neues Morgenland* III, 59.

34. Jfr. *Syvs* Ordsprog: *Der er ikke lang Vej til Vennehus.*

35. Fölgende gamle Sentenzer give det selvsamme Raad: *Naar Gjæsten er kjærest skal han takke af; Fisk og Gjæst, tre Dage gamle, ere ej længer*

kjærkomne. I tre Dage kunde Gjæsten egsaa sædvanligvis udhvile sig, efter de gamle Germaners Regel, som ommeldes af romerske Forfattere.

36. Ordsprogene sige: a) *Egen Arne er Guld værd; er den arm, saa er den dog varm;* b) *Hjemme er bedst at hviles;* c) *Aldrig er Fuglen saa liden, han söger jo egen Bo;* d) *Söde ere egne Glöde, derfor ryge mange smaa Huse;* e) *Egen Arne kaager best;* f) *Lidet Hus, liden Sorg* o. s. v. Ellers kan man bemærke med Hensyn til denne og fölgende Strophe, at *Hesiod* skildrer Betleriets Uselhed paa lignende Maade, og advarer mod dets onde Fölger.

37. *Hesiod* bruger de Udtryk, at den *usle Armod æder Menneskets Sjæl (Hjerte).* Jfr. Anm. til 123de Str.

40. Hermed kunne disse danske Ordsprog jevnföres: *Den Fattige lider mod sin Villie, den Gjerrige med sin Villie; Det man sparer for sin Mund, det æde Kat og Hund* o. s. v.

41. Ordsproget siger og: *Naar Gave gaaer af Dör, gaaer Venskabet med.*

42. Det danske Ordsprog lærer: *Gave skal gjeldes om Venskab skal holdes.* — De i denne og fölgende Strophe givne Raad see ellers ud som de vare bogstavelig oversatte af *Hesiods Dage* (V. 353 o. f.) hvor det f. Ex. heder: *τον φιλεοντα φιλειν (man bör være sin Vens Ven,* elske sin Velynder), *και δομεν ὅς κεν δω (og Gave med Gave lönne).*

43. Hos *Peder Syv* heder det: *Man er ikke Ven uden man er Vens Ven.*

44. Jevnför det danske: *Runde Hænder gjöre gode Venner.*

45-46. Nogle nyere danske Sentenzer indeholde den selvsamme skjönt just ikke aldeles kristelige Moral, f. Ex. a) *List mod List;* b) *Det er Klogskab at skuffe, at man ej selv bliver skuffet;* c) *Hvo som bedrager Bedrageren bör hverken Lov eller Straf;* d) *Lige for Lige er bedst Betaling* o. s. v. Man har bebrejdet den oldnordiske Moral disse og andre lignende Regler, uden at erindre sig at selv de gamle Græker lærte og yndede andre lignende. Man læse f. Ex. Hesiods *Dage* V. 270 o. f., hvor Digteren siger at det er ondt at være retfærdig (δικαῖος); at han hverken selv vil være det, eller raade sin Sön at være det, naar de Uretfærdige herske o. s. v. Ordene τῳ προτιοντι προτεῖναι (at modstaa Modstanderen) udtrykkes og omskrives her og paa flere Steder i *Havamaal* paa forskjellige Maader.

47. *Gud naade den som er Ene* siger Ordsproget hos *Peder Syv.* Han lægger til: "Det er ej godt at Mennesket er Ene siger Gud. Af samme Mening er Prædikerens 4de Cap. 2det Vers."

48. Jevnför Ordsprogene: a) *Ræd Mand spaaer altid ondt; lægger alting ilde ud;* b) *Den Rædde har altid værst* o. fl.

49. *Man kan og klæde en Staver op* heder det hos *Syv.* Ellers antager man i Almindelighed *at Klæder gjöre Manden* o. s. v.

50. Saaledes siger og det gamle danske Ordsprog: *Bedre at være död end vennelös.* Jfr. *Schillers* skjönne Omskrivning af den samme Tanke i hans berömte Hymne til Glæden.

51. Jfr. de bekjendte Ordsprog: a) *Elsk mig lidt og elsk mig længe;* b) *Hed Kjærlighed er ligesom hedt Vand, det fryser snarest.* *Syv* anförer af en gammel Vise:

Saa sore de sig i Fostbrödrelag,
Det skulde vare til Dommedag;
Hvor skulde det vare den Tid saa lang,
Det vared end ej til Aftenen kom.

52. Et dansk Ordsprog siger, næsten med Digterens Ord: *Man fanger ofte Lov for lidet.*

54-56. Den Vise indseer ofte bedre end Andre, hvor megen Aarsag man har til at sörge, og forfalder derfor tit til Bekymringer og Mismod.

57. Jfr. Ordsproget: *Et gloende Kull tænder det andet op.*

58. Hertil svare mange ældre og nyere danske, som: a) *Avind ris aarle;* b) *Han sover ikke, som skade vil;* c) *Flyvende Krage faaer altid noget;* d) *Hvo længe sover paa sin Bed, fanger lidet for sit Næb;* e) *Sovende Ulv bider ej mange Dyr;* f) *Liggende Ulv komme ikke Lam löbende i Munden.* Det sidste Ordsprog tillægger Saxo Erik den Veltalende, efter som *Nyerup* har anmærket *(Kjærnefulde Ordsprog* S. 169). Naar man jevnförer denne Strophe med den 33te er det saare mærkeligt, at *Hesiod* (v. 33) underretter sin Lærling om at *man maa være mæt naar man vil yppe Kiv og Trætte for at komme i Besiddelse af Andres Gods.*

59. Jevnför de fölgende: a) *Lang Morgensövn gjör snart fattig;* b) *Morgenstund har Guld i Mund* (rettere *Haand*) o. fl. Paa flere Steder opmuntrer *Hesiod* sin Landmand til nödvendig Aarvaagenhed og Arbeidsomhed. Især stemme 577 o. f. hermed: "Staa "aarle op.... thi Morgenstunden raader for den tre-"die Deel af Dagens Arbeide."

60. Ved *Tagnæver* menes enten Nævér eller tynd Træbark, som brugtes til Tag paa Huse eller ogsaa *Bunker af Næver*, bestemte til Brændsel, og tække-

de, for ej at gjennemvædes af Regn. Paa en lignende Maade raader *Hesiod* (V. 30, jfr. 44) sin Landmand at samle om Sommeren den Forraad af Sæd, som kan forslaa for hele Aaret. Ligeledes raader han til at fælde Træer paa den rette Tid o. s. v.

61. Man bör see paa Manden men ikke paa hans Klæder. *Johnsonius* gjör ved dette Sted Læseren opmærksom paa *Matth.* 6, 25.

62. *Peder Syv* anförer forskjellige Ordsprog som stemme overens med Strophens sidste Hælvte, eller endog ere tagne deraf. Jfr. Str. 28.

66. Det danske udtrykker sig saaledes: *Fattig Mand har kun en Lykke; han kommer enten for tidlig eller for silde.*

68. Her forekomme tydelige Levninger af *Ildens* og *Solens* forhen saa vidt udbredte Dyrkelse eller religieuse Höjagtelse.

70. See den mærkelige Variant 51. *Bænkdöd* er der det samme som *straadöd;* död i Bænkehalmen (paa Sottesengen). End en mærkelig Afvigelse har *Olavius* i denne Strophe: *Æ getr qvikr qvikt,* ɔ: *Den Levende fremavler stedse Levende.* Med den sædvanlige Læsemaade stemmer derimod det *Syvske* Ordsprog: *Qvæger* (levende) *Mand faaer vel Ko, men död faaer aldrig Liv.* Koen agtedes för meget höjt af Nordboerne, ligesom endnu af Inderne. Tilsidst er Talen enten om den rige Mands *Ligbaal* eller om en *Ildebrand* som fortærte hans Ejendele, medens Döden truede ham selv med sit Besög.

71. Selv Halte, Kröblinge og Blinde kunne være sig og andre til större Nytte end den *döde* eller *brændte.* Her og paa flere Steder i dette Digt er Talen om den ældgamle Ligbegjængelsesmaade, hvoraf man tydelig seer dets höje Alder. Jfr. Str. 70, 81.

72. Hermed stemme *Hesiods* Ord i 378de Str. at det er godt for den döende Olding naar han efterlader en Sön.

73. Denne temmelig dunkle Strophe afviger fra Digtets sædvanlige Versemaal, samt synes overhoved her at være indskudt paa et urigtigt Sted, og udrevet fra sin rette Sammenhæng. Meningen er vel ellers at *Tungen* kan skade (samt ogsaa forsvare) Mennesket ligesaa vel som *Haanden*, saa at begge saaledes kaldes Kjæmper eller Fægtere.

74. Det samme kan vel siges om denne Strophe som om den foregaaende. Den synes bedre at passe til *Lodfafners-maal* (ved 118de Str.) hvortil nogle Afskrifter ogsaa henföre dem.

75. Ordsproget siger meget rigtig: *Fattigdom er ingen Lyde. Hesiods* Ord er af samme Mening, naar han lærer: at Fattigdom bör ikke foragtes da den er tilskikket af Guderne. Ellers heder det i danske Sentenzer: *En Abe kommer andre til at gloe og gabe; En Nar gjör flere* o. s. v.

76-78. At Ordet *fé* brugtes af vore Forfædre om Fæ og Rigdom, ligesom de lignende blandt Romerne, har jeg allerede anfört 1ste D. S. 199. Endvidere finder jeg at *Clericus* har bemærket, at Grækerne paa samme Maade brugte Ordet μῆλα (isl. *smali?*) og Hebræerne מקנה (*mikneh*) for begge Dele. Efter *Ward* og *Carey* ere ellers lignende Sentenzer hyppige blandt *Bodhas* asiatiske Dyrkere, f. Ex.: "Mennеskets Liv er ustadigt og Rigdommen forgaaer, "men Dyden lever efter Döden." *Vivit post funera virtus* sagde Romerne ligeledes, og *Hesiod* lærte allerede *at Rygtet forgaaer aldrig* (i Overensstemmelse med vor 77de Str.) Ellers kjender man de danske Ordsprog: *Arvet Gods lader sig snart fortære;*

Der kommer gjerne en rund Arving efter en karrig Ejer; en god Öder efter en god Avler o. s. v.

80. Ved *Runer* menes vel her, som ellers, saavel *Skrift* som *Lære*, der kun meddeltes visse Indviede eller udvalgte Lærlinge. Ved *den store Taler* menes vel Gudernes Præst, som især var i Besiddelse af Skrivekunsten.

81. Hertil svarer det danske Ordsprog: *Smukke Dage skal man rose om Aftenen. Brændt* er her det samme som begravet. See Str. 70, 71.

83. Den *magre Hest* og det *rustede Sværd* faaes for lettest Kjöb. Jevnför de danske Ordsprog: *Husbondens Öje föder Hesten; God Rygt er Hestens halve Foder.*

84. Synderlig nok synes Digteren her at have taget Hensyn til en os ellers ubekjendt nordisk Mythe om Menneskets eller dets Hjertes Dannelse ved Pottemager-Hjulet, altsaa en lignende som den græske om *Prometheus*. Skjalden *Thormods Saga* beretter, at han, tidlig i det 11te Aarhundrede, har ved en vis Lejlighed erindret sig denne gamle Vise, hvortil vi have forskjellige meget yngre Sidestykker, f. E. Ordsproget:

Mands List er vel behænde,
Men Qvindelist har ingen Ende.

Og den bekjendte Hejbergske Vise:

Qvindesind
Er som Vind
Eller Skum paa Havet;
Hvo som troer
Pigers Ord
Bliver let bedraget.

Samt endvidere:

Ustadigt er Pigernes Hjerte
Som Veirliget i April o. s. v.

Hesiod giver ellers lignende Raad v. 373 o. f. med de Udtryk: *At hvo som troer Qvinder, troer Tyve.*

85-89. Hermed kunde man sammenligne forskjellige danske Ordsprog; f. Ex. *Den lettelig troer, lettelig bedrages; Tro ingen Ulv paa vilden Hede; Ingen troe Ulven naar han gjör sig syg* o. s. v., og især med Hensyn til Str. 88: *Ros Kornet ej i Blade, för du har det i Lade; Bonden roser Kornet naar Axet er fuldt; Tre Ting skal man ej rose for tidlig: Byg i Blade, Fole i Stade og Qvinde i Gade.*

90. Jfr. Str. 84. Man kan herved bemærke *Hesteskoens höje Ælde i Norden,* som overensstemmende med Etatsraad *Viborgs* Mening: — *Rensdyr* havdes ikke i Island lige til den senere Hælvte af det 18de Aarhundrede, da de bleve indförte der efter Regjeringens Foranstaltning. Lignelsen derom nedstammer da vistnok fra Norge eller Sverrig.

91. Hertil svarer den gamle Sentenz: *Qvinder ere snart lokkede; de give Hjertet for Ordet, række Foden for Haanden* — og end en velbekjendt Hejbergsk Vise:

Ustadigt er Mændenes Hjerte,
De elske og bejle i Flæng;
De volde os Piger kun Smerte,
O vee den der föder en Dreng!
O vee den til Lolter og Eder
Og Mandfolk Fortrolighed har;
Vel den der ej troer en Tilbeder
Men holder ham kun for en Nar.

Jfr. Str. 97-102.

92. Jevnför den danske Sentenz: *Skjönhed overvinder Hjertet og Guld Skjönhed.*

93-94. Man bör ej bebrejde nogen Mand at han er bleven forelsket, skjönt det end skeer i Utide, thi

det er Kjærlighed givet at sejre over Visdommen, i Modhold af det gamle danske Ordsprog: *Kjærlighed er som Mimer-Dug, den falder ligesaa snart paa en Hybentorn som paa en Rosens-Blomme.*

95. Her begynder en mythisk Episode der synes at sigte til Fortællingen om *Odins* Kjærlighed til *Rinda*, som ogsaa er bearbeidet af *Saxo* i hans danske Histories 3die Bog.

97. *Billings* (som og kan antages for et ellers ukjendt Egennavn) læser jeg som *bidlings-(mey)* ɔ: en Pige, som har en Frier eller Tilbeder.

98. Jfr. foran Str. 82.

I Mörke (bör man) *med Möen tale —*

Mange ere Dagens Öjne.

100. Ved "*brændende Lys* og *baaren Ved*" antydes sikkerlig de Fyrre-Fakler som hyppig besynges af *Homer* og *Ossian*, samt ligeledes vare brugelige her i Norden.

101. Digterens Fortælling afviger deri fra *Saxo*, at denne lader *Rindas* Fader binde hende fast til Sengen, for at *Odin*, der havde klædt sig i Qvindedragt, kunde, mod hendes Villie, helbrede hende fra en Sygdom. "Derved opnaaede *Odin* sin Hensigt, "som nogle mene" (föjer Sagnskriveren til) "med hen-"des Faders hemmelige Samtykke."

102. Denne Strophe har selvsamme Tendenz som den nysomhandlede Episode, der altsaa synes at være senere indskudt som et bekræftende Exempel.

104. Af denne halve Strophe (som rimeligvis nu mangler sin oprindelige Hælvte) synes Anledningen at være taget til den fölgende Episodes Indskydelse. Den deri indeholdte Mythes Forklaring og Jevnförelse med den yngre Edda indeholdes i min, i Indledningen ommeldte, Afhandling *om Digterdrikken.* Dog bemær-

ker jeg her forelöbigen: at den hele Fabel sigter til Luft-, Himmel- og Sol-guden *Odins* Nedfart til Underverdenen eller Frost-jætternes underjordiske Boliger, for at befrugte Jorden og lægge Sæden til de nærende og qvægende *Væxter*, som tjene Menneskene til Næring og hvoraf de uddrage de *begeistrende Drikke* (især *Öl, Mjöd* og *Vin)* som styrke dem paa Legeme og Sjæl, ja endog synes at meddele dem den herlige Digtergave.

105. Ved Jætten *Suttungs* Sale menes de underjordiske Huler hvori Digternes Drik (eller dens egentlige Stof) var forvaret. Ved de *mange Ord* menes *Odins* Virksomhed for at tilvejebringe det Önskte, og undslippe fra den Fare, som truede ham i Afgrunden. Allegorisk menes her vel Solens eller den lune Lufts Virksomhed for at opvarme og samle Jordens nærende Safter til Væxternes Fremkomst. Saaledes digtede Grækerne og andre hedenske Vise (især i Ægypten og Indien) om Guds skabende og virksomme Ord (λογος) o. s. v.

106. Den underjordiske Nymphe *Gunlöd* (eller *Gnnlade*) betegner enten Jorden selv eller dens frugtbringende Egenskab. Navnet tilkjendegiver et qvindeligt Væsen, som lokker eller ophidser til Strid. Nærende Planter og stærke Drikke give Legemet Styrke og Sindet Hidsighed. Af begges Forening opstaa krigerske Tilböjeligheder og den deraf fölgende legemlige Kamp. Ellers antager vor Mythologie (i Overensstemmelse med de övrige gamle) at *Odin* eller *Himmelen* var *Jordens* Ægtemand. (See 1ste D. S. 76 o. f.) *Gunlöds gyldne Stol* betegner vel dot meget *Guld* som gjemmes i Jordens Skjöd. Den slette Lön hun fik for sin Elskov er *Odins* hastige

Bortgang og Ranet af de herlige Vædsker hun skulde bevogte for sin Fader *Suttung*, Afgrundens Herre.

107. *Rate* var *Odins* Jordbor, hvormed han gjennemborede Klippen for at kunne slippe ind gjennem Aabningen, i Skikkelse af en Slange. Jeg troer at *Solstraalen* menes derved. *Jætters Veje* betyde de underjordiske Gange og Huler, samt de Klipper og Fjelde, hvor Jætterne plejede at boe og fare. — Mange gamle hedenske Folk meente at Solen havde ved Vintersolhvervs Tider en svær Kamp at udstaa med Mörkets og Afgrundens onde Aander. Deraf de gamle Nordboers og andre Folkeslags Frygt ved dens aarlige Bortgang og Glæde ved dens Tilbagekomst.

108. Ved Ordet *Litr*, egentlig *Farve*, især *skjön Farve* (det nyere, men dog nu obsolete *Löd* i det danske) menes her enten *den skjönfarvede Drik*, *den skjönfarvede Pige*, eller og, da Ordet tillige betyder *paatagen Form*, den Forandring af Skikkelser, som hjalp *Odin* paa denne hans eventyrlige Fart. — *Odreirer* hed den Kjedel eller Fad som indeholdt Digterdrikken.

109. Den frugtbare Jord, *Odins* Veninde, har reddet ham fra de onde Jætters Efterstræbelser, enten ved at skjule ham, eller ved at styrke ham med den herlige Drik.

110. *Riim-thurserne* eller *Frost-jætterne* vare Himmelvarmens og dens Frembringeres (Asa-Gudernes) naturlige Modstandere. Den Höje *(Hávi* eller *Odin)* er i mythisk Forstand *Himlen* eller *Solen*; *den Höjes Hall* betyder da ogsaa her Himmelhvælvingen eller det den tilhörende Luftrum. *Bölverk* (Harm- eller Sorg-volder) er et Navn som *Odin*, efter den yngre Edda, paatog sig paa denne Reise. Jætterne havde og nu fuldkommen Aarsag til at kalde ham

saaledes. Da Frostjætterne erfare at *Suttung* eller Dybet ikke havde kundet overvinde ham, udbryde de i fölgende Klage, som ender det mærkelige mythiske Brudstykke.

111. *Baug-eidr* betyder efter Ordet *Ring-eed*, ɔ: Eed ved den hellige Ring som forvaredes i Templet; — ellers vare og Folkets ældste Tingsteder, tillige indviede til Gudsdyrkelsen, runde, og kaldtes derfor *Dom-Ringe* (i *Skotland* endnu *Rincs* eller *Rings*). Ringen var muelig et Sindbillede for Himmelen, som synes at have en ringformig Omkreds. Saaledes kaldes Horizonten eller Synskredsen paa islandsk *Siòndeildar-hringr* o. s. v.

112. *Urdas Kilde* betyder her enten *Luftrummet* som tildels bar dette mythiske Navn, eller og *en hellig Kilde*, som forudsagde og tildels (ved Helbredelse) bestyrede Skjæbnen. Jfr. 113. Runestenene vise, at de hedenske Præster eller Hövdinger kaldtes *Þulir*, ɔ: Talere. Deres *Talestole* have bestaaet eller været omgivne af Stene eller Klipper, paa de offentlige Forsamlingssteder. Her lærtes de Taler, Sange og Skrifter som ansaaes for vidunderlige, og hvorom de fölgende Stropher handle.

113. *Den Höjes Hall* som nævnes her to Gange, betyder da maaske tildels *Himmelhvælvingen* eller *den synlige Luftkreds* og tildels *det aabne Tempel*, hvis runde Skikkelse egentlig var en Efterligning deraf. Begge Steder giver *Ossian* det samme Navn, nemlig *Loda's Hall*, med Hensyn til de ældste Skandinavers Religions-Begreber. Beviserne herfor findes i mine *Forsög til Forklaring over nogle Steder i Ossians Digte*, 6te og 7de Afdeling.

114. Navnet *Loddfafner* eller *Lodfafner* synes at betegne en Yngling som har faaet det förste Skjæg

og altsaa rimeligvis var i den Alder, hvori Germanen og Nordboen höjtidelig erklæredes for vaabenför og værdig til at deeltage i Mændenes Sysler og Samqvem. De fölgende Raad ere da (i Forvejen) blevne givne en saadan nordisk *Neophyt* paa det hellige Sted af Taleren eller Præsten, for at han kunde drage Nytte deraf paa sin fremtidige Vandring gjennem Verden. Historien lærer os hvorledes Druiderne paa en lignende Maade underviste de af dem dannede Ynglinge ved Taler og Sange, som tildels (i det mindste hvad Forklaringen angik) holdtes skjulte for den store Hob. Jfr. Anm. til Str. 80. Ellers kan man med denne Strophe sammenligne *Hesiods* Forskrifter v. 730 o. f. angaaende overtroisk Forsigtighed ved Nattetid, der tilhörer Guderne, da de færdes o. s. v.

115-16. Disse Stropher raade maaske egentlig Ynglingen fra alt for nöje Omgang med tillokkende og snedige Qvinder, som kunne forföre ham til utidigt og skadeligt Kjærlighedsgalskab. Man kan sammenligne hermed *Hesiods* Raad til *Perses* v. 373 o. f. som synes at have den selvsamme Oprindelse.

118. See Anmærkningen til 74de Str.

121. Hyppige Besög vedligeholde venskabelig Erindring, som ellers udslettes af Tiden.

125. *Sorg æder Hjertet* — er et hesiodisk Udtryk; see Anm. til 37te Str.

126. Ordet *Sifiar* betyder ellers enten Svogerskab eller Slægtskab. Det synes at komme af *Sefi* Sind, Tanke, og altsaa at have oprindelig betegnet oprigtig Hengivenhed eller hjertelig Venskab.

128. For vort *Skomager* har Originalen *Skosmed*; maaske da især en som forfærdigede Skoe af Træ eller Malme. *Hesiod* giver og sin *Perses* (i v. 541) Raad om den bedste Indretning af hans Skotöj o. s. v.

131. Vore Forfædre brugte den Talemaade om dem som i Slaget tabte Bevistheden af Frygt og saaledes löbe til Fjelde eller Skove, at de bleve forvandlede til Svin eller Vildgalte. Dette forklarede nogle siden bogstavelig, hvorved en ny Overtro opkom. See *Werlauffs* Anm. til *Vatnsdæla* (Kbhavn. 1812, 4.) S. 107. I Fægtningen er det overhoved vigtigt at have al Opmærksomhed henvendt paa Fiendens Adfærd og Angreb; i modsat Fald tabes baade Sejer og Lykke.

138. Meningen er vel den: at faa Huse ere saa formuende at alle Trængende kunne der faa Ophold som Gjæster; dog raades det Ejeren, at han, naar han kan, affærdiger slige Folk med en Almisseskjærv, "at de ikke önske Ondt over dig og skjænde dit gode Rygte."

140. Denne mystiske Strophe, som her udgjör Overgangen til *Odins Runesang*, kan vel nu neppe forklares paa en fyldestgjörende Maade. Den sigter vistnok til Elementernes og Natur-guddommenes ældgamle Dyrkelse. *Jorden* (dyrket under Navn af *Hertha*, *Frigga* o. s. v.) skulde paakaldes ved Drikkegilder, som Giverinde af de stærke Drikkes Stof og tillige som deres Modtagerinde. — *Ilden* mentes at fordrive Sygdomme; Brændekurer samt Helbredelser ved varme Bade vare hyppigere forhen end nu i vort Norden. En paafaldende Levning af den gamle Tro om Ildens Nytte mod smitsom Syge er den saakaldte *Nödild*. Jfr. 1ste D. S. 22, samt Fortal. S. 49. — *Egen* var fordum meget höjt anseet; Mistelen, dens Frembringelse, var Druidernes ypperste Lægemiddel. I samme Anseelse staaer den saakaldte *Alv-Næver* endnu hos den norske Almue. Maaske Talen her er om et helligt Træ, eller en deri boende mægtig Alf, Huldre eller Dryade. — *Axet* var vel hel-

liget *Freya* som Frugtbarhedens Gudinde. Hun forestod ogsaa natlig Trolddom (samt kunde fölgelig afvende den) ligesom *Hecate* og flere Maanegudinder. Axet bruges meget i Russers, Letters og flere nordiske Folks Bryllupsskikke. Endnu har den danske Almue höje Begreber om Ax og Rugkorn, som tjenlige mod Forgjörelse. — Husfolkenes Kiv eller Ordstrid skulde ikke strække sig længere end til *Hallen* eller Hjemmet. — Ved *Maanen* maa man tænke paa en den bestyrende mandlig eller qvindelig Guddom. Mueligen ligger den skjulte Mening heri, at naar man blev overvættes hidsig, skulde man gaa ud eller afsides og udöse sin Harm for Maanen (hvorved Vreden vilde sagtnes eller forsvinde af sig selv uden skadeligt Udbrud). — At det *Dyr*, som har tilföjet et skadeligt *Bid*, ogsaa kan helbrede det samme, er en gammel Mening. I den Henseende ansaaes Slangens Hoved, Hjerte, Lever o. s. v. som det ypperste Lægemiddel og Præservativ mod Slangebid. See f. Ex. *Zinkens Oekonom. Lexicon* S. 2592-94. Paa samme Maade mentes og ethvert skarpt *Vaaben* at helbrede den dermed tilföjede Vunde, naar det beströges med en vis Salve o. s. v. See nysánförte Værk S. 3076 o. f. Den Overtro, som skulde finde Sted ved en saadan Kur, viser noksom dens ældgamle Oprindelse. — Ordet *rúnar* kan her betyde fortrolige eller venskabelige Samtaler, som ofte fordrive den heftigste Sorg og afvende svære Uheld. Sangens sidste Udtryk synes at sigte til den i Begyndelsen nævnte mythiske eller hellige Kilde.

141. Her begynder *Rune-Kapitlet* ellers rigtigere kaldet *Odins Runetals-* eller *Rune-Sang*. Gudens Præst beskriver vel her, i hans eller sit eget Navn og mythisk-mystiske Udtryk, sin förste Tilblivelse i Moders

Liv. Det vindige eller luftomgivne Træ betegner (hvis ikke *Ygdrasill* eller Verdenstræet bör forstaaes derved) den talende Persons Moder. Derved er at mærke, at de förste Mennesker bleve (efter Skandinavers, Persers, tildels ogsaa Grækernes Lære) skabte af Træer. See I, 37, 59. Derfor var det og de nordiske Digtere tilladt, at betegne Menneskene med Træernes Benævnelser. Ved *de 9 Nætter* forstaaes maaske i denne Skjaldegaade de 9 Maaneder hvori Fosteret udvikles, da en Maaned er at regne som en Nat for Maanen med Hensyn til dens Forvandlingers Kredslöb. *Spydet* er den ægyptisk-græske *Phallus*, som betegnes saaledes i den yngre Edda. Menneskets Aand udgaaer fra *Odin*, som besjælede de förste Mennesker (l. c.) og som daglig udsender Tanke og Hukommelse *(Hugin og Munin)* I, 173, 243 o. f. Derfor siges han og at *gives sig selv* i det Öjeblik da den fra ham udsendte Livsaande forenes med Legemsstoffet, og det vordende Menneske helliges til hans Dyrkelse i Verdenslivet. De samme Udtryk som her, om *Træets ukjendte Rödder*, forekomme og i *Fiölsvinnsmaal* Str. 21.

142. I Moders Liv rakte man det spæde Foster hverken Bröd eller Bæger. Kjed af denne Tilstand sögte det at komme derfra, og saa nysgjerrig ned, efter Digterens Udtryk. Strax i (eller efter) Födselen hörer Barnet de förste *Runer**) som Tale betragtet, og lærer at frembringe den förste Art deraf, nemlig: de uartikulerede Lyd som fölge dets förste Graad.

143-44. Her handler den talende Person om sin

*) At mystiske Bönner og Besværgelser eller Tryllesange brugtes af Jordemödrene ved Födselshjelpen, see vi af *Oddrunes* Klagesang 6te (eller 8de) Str.

Opdragelse i Barndom og Ungdom. *Bestla* eller *Belsta* var, efter den yngre Edda, *Börs* eller *Burs* Hustru, men *Odins* Moder. *Bölthor* eller *Bölthorn*, hendes Fader, var saaledes *Odins* Bestefader. Den sidstnævnte menes da vel her, og fölgelig synes *Odins* Præst her at omtale ham, som den der havde lært (eller indgivet) ham de 9 höje eller hellige Sange. Alle de hernævnte Personer vare ellers kosmogoniske Væsener, hvis mythiske Historie og rigtige Betydning vi nu ikke fuldstændig kjende. Det var egentlig *Odin* som först erhvervede Digter-Mjöden, som bevaredes i Kjedelen *Odreirer*, men han gav den og til sine menneskelige Yndlinge. See Str. 106-108.

145. Ved *Runer* menes her det slags Hieroglypher, Karakterer eller Ord, som mentes at have overnaturlige Virkninger eller tjene til Spaadom, dannede af eller mærkede paa de *Stave*, som strax efter omtales, og tildels brugtes til overtroisk Lodkastning, efter det i Indledningen anförte. *Ammian* beretter, at *Alanerne* (et med vore Forfædre beslægtet Folk) valgte de Pilegrene, der vare *lige*, til en saadan Divination. *De höje Guder* dannede eller skabte disse Stave, eller Træet hvoraf de vare tagne. Udtrykket: *forklarede Stave (rádnir stafir)* sigter enten til Runernes Læsning eller og til Spaadomskarakterernes overtroiske Fortolkning. Om *den store Taler* jfr. Anm. til 112te Str.

146. Her er Talen sandsynligvis om naturlige Tegn eller Figurer som *Odin* dannede (paa Himmelen) hos Aserne. *Dain* *) blandt Dvergene eller Al-

*) Det er vel den samme *Dain* der omtales i *Odins Ravnesang* Str. 13. som bærende en Stav eller Gren hvormed han hver Nat dysser Menneskene i Sövn. Jfr. I, 35. II, 219, 231, 235.

ferne (altsaa paa Stene, Træer o. s. v.) *Asvid* (efter Navnet *den meget vise)* blandt Jætterne (maaske ved Is og Riimfrost, paa Jordens Udkanter eller i dens Afgrunde). Ved Ordene: "Selv risted jeg somme (eller nogle)" tilkjendegives det tydelig nok at Digteren eller den talende her anseer sig selv for at være forskjellig fra Asaguden *Odin*, som allerede er nævnet i Strophens Begyndelse.

147. Denne Strophes förste Hælvte synes dels at kunne sigte til de tegnede eller indskaarne Runekarakterer, og dels, som jeg snarere troer, til de ved Lodkastningen brugte Spaadoms-Stave eller Qviste, nemlig hvorledes de skulde *a)* ristes eller skjæres (fra Grenene); *b)* lægges i en vis Orden, eller ogsaa forklares efter den Betydning de burde antage ved Divinationen; *c)* nærmere behandles ved Tilskjærelse eller Maling (som undertiden synes at have skeet ved Offerblodet); *d)* pröves (om de vare rigtig blandede eller forklarede) o. s. v. Den senere Hælvte sigter til de Bönner og Offringer som ledsagede en saadan Ceremonie, nemlig hvorledes man skulde *e)* bede, *f)* offre, *g)* hvilke Dele man skulde sende, ɔ: give, hellige Guderne eller deres Præster, og *h)* hvilke den eller de Offrende selv skulde fortære; ved de offentlige Höjtider skete det af hele Forsamlingen i en stor Sal, indrettet dertil i selve Templet.

148 *Thunder* er et af *Odins* mange Navne. — De 4 sidste Linier indhylles vel i den hedenske Mysticismes Mörke, men jeg troer dog at have saaledes udfundet Meningen deraf: Dette har *Odin* foreskrevet (befalet) för Folkene (Nationerne) bleve til, ɔ: strax ved de förste Menneskers Skabelse. — Der foer han op til Himmels (nemlig i Flammer og Rög, efter

Ynglinga-Sagas 10de Kap.)*) hvor han atter kommer tilbage (nemlig til Offerstederne, hvor Luen blusser til hans Aere, tændt af hans troende Dyrkere) — eller: *Fra Baalet foer Odin op, did kommer han og tilbage.*

149. Her begynder Fortegnelsen over de mange Arter af Trylleqvad, som Odin eller hans Præst foregiver at kunne, og fölgeligen atter lære sine Yndlinge. De have vel været ansete som Psalmer eller Bönner og Besværgelser til de overnaturlige Væsener. Formodentlig have de og Skriftrunerne været en god Indtægtskilde for det gamle Nordens Præster og Vise. *Snorro* beretter (l. c. 6te Kap.) at Erobreren *Odin* talte næsten alt i Vers, og at han og hans Præster kaldtes Sangsmede eller Digtemestere. Ogsaa fortæller Historikeren (i 7de Kap.): "at *Odin* lærte sine Kunster til andre ved Hjelp af Runer og Trylle-Sange." Overhoved synes han her at have taget Hensyn til *Odins* saakaldte *Runesang*, og kommenteret over den paa sin Maade. Dette vil endvidere erfares af det Fölgende.

150. Den sidste Hælvte af denne Strophe er bleven glemt i Tidens Længde, og ikke suppleret ved de förste Optegnere af vort Haandskrift; — dette afgiver da end et Bevis for dets Troværdighed.

---

*) Der heder det nemlig: at den döende *Odin* (saaledes som han engang aabenbaredes eller incarneredes her paa Jorden) gav sine Mend tilkjende, at han nu skulde fare til Gudeverdenen *(Godheim)* og der tage vel mod sine Venner. — *Odin* blev brændt efter hans Död og det Baal var meget prægtig beredt. Folk troede paa den Tid, at jo höjere Rögen (fra Ligbaalet) slog op i Luften, jo större Herlighed bekom den Afdöde i Himmelen o. s. v.

151. *Ynglinga S.* 6te Kap. "*Odin* forstod at "lave det saa, at hans Fienders Vaaben beed ej mere "end Kjeppe, men at hans egne Krigere hverken "kunde saares ved Ild eller Sværd." Den overtroiske Almue i Norden og i Tydskland mener endnu at man ved Besværgelser og Tryllesange kan döve Vaaben, gjöre sig haard (mod Sværd og Kugler) o. s. v.

152. l. c. "*Odin* kunde forandre sin Skikkelse "og Udseende efter Behag." Heraf fulgte da og, at ingen Lænker kunde holde ham. Jfr. *Grimnersmaals* Hovedfabel i 1ste Deel, S. 167, 188. Endnu mener den overtroiske Almue at visse forhærdede Misgjerningsmænd, i Fölge af en indgaaet Kontrakt med Djævelen eller ved anden Trolddom, kunne sprænge alle Lænker og aabne de stærkeste Fængsler.

153. *Saxo* fortæller (i 6te og 7de B.) det selvsamme om forskjellige nordiske Kjæmper. Om Öjnenes og Synets overnaturlige Kraft har man ellers fra Arildstid af havt de besynderligste Meninger, saavel her i Norden som i Österlandene.

154. De gamle Nordboer meente at Træernes Rödder især vare skikkede til skadelig Trolddom, og at Qvæstelser, som da foraarsagedes derved, vare dödelige. See f. Ex. *Grettis Saga* 85de Kap. I Indien skal man have en lignende Overtro om Skadeligheden af Træernes Rödder.

155. "*Odin* forstod at slukke Ildebrand med "blotte Ord," *Yngl. S.* 7de Kap. En blandt Overtroens ældste og mest udbredte Grene er den: at man kan standse eller afvende en Ildebrand ved at besværge, eller som Almuen kalder det, *læse over Ilden*; man troer og at magiske Karakterer have lignende Virkning. Herom handles vidlöftig i *Helmuths* (fordanskede) *Naturlære* §. 71-72. Endnu i det 18de

Aarhundr. blev en Forordning udgivet i et lille tydsk Fyrstendömme om Tilflugt til slige Midler i Ildebrands-Tilfælde! AEldgammel, og maaske nedstammende fra Hedenskakets Hierarkie, er den tydske Almuetro, at det er Fyrsterne medfödt at kunne stille Ildebrand med Ord eller endog kun med deres blotte Nærværelse. S. *Grimms altd. Wälder* 8ter H. S. 67, hvor det og bemærkes at Romere og Hebræere have lignende Tro, som især nu er udbredt blandt uoplyste Katholiker.

156. l. c. 6te Kap. "*Odin* havde et saa skjönt "og herligt Udseende, at naar han sad hos sine Ven-"ner saa glædtes de alle inderlig dérved;" og endvidere: "Hans Tale var saa zirlig og hans Stemme "saa reen, at Alle som hörte derpaa, ansaa alt hvad "han sagde for fuldkommen Sandhed." — Splid og Uenighed blandt Fyrster og Krigere tilskreve Hedningerne ellers ofte *Odins* Indskydelse. Han kunde da ogsaa bedst raade Bod derpaa.

157. *Yngl. S.* 7de Kap. "*Odin* kunde med blotte "Ord stille Havet og vende Vindene til hvilken Kant "han vilde." Slige og flere af de herommeldte Kunster lærte og den unge *Konning* af sin Fader *Rig*, efter Edda-digtet *Rigsmaal*. Ogsaa det gamle Norden havde saaledes sine Heroer eller Helgene, som gjorde Mirakler ved Ordets eller Bönnens Kraft. Forsaavidt de tilhörte Hedendommen ansaas de senere af de Kristne for fordömmelige Troldmænd, som havde fremvirket de formentlige Underværker ved Djævelens Kraft. De katholske Helgenes og Missionærers Mirakler troedes da derimod at komme fra den sande Gud. *Tempora mutantur et nos mutamur cum illis!*

158. Her er Talen vel tildels om Gjenfærd og onde Aander som om Natten foere gjennem Luften, samt svævede over Byer og Gaarde til Menneskenes Uheld; eller vel og om Jætte- og Trold-qvinder, som mentes at ride paa vingede Uhyrer o. s. v. Herfra komme da vel tildels *Snorros* Beretninger (l. c.) om *Odins* Herredömme over Gjenfærd og Höjboere m. m.

159. I *Yngl. S.* heder det og, at *Odins* Krigere vel brugte *Skjolde* men ingen Brynie, og at hans Trolddom beskyttede dem mod alle Krigens Farer.

160. *Snorro* fortæller om sin menneskelige *Odin* at han opvakte Dödninge og satte sig under hængte Menneskers Kroppe for at tale med dem, hvorved han fik Tidender fra andre Verdener. Ellers kaldes den ældste *Odin Hångagod*, ɔ: de hængtes eller hængendes Gud. Da han oprindelig betegnede eller forestod Himlen eller Luften, var det naturligt at man *ophængte* de Ting der offredes eller helligedes ham, og behandledes saaledes paa samme Maade som Romernes *Oscilla*. *Nekromantien* eller den Kunst at opvække Döde, har Overtroen ellers forestilt sig muelig til alle Tider og i alle Lande. *Odin* gav det nyskabte og det vordende Menneske Aanden; han tog den ofte til sig ved dets Död, og man troede da endelig at han ogsaa kunde atter besjæle det afsjælede Legeme.

161. Det er bekjendt at vore hedenske Forfædre ogsaa have brugt en Art af *Daab* eller *helligt Bad*, hvorved de nyfödte Börn gaves Navn. Denne Handling kaldtes at *ausa vatni*, ɔ: overöse med Vand. Om Hedningernes Daab har *Otto Sperling* skrevet en særegen Bog *(de baptismo gentilium)*. Vi vide nu at den brugtes og bruges endnu af Perser, Inder o. Fl. Ogsaa var en egen Daab brugelig blandt de

Tydske i den hedenske Tid, saavelsom og i Finmarken lige til Kristendommens Indförelse der. Det heder ellers i *Ynglinga-Saga* (4de Kap.) at *Odin* plejede (ligesom de tibetanske Lamaer) at velsigne sine Mænd förend de droge i Krig eller til vigtige Forretninger, ved at lægge dem Hænderne paa Hovedet og give dem *Bianak*, maaske det samme som de gamle Persers *Binak*, ɔ: Livets og Sundhedens mystiske Vand? *(Kleukers Zendavesta im kleinen*, 2ter Th. S. 113, jfr. den store Udgaves 3ter Th. S. 221).

162. Ogsaa denne Strophe tilkjendegiver tydelig nok at den hele Runesang ikke fremsiges af *Odin*, men af en Præst eller Skjald.

163. Dvergen *Thiodreyrer* er èn ellers i vor Mythologie ubekjendt Person. Navnet betyder den *som binder eller fængsler Folkene*, maaske ogsaa *den, som holder Folkene sammen*. Sandsynligvis er han da den samme som Dvergen eller Alfen *Dain* (her foran Str. 146). Ogsaa dette Navn synes at sigte til Nattens eller Sövnens Genius, og det stemmer da vel overens dermed: "at hans Sange fremförtes for *Dellings* (Dagens Faders) Dörre." See I, 90, 117 o. f. Nat og Sövn styrke og vederqvæge hele Naturen, samt skjærpe Sindet ved rolig Eftertanke, hvortil vi endvidere maa lægge de Gamles Tro om Drömmes Indskydelse af overnaturlige Væsener og om den Forudvidenhed som disse Phantasiens natlige Syner mentes at meddele de Kloge.

164. Jfr. foran Str. 156.

165. Her tiltales igjen den samme *Lodfafner* til hvem den næstforegaaende Afdelings Raad ere stilede — og det endnu som en Yngling der neppe saa snart vilde naa en oprigtig Fæstemöe. Herved kan man dog lægge Mærke til *Tacitus's* Beretning om Germa-

nernes sildige Ægteskaber. Ellers tiltaler Digteren her vor *Lodfafner* omtrent paa samme Maade som *Hesiod* sin *Perses*, da begge tvivle om at deres Raad skulle rigtigen fölges af Lærlingen.

167. Runesangens Slutning svarer i visse Maader til dens Begyndelse. Om kun den, eller den hele Samling af Vers der nu kaldes *Havamaal*, oprindelig har fört dette Navn, bliver vel fremdeles stedse uvist. Ogsaa her erfare vi, at Sangen har været afsjungen i fri Luft eller i den Höjes *(Odins)* Hall eller Tempel. *Menneskers Sönner* kaldes vel her de i Skandinavien ædle og frie Gother i Modsætning til *Jætters Sönner*, de forhadte, undertrykte og forfulgte Finner og andre Ur-Indvaanere. Saaledes finde vi at de sydligere Gother kaldte Hunnerne *Troldenes Afkom* o. s. v. Mærkeligt er det at flere gamle indiske Digte ende med lignende gode Önsker for Læsere og Tilhörere.

GROAS TRYLLESANG.

Indledning.

Dette lille Digt indeholder en Samtale mellem en ung Sön og hans Moders Gjenfærd, ved Indgangen til hendes Gravhöj. I Titelen kaldes hun *Groa*, og dette samme Navn bar den *Vala* eller tryllekyndige Spaaqvinde, som efter den yngre *Edda* (stokh. Udg. S. 110-11) forsögte at udtage den Hvæssesten, som Jætten *Hrungner* havde kastet *Thor* i Hovedet. Hun var gift med den *Örvandil*, af hvem en vis Stjerne har sit nordiske Navn. Qvindenavnet *Groa*, *Groe* (som har selvsamme Betydning med det græske *Chloe*, ɔ: Groende, Gröde o. s. v.) forekommer hos *Saxo* i den mythiske Tidsalder, findes endvidere at være baaren af nogle Valaer eller kloge Koner i den senere Tid (f. Ex. i *Vatnsdæla Saga*) og er endnu almindeligt i Island.

Troen paa *Nekromantien* eller den Kunst at opvække de Döde, for at formaa dem til Underretning om skjulte og tilkommende Ting o.s.v., var almindelig i den gamle Verden. Enhver kjender Hexen i *Endor*, de homeriske Död-ning-Orakler o. s. v. Den Fabel, som ligger til Grund for nærværende Digt, er af selvsamme Art. Den erindrer om *Ulysses's* Sammenkomst med hans Moders Gjenfærd og hendes förste

Tiltale: "Min Sön! hvorledes er du kommet hid til disse dunkle Steder" o. s. v.

Digtets Hoved-Tendenz er efter min Mening denne. Digteren forudsætter (i Str. 3) at *Groa* har i levende Live befalet sin Sön at beile til en rig eller fornem Mö *(Menglöd)*. Hende og hendes qvindelige Fölge skulde han gaa imöde; men han beklager sig over at dette er en vanskelig Sag, da de rette Veje (eller hendes Opholdsted) ere ham ubekjendte. *Groa* svarer (Str. 4) at Farten vel er langsom, men at dens Besværlighed vil belönnes med Kjærlighedens Glæder, naar Önsket först er opnaaet. Sönnen beder da (Str. 5) Moderen om de Tryllesange (kraftige Velsignelser) som kunde være ham til Tröst og Beskjærmelse paa den farefulde Reise, hvorpaa han ellers frygter for at omkomme. De fölge og i selve Digtet, som endes med *Groas* Löfte til hendes Sön, at naar han vel erindrer hendes Ord, saa vil han ikke kunne overvindes af nogen Fare, men opnaa sit inderligste Önske og ledsages af bestandigt Held.

Af nærværende Digt kjender jeg ingen Oversættelser uden den latinske og svenske i de fuldstændige kjöbenhavnske og stockholmske Udgaver af den ældre Edda. Det findes i vor store Udgaves 2den Deel (altsaa ikke blandt de saakaldte egentlig mythologiske Sange). Mit Uddrag af dets Indhold med nogle tilföjede Anmærkninger findes der S. 968-70.

Udsigt over Indholdet af *Groas Tryllesang.*

Sönnens förste Tiltale til hans afdöde Moder ved Indgangen til hendes Gravhöj. (1) *Groa* spör om hans AErende. (2) Sönnens Svar og Klage over en, efter hendes Befaling, ham forestaaende vånskelig (Frier)-Reise. (3) Moderens tröstende Tiltale. (4) Sönnen begjærer Moderens kraftige Velsignelser, som kunne beskytte ham paa det farlige Tog. (5) De fölge i ti Sangvers, nemlig: Et mythisk-mystisk Raad. (6) Löfte om Nornen *Urdas* vigtige Beskyttelse paa Vejen. (7) Velsignelse mod Elvenes Rasen; (8) mod væbnede Fiender; (9) mod Fængsel og Baand; (10) mod Storm og Hav; (11) mod Frost og Koldbrand; (12) mod natlige Gjenfærd; (13) mod Jætter, som pröve Vandrerens Forstand (med Gaader og Spörgsmaal). (14) Opmuntring til at trodse alle Farer. (15) Tryllesangens formanende og velsignende Slutning. (16)

GROAS TRYLLESANG.*)

SÖNNEN.

1. Vaagn op *Groa!*
Vaagn op gode Qvinde!
Dig vækker jeg for Dödens Dörre.[1])
Om du det mindes,
At din Sön du bad
Til Gravdyssen komme.

MODEREN.

2. Hvad monne attraa
Min eneste Sön?
Hvilken Nöd dig nu omspænder?
Da du den Moder kalder,
Som til Muld er kommen;
Bortveget fra Menneskers Verden.[2])

*) Nogle Afskrifter tillægge: *som hun, efter Döden, sang for sin Sön.*

1) *(dura)* eller: af Dödens Slummer *(dúra)*.

2) Eller Boliger.

SÖNNEN.

3. Et vaandefuldt Spil
Mig valgte [3]) du listige Qvinde!
Som favnede min Fader;
Da du böd mig gaae [4])
Didhen, hvor ingen veed,
Möerne imöde.

MODEREN.

4. Lang er Farten,
Lange dens Veje;
Lang Menneskers Lyst. [5])
Hvis det saa falder,
At dit Önske du naaer;
Den Fremtid da Skjæbnen bestemte.

SÖNNEN.

5. Syng mig da Sange
Som ere gode;
Frels Moder! din Sön;
Ellers min Död
Paa Vejen troer jeg finde; —
Dertil er jeg for ung.

---

3) E. O. Du satte et stygt Tavlbret (Bretspil, Schachbret) for mig.

4) E. O. komme.

5) El. Kjærlighedstanker, Elskovens Nydelser.

MODEREN.

6. En [Sang] jeg först dig synger,
Den saare nyttig er; [6])
For *Ran* den *Rinda* qvad:
Alt hvad svært [7]) dig tykkes
Af Axelen [8]) du skyde;
Selv dig selv du lede!

7. Den anden jeg dig synger
Hvis du irre skal
Uden Glæde [9]) om paa Veje.
Urdes Magt [10]) beskjærme
Dig til alle Sider
Hvor du Skjændsel [11]) skuer.

8. Den tredie jeg dig synger
Hvis Elves Vande true
Dig med dödeligt Fald.
Saa Strömme som Fos [12])
Da styrte til Dybet [13])
Og mindskes for dig.

---

6) E. O. Man siger den'er meget nyttig.

7) El. stridigt, ubehageligt.

8) o: Skulderen.

9) El. Vellyst.

10) Lukkelser, beskjærmende Hegn.

11) El. Skam, Blusel, Forsmædelse.

12) Udtrykte som allegoriske Navne paa Elve. — *Horn* og *Rudur* (Brusende, Hærgende).

13) E. O. til *Hel*, *Helas* Egne, Underverdenen.

9. Den fjerde jeg dig synger
Hvis Fiender dig omgive
Rustede, paa rædsomt Sted; [14])
Dem Modet skal rokkes, [15])
Dig Magten gaae tilhaande,
De faa et fredeligt Sind.

10. Den femte jeg dig synger
Hvis Fængselsbaand man lægger
Om dine Lemmer;
Kjærlige Flammer [16])
Mit Qvad dig sende skal;
Da springer af Armene Laas
Og af Födderne Fjedre.

11. Den sjette jeg dig synger
Hvis paa Söen du kom,
Oprört, som ingen den saa.
Luft og Vand
Dig lystre skulle, [17])
Heldig Fart dig immer ydes.

12. Det syvende jeg dig synger
Hvis dig angribe kunde
Frost paa höje Fjeld;

---

14) E. O. paa Galgevejen; en farlig Vej.
15) El. deres Sind skal bedröves.
16) El. kjærlig-frelsende Tryllerie.
17) See Anmærkn.

Ej dödelig Kulde
Dit Kjöd skal fortære,
Ej knuge Krop til Been. [18])

13. Den ottende jeg dig synger
Hvis dig overfalder
Nat paa taaget Vej, [19])
At dog ikke skal
Dig noget Ondt tilföje
Den kristne [20]) Dödning-Qvinde. [21])

14. Den niende jeg dig synger
Hvis Ord du vexle skal
Med vaabenherlig [22]) Jætte.
Af Ord og Fornuft
Overflod skal gives
Dit hukommende Hjerte. [23])

15. Far nu kun der
Hvor Faren er störst; [24])
Intet Meen dit Önske skal standse. —
Paa jordfast Klippe
Stod jeg inden Dörre
Mens tryllende Qvad jeg dig sang.

---

18) E. O. spænde dig Kroppen (Kjödet) til Ledemodene.

19) El. skyggefald Sti; Gjenfærds Vej.

20) Eller *a)* den mumlende; *b)* den knibende, fiendske o. s. v. See Anm.

21) E. O. den döde Kone.

22) El. stridberömte.

23) And. gives dig paa *Mimers* (den Vises) Hjerte.

24) See Anm.

16. Sön! din Moders Tale
Heden med du tage
Og lad i dit Bryst den boe.
Overflödigt Held
Din Alder skal ledsage
Hvis [25]) mine Ord du mindes.

---

25) E. O. medens.

ANMÆRKNINGER.

1-2. Denne Paakaldelse og Svaret derpaa viser at den afdöde Moder havde i levende Live befalet sin Sön at tye til hendes Gravhöj naar han var stedt i Nöd.

3. Lignelsen er taget af et Tavlbord hvorpaa et vanskeligt Schach- eller Bret-spil er opstillet for at vindes af en kyndig Spiller. Om Strophens sidste Hælvte, og den hele paafölgende fjerde, see Indledningen.

5. Her menes öjensynlig Tryllesange eller Moderens kraftige Velsignelser, til hvis Virkning Sönnen havde fuldkommen Tillid efter Oldtidens almindelige Tænkemaade.

6. *Rinda* er *Jorden*, *Ran* Havet eller Bölgen, som personificerede Naturgudinder. Dette Sted sigter uden Tvivl til et allegorisk Sagn (maaske en tabt cosmogonisk Sang eller physisk Gaadedigt) omtrent af den Mening: "*Jorden* sagde til *Bölgen*: Skyd det dig af Skulderen, som tykkes dig for tungt at bære." Om Bölgen kan virkelig en slig Talemaade bruges, især naar den opbryder Isen som har lagt sig paa Vandet. Ogsaa synes Storhavets Bölger at lede eller bevæge sig selv, uden Luftens eller Vindens Paavirkning. Heraf har man maaske draget den moralske Anvendelse: Anstræng dine Kræfter, at du ikke skal trænge til Andres Hjelp.

7. *Urde*, den ypperste af Nornerne, sættes ofte for selve Skjæbnen eller Skjæbnens Herskerinde. Den sidste Hælvte sigter enten til truende Fare for at beskjemmes (f. Ex. vanærende Trældom) eller og til Syn, som lokke til skammelig Vellyst (maaske med Hensyn til den usmittede Kydskhed som Ynglingen

burde bevare, af Troskab til den Möe, hvis Haand han skulde stræbe at vinde).

10. Her omtales enten *magisk uskadelig Ild*, som mentes at fortære Lænkerne, saa at de lösnedes fra Kroppen;*) eller ogsaa Ordet *Leifnis-eldar* beroer paa en homonymisk Gaade (for *l. seidr)* da det vilde betyde *kjærligt Tryllerie*. Endelig kunde det sigte til Elskerindens frelsende Hjelp, som saa tit fortælles, ved slige Lejligheder, i romantiske Sagn og Digte.

11. E. O. Lugn (eller Luft, Luftning) og Hav skulle for *dig indsluttes i en Sæk* (hvorover du raader efter Behag). *G. Magnæus* lagde Mærke til, at denne Talemaade erindrer om den Sæk som *Circe* gav *Ulysses*, og hvori Vindene vare indsluttede, ligesaavel som de nyere Almuesagn om Finlapperne som eje slige vidunderlige Poser.

13. *Kristin* kan læses og oversættes: 1) *kristen*; da en hedensk Spaaqvinde eller *Vala* taler her, er det mærkeligt at hun ansaa de kristne Qvinder for at kunne tilföje Skade ved Trolddom. Enhver seer lettelig, at de andægtige Nonners og andre formentlige Helgeninders Bönner, Besværgelser, Signen, Korsen o. s. v. maatte forekomme Hedningerne for at være ligesaa magiske som vi ansee deres Runer og Imprecationer for at være; 2) *kristin — pibende, mumlende*, som da vilde faae Hensyn til Dödningstemmen, i Overensstemmelse med Almuens og selv de home-

*) Muelig har man lagt Mærke til det elektriske Skin eller Luer, som enkelte Menneskers Legeme frembringer, og det er da naturligt at man ansaa et saadant Phoenomen for at være af magisk Natur.

riske Grækers Forestillinger; 3) *kristin (kreistin)* knibende, plagende; — et djævelsk Gjenfærd.

14. Flere oldnordiske Sagn og Sange handle om Jætter som forelagde de Reisende dunkle Spörgsmaal, der gjaldt deres Liv, som ikke kunde svare rigtig. See f. Ex. *Vafthrudnersmaal* og *Saxos* Fortælling (i 8de Bog) om Jætten, som fordrede kloge Taler af *Torkild Ædelfar.* Grækernes *Sphinx* (som i Grunden er en mythisk Trold) lurede og paa de Reisende for at myrde dem, hvis de ej kunde löse mörke Gaader o. s. v.

15. De forrige Översættere antage Ordet *Ævå* for her at betyde *aldrig (nunqvam)* da det og ellers kan betyde *stedse* eller *nogensinde (unqvam).* Jeg foretrækker her den sidste Betydning, som svarer til Sangens hele övrige Indhold, da Meningen er: Drag nu kun hen og sky ikke de Farer som forekomme dig at være uovervindelige o. s. v.

16. *Den jordfaste Klippe*, hvorpaa Dödningen stod medens Trylleqvadet sanges, har maaske en symbolisk Hentydning til de deri indeholdte Löfters Fasthed og de givne Velsignelsers Kraft.

SOLENS SANG.

Tillæg til Sæmund Frodes Samling af det gamle Nordens mythologiske Hedenolds-Digte.

Indledning.

Dette Digt tilhörer vel den förste kristelige Periode i Norden, muelig især i Island.*) Uden al Tvivl har dets Forfatter været en Kristen, som dog i mange Ting har rettet sig efter de i hans Tid gjængse eller ikke udryddede hedenske Begreber. Saaledes forekommer her den hedenske Dödsgudinde *Hel; Odins* Hustrue som *Jordens Gudinde;* Guden *Njord* og hans 9 Döttre; Nornerne; Helvedesfloderne *Giöll* og *Von* o. s. v. I nogle gamle Haandskrifter siges den berömte Samler af de eddiske Digte *Sæmund Frode*, der levede i det 11te Aarhundrede, at have været dets Forfatter. Det er og det eneste af disse gamle Sange som saaledes kan tillægges ham med nogen Grund eller Skin af Rimelighed. Derimod maa man natürligvis forkaste det gamle Folkesagn: at han, efter Döden, har sjunget det fra Ligbaaren. Hertil har Sangens Indhold givet Anledning, da en heden-

*) Dog synes den 78de Str. at vidne derimod, da et fundet *Hjortehorn* omtales der, men Hjorte dog aldrig have været i Island.

faren Fader synger den for sin Sön i Drömme, som Forklaring over visse Indskrifter eller Karakterer, der vare indgravede eller tegnede paa et Hjortehorn, fundet i en Gravhöj (Str. 78, 79, 83).

Digtet indeholder först moralske Raad og Lignelser i forskjellig Indklædning, samt dernæst en Beskrivelse over den Talendes Helsot, dödelige Afgang og Fölelser eller Aabenbarelser paa Ligbaaren og ved Ligbegjængelsen, samt Sjælens Vandring eller svævende Fart gjennem Underverdenens Floder, Skjersilden og hele Underverdenen, hvor den faaer Helvede i Sigte, samt beskriver dets forskjellige Qvaler. Ogsaa forekommer her etslags *Paradis* eller de fromme hellige Sjæles forelöbige Opholdssted, hvorfra de opfare til Guds höjeste Himmel.*) Dernæst beröres Menneskenes Elendighed paa denne urolige Jord, men Aabenbaringens Anledning antydes korteligen, hvorpaa Faderen tager en kjærlig Afsked med Sönnen og Slutningsstrophen endelig fölger.

Navnet *Solens Sang* eller *Solsangen* hidrörer vel mest fra den deri indeholdte rörende Skildring over den Döendes sidste nödtvungne Afsked med hint glimrende overjordiske Him-

*) Den beskrives ikke her i Digtet, formodentlig af den Aarsag at de Afdödes Aander ikke, i Almindelighed, mentes at komme derhen förend efter Legemernes Opstandelse.

mellegeme.*) Ogsaa synes Sjælens Fart til Underverdenen at skee forbi Sol, Maane og Planeter. Denne underlige Idee er maaske ældre end man skulde troe. Saaledes lærte de gamle Perser, efter *Sad-der*,**) at den Döde paa sin Hedenfart först kom til Broen *Tschinevad* (vor *Giallar*-bro) siden til Planeten *Mars's* Ild, derefter til Stjernerne, saa til Maanen, saa til *Solen*, hvorfra han endelig kom til sit bestemte Opholdssted. Indernes Dödningvej gaaer ogsaa forbi Maanen, Solen, Lynildens Sphære, Sjælenes Opholdssted, Brahmas Verden, Helvede o. s. v.***) En saadan Vandring anstiller Sjælen i nærværende Digt uden at komme til Hvile. Det er bekjendt at Grækernes pythagoræiske og platoniske Philosopher antoge lignende Meninger om Sjælenes Vandringer gjennem de forskjellige Sphærer, og de have rimeligvis givet Anledning til forskjellige i Mysterierne forestilte Scener af denne Art. Om disses Oprindelse maa udledes fra AEgypten eller Per-

---

*) *Ossians* höjst digteriske *Sang til Solen* (i Carric-Thura) er almindelig bekjendt; den læses ellers i Original og med en bogstavelig Oversættelse i Grants *Thoughts on the Origine and descent of the Gael. Edinburgh* 1814. S 432 o. f. *J. J. Rousseau* tog og i sine sidste Levetimer en rörende *Afsked med Solen*, der da syntes at være den eneste Gjenstand i Verden som han nödig vilde forlade.

**) Jfr. *Hyde de relig. vet. Persarum Ed.* 2. pag. 486.

***) *Gorres Mythengeschichte der Asiatischen Welt* I, 111 (efter *Oupnekhat* I, 251. 291.

sien, kan jeg ikke sige, men vist er det, at *Apulejus* giver os (i sin *Metamorphoses* 11te B.) lignende Skildringer over *Lucius's* Indvielse i forskjellige Grader af de ægyptiske Guders Mysterier. I det Allerhelligste blev han fört til Dödens Grændse eller Port, og kom, efter at have berört *Proserpinas* Dörtærskel, gjennem alle Elementer tilbage. Midt i Natten skimtede han *Solen*, svagt lysende med hvidagtigt Skin; ogsaa saa han paa denne Fart saavel Over- som Underverdenens Guder. I Morgenstunden endtes denne mystiske Vandring.

At hine Hedendommens mysterieuse Ideer og Forestillinger have frembragt lignende blandt de Kristne, og at Munkene endog have benyttet sig deraf for at virke til de sandselig-tænkende Hedningers Omvendelse, er ikke usandsynligt. Saaledes mener man at de papistiske Klerke i Irland have benyttet sig af St. *Patricks* Hules underjordiske Dunkelhed, for der af fremtrylle Skjersildens Rædsler og Paradisets Yndigheder. Legenden fortæller (hos *Mathæus Parisiensis*) om en Ridder *Oenus* som blev fört af Djævelen til Skjersilden, gjennem öde Egne hvor *Solen* plejer at staa op om Sommeren. Der löd det som Jammerskriget fra en heel Verden. Nogle gjennemboredes f. Ex. af gloende Landser, der stode faste i Grunden; Andre gnavedes af Drager og Slanger; Andre pidskedes af Djævlene; Nogle stegtes ved jævn Svovl-

ild; Nogle omdreves af iskolde og stinkende Elve, andre af gloende Ildströmme o. s. v. Over disse Helvedesfloder gik en smal Bro til Paradiset. Dets Herlighed beskrives paa en aldeles modsat Maade. Det var omringet af en höj Mur med en Port, besat med skinnende Ædelstene. Indenfor saaes blomstrende Enge og yndige Lunde. Himlen skinnede i den herligste Glands. Klare Lysstraaler foere ned paa de Saliges Hoveder, og disse mættedes derved med en uudsigelig söd Næring. Herfra var dog Opgangen til det egentlige Himmerig, hvorhen Ridderen ikke kunde trænge frem, men befandt sig, da Morgenröden bröd frem, ved Hulens Udgang.

Ridderen *Tundals Syn* (först skrevet paa Latin i Middelalderen og siden trykt i tydsk Oversættelse 1470) indeholder et andet irsk Sidestykke til den nysommeldte Aabenbaring. Han faldt pludselig i en, som det syntes, dödelig Afmagt, men opvaagnede dog igjen paa tredie Dag derefter. Da fortalte han hvorledes hans Sjæl virkelig var udfaret af Legemet; og havde sat sig derpaa, i ængstelig Uvished om sin Fremtids Vandring og Skjæbne. Onde Aander nærmede sig for at haane og gribe den — men Gud sendte en Engel til dens Beskjærmelse og Ledsagelse paa Farten til Underverdenen. Her saa den alle Helvedes og Skjærsildens Plager, men kom siden til Paradiset, hvor de især fry-

dedes ved Saligheden, som havde lidt mest Ondt i dette Liv ved frivillig Forsagelse af timelig Vellyst, eller Lidelser for den sande Tro. Efter at *Tundal* var opvaagnet fra dette Syn, omvendtes han fuldkommen, uddelte sit Gods til Fattige og tilbragte siden sit Liv i fromme Andagtsövelser.

En tredie meget lignende Fortælling tilskrives en italiensk Munk *Alberik*, som skal have ligget hele 9 Dage uden Livstegn, da hans Aand hensvævede, ført af en Due, og ledsaget af Engle gjennem Skjersildens og Helvedes Qvaler samt Paradisets Glæder. Denne Vision begavede Italiens Malere og Digtere med rigt Stof til deres kristelig-mystiske Forestillinger af hine Aandeverdenens höjst forskjellige Regioner.

Lignende Digtninger, sandsynligst nedstammende fra det overtroiske Irland, hvorfra Islands förste Kristne udvandrede, synes at have givet Anledning til den Fabel som ligger til Grund for *Solens Sang*, der ogsaa öjensynlig har den selvsamme moralske Tendenz som de nysommeldte fremmede. Endog de protestantiske Theologer have, for at virke des eftertrykkeligere paa Gemytterne, tit benyttet sig af lignende Fortællinger, hvorpaa man kan finde adskillige Pröver i det 16de og 17de Aarhundredes ascetiske Skrifter, f. Ex. *Schrivers Sjæleskat; Werners Himmelvej* o. fl.

Af mange Grunde, som det her vilde være for vidtlöftigt at udvikle, er det tydeligt at vore

hedenske Forfædre have dyrket *Solen* under forskjellige mythiske Navne og Personifikationer. En af disse var Asynien eller Gudinden *Sol* eller *Sunna* (engl. *Sun*, tydsk *Sonne* o. s. v.) deraf Ordet *Sunnudagr*, ɔ: Söndag, Solens Dag. Ligesom Finnerne endnu öve hedenske Ceremonier paa Söndag Morgen til Solens Ære (og ligesom det samme er Tilfældet i Indien, hvorfra Ugedagenes Benævnelser efter de Gamles Planeter synes at have sin Oprindelse) saa er det ikke usandsynligt at vore Forfædre da især have *böjet sig for Solen* (efter den Skik som vi af *Solens Sang* 41de Strophe see at have været almindelig) da man vel og har tilbedet den tilligemed andre Diser; og at det har været istedet derfor at den kristne Digter i 25de Str. raader sin Lærling til at tilbede fremdeles de kristne Diser (nemlig *Maria*, Guds Moder, og andre Helgeninder) paa det at alt skulde gaa ham vel den hele fölgende Uge igjennem. Paa denne hellige *Solens Dag* har da vel ogsaa Solens Sang skullet forelæses eller reciteres, mueligvis istedetfor andre lignende religieuse Digte eller Bönner i det svundne Hedenold.

Digtets förste svenske Udgiver synes at have dannet sig et rigtigt Begreb om dets Hoved-Hensyn, i det han siger: "*Solsangen* er en "Faders Röst fra Lysets Hjem til sin efterlevende Sön paa Jorden. Den tolker sandfærdigen "hin Tid, da Kristendommen, som Kirke og "Tro, oplöser Hedendommens Vælde. Stöttet

"til Nordens Kjæmpestyrke hersker vel endnu "den gamle Tro i Verden, og den kristne Kjær-"lighed virker endnu ikke med Eftertryk, paa "de jordiske Forhold — men *Valhall* med dets "Guder, Einherier og Lystfægtninger skues "dog ikke mere. Engle og salige Aander om-"give en Alfader, som ikke aabner Herlighe-"dens Bolig for voldsomme Krigere, men for "Fredens blide Elskere. Fra Dybet af en an-"den Verden samler Kristendommen de Kræf-"ter, hvormed den skulde grundfæste sit Rige "paa Jorden."

Ved sin latinske Oversættelse har *Gudmund Magnæus* havt tre ældre for sig, som han nævner i sin Fortale. En var skrevet i Island af Præsten *Gudmund Högnesen* (eller *Hugenius)*; den anden i Kjöbenhavn af *John Olafsen* fra *Grunnevig*, hvis Manuscript jeg og har havt til Eftersyn, og den tredie var kommet fra Sverrig. Ellers er Digtet udgivet og forsynet med svensk Oversættelse i det periodiske Skrift *Idunnas* 4de Hefte 1813, efter et i Sverrig værende Haandskrift, skjönt Varianter og synes at være tilföjede af et ligelydende, ved den store Kjöbenhavnske Udgave. Ellers er det fordansket af *Sandvig*, samt udgivet paa Islandsk og Svensk af *Afzelius* i deres titommeldte Samlinger af eddiske Digte.

Udsigt over Indholdet af *Solens Sang*.

I. Omvendelsens saliggjörende Kraft og Utaknemmeligheds svære Straf — fremsat i en Parabel om en Röver, som fortryder sit lastefulde Levnet og vederqvæger en Vandringsmand, som myrder sin Velgjörer, men paadrager sig derved Ansvaret for Röverens ham nu tilgivne Synder. (1-7)

II. Rigdoms og Lykkes Forgjængelighed. (8) *Unnar* og *Sævalde* afgive et Exempel derpaa. (9)

III. Elskovs Farer; (10) oplyste ved *Svavads* og *Pragt-Hedins* Exempel, som, for en Piges Skyld, bleve Fiender af Venner, og ombragte hinanden i Tvekamp. (11-14)

IV. Overmod og Vellyst straffes i det andet Liv; — det maatte *Radny* og hendes Ægtemand *Vebode* erfare. (15-18)

V. Aldrig bör man sætte for megen Lid til sine Fienders favre Taler; — her maa man lære at blive klog af Andres Skade. (19) Exempel af den godtroende *Sörle*, som myrdedes af *Vigulv*, (20-23) *Sörles* Sjæl lönnes med Himmelens Glæder, men Morderne straffes med langvarige Qvaler. (24)

VI. Syv gode Raad om Bönnens og Dydens Nytte. — De Kristnes Diser (Gudinder eller Helgeninder) bör paakaldes (om Söndagen) at den hele Uge derefter kan tilbringes i Held og Glæde. (25) Fornærmelser bör ej gjentages, men afsones. (26) Gud skal paakaldes og elskes som Menneskenes Skaber og Fader. (27) Bönnens Nödvendighed. (28)

Den Talende stoler paa guddommelige Löfter, erhvervede ved Bönnen. (29) Kun Synderen frygter for Döden, den Uskyldige ikke. (30) Falskheds Straf i det andet Liv. (31) Slutnings-Formaning. (32)

VII. Det vellystige Livs Forfængelighed og Forgjængelighed. — Verdens Lykke forlades nödig. (33) Den forföriske Rigdoms Skadelighed. (34) Talerens Glæder paa den skjönne Jord vare ubestandige, uden at han forudsaa deres Endeligt. (35)

VIII. Talerens Helsot og Dödsstrid. Hans sidste Sygdom og frugteslöse Længsel efter Livet. (36) Dödens stærke Baand kunne ikke sönderslides. (37) Smertefulde Lidelser og gruelige Dödsvarsler. (38) Solens sidste Syn; den Döendes Afsked og Hedenfart fra den og Verden. (39-45) Mystiske Udladelser om Haabets Stjernes tidlige Flugt og ustandselige Fart. (46)

IX. Ligstue og Jordefærd. Den förste lange Dödsnat. (47) Den Döendes hjelpelöse Tilstand. (48) Straf og Belönning efter Döden for de Afdödes Gjerninger. Selv den Rigeste maa nöjes med et sandbeströet Leje. (49) Det för saa behagelige Bad er det modbydeligste for Dödningen. (50) Ni Dages Sidden paa Nornernes Stol; — Ligfærd ved Maaneskin. (51)

X. Aandens ustadige Flugt gjennem syv Verdener eller Sphærer. (52) Underverdenens (eller Skjersildens) Qvaler; Sjælene i Fugles Skikkelse. (53) *Von*-Flodens gloende Drager. (54) Solens mystiske Hjort. (55) Natmörkets syv allegoriske Sönner. (56)

XI. Helvedes Pinsler. Onde Ægtefolks Straf. (57-58) Blodige og lemlæstede Skikkelser vandre paa ild-

ströede Veje. (59) Hedninge og Bandsatte betegnes ved gruelige Kometer (60) — Adviudsyge ved blodige Runer, indskaarne i Brystet. (61) De Fordömtes Sorg og trösteslöse Omvanken. (62) Straf for de Gjerrige (63) — Mordere og Rövere (64) — Helligdagenes Foragtere (65), — hovmodige Pragtelskere (66) — ondskabsfulde Lögnere. (67) De Fordömtes Plager ere dog meget flere og sværere. (68)

XII. Paradiset. Fromme Givere straale i herligt Lys. (69) De Fattiges Velgjörere velsignes af Englene. (70) Guds Engle ære dem som (af Fromhed) lede Mangel i Livet. (71) Kjærlige Sönners Hvilesteder omstraales af himmelsk Glands. (72) Andægtige Selvplageres Sjæle bades af hellige Jomfruer. (73) De som myrdedes uskyldige, drage paa höjen Karm (i Sejerstog) til Himlen og Guds Rige. (74)

XIII. Bön til Trefoldigheden om Forlösning fra Verdens Jammer. (75) To Furier (Qvinde-Uhyrer) vække al Fejde paa Jorden. (76) *Odins* Hustru, higende efter Vellyst., styrer Jordens rask-sejlende Skib. (77)

XIV. Den hedenfarne Faders Slutnings-Erindringer til sin efterlevende Sön. Gaadefuld Tale om et Hjortehorn, udbaaret af en Gravhöj, (78) om Runer, ristede (derpaa) af *Njords* ni Döttre, (79) og om tvende allegorisk benævnte Personers onde Bedrifter. (80) Sönnen formanes til at qvæde *Solens Sang* for de Levende. (81) Faderens Afskedsord og fromme Önsker. (82) Slutnings-Strophe for det hele, forhen uhörte Drömmeqvad. (83)

SOLENS SANG.

I.

1. Ejendom og Liv
Fra Mennesker raned
Hin den grumme Kjæmpe;
Over den Vej,
Som vogtedes af ham,
Kunde ingen Levende komme.
2. Ene han
Som oftest aad;
Aldrig böd han en anden til Maaltid,
Indtil udmattet
Og svag af Kræfter
En vandrende Gjæst
Fra Vejen kom.
3. Drik sig behöve
Sagde den trætte Mand,
Og lod som om hungrig han var,
Saa at med bange Hjerte
Han satte nu sin Lid
Til ham som för havde svigfuld [1]) været.

1) El. ondskabsfuld, ildesindet.

4. Mad og Drik han gav
Den, som mödig var,
Alt af oprigtigt Hjerte;
Paa Gud han tænkte,
Godt ham yded,
Thi han saa sig syndig [2]) at være.

5. Hin stod op,
Ondt han tænkte,
Uerkjendtlig [3]) modtog han [det Gode].
Hans Synd svulmed,
Han sovende myrded
Den varsomme, kloge.

6. Himlens Gud
Sig hjelpe han bad,
Da saaret han vaagned.
Den anden blev for
Hans Synder ansvarlig, [4])
Som havde ham uskyldig sveget.

7. Hellige Engle kom
Fra Himlene ned
Og toge hans Sjæl til sig;
I herligt [5]) Liv
Den skal evig leve
Med almægtig Gud.

II.

8. Rigdom og Hilsen
Raader ingen for,

---

[2]) El. elendig, stedt i Fare. [3]) E. O. nyttigem værdigen. [4]) E. O. Modtog Synderne.
[5]) E. O. reent; maaske: skyldfrit.

Gaaer det end godt for ham.
Mange det hændes
Som de mindst vente;
Ingen raader selv for Freden.

9. Ikke de tænkte,
Unnar og *Sævalde*,
At Lykken skulde gaa til Grunde;
Nögne de bleve,
Fredlöse allevegne,
Og rendte som Ulve til Skoven.

III.

10. Vellystens Magt
Har mangen bedrövet;
Ofte voldes Qval af Qvinder.
Smittede [6]) de bleve,
Skjöndt den mægtige Gud
Skabte dem skjære.

11. Enige de vare,
Svavad og *Pragt-Hedin*,
Ingen kunde den anden undvære,
För rasende de bleve.
For en Qvindes Skyld;
Hun blev dem til Meen [7]) bestemt.

12. Ikke de agted,
For den skinnende Mö,
Leeg eller lyse Dage;

---

6) El. skadelige; bringende Uheld.

7) El. Last, Bröde, Vanære.

Intet mindes
De andet kunde
End det herlige Billed.[8])

13. Sorgfulde bleve
Dem de dunkle Nætter,
Aldrig var dem Sövnen söd;
Men af den Harm
Had opspired[9])
Mellem Hjertevenner.

14. Uhörlige Bröder,
Som oftest skulle
Grummelig gjengjeldes.
I Tvekamp de ginge
For den væne Mö,
Og funde begge Bane.

IV.

15. Overmodet bör
Ingen hylde,
Det haver jeg sandelig seet;
Thi de fleste
Som fölge det
Falde fra sin Gud.

16. Rige de vare
Radny og *Vebode*,
Og troede kun Godt sig gjöre.
Nu de sidde

---

8) El. Form, Skikkelse, Legeme.

9) E. O. groede sammen.

Og Saarene vende
Mod [10]) brændende Baal.

17. Paa sig de troede,
Og tyktes ene være
Ophöjede over Andre;
Men deres Kaar
Bedömtes anderledes
Af den almægtige Gud.

18. Vellystigt Levnet
De öved mangelunde.
Og havde sig Guldet til Glæde;
Det nu de undgjelde,
Da de gange skulle
Mellem Frost og Flamme.

V.

19. Dine Uvenner
Bör du aldrig tro,
Skjönt de give dig skjönne Ord.
Godt bör du dem love —
Got er det at blive forsigtig
Af andres Skade.

20. Saa det gik
Sörle hin Godraade
Da han gav sig i *Vigulvs* Vold.
Sin Broders Drabsmand
Oprigtig han troede
Men faldt for hans Rænker.

---

10) El. forskjellige (Baal eller Arnesteder). Seç Anm.

21. Fred han dem gav
Af godt Hjerte,
De loved ham Guld igjen.
Venner de syntes [11])
Mens de sammen drukke,
Siden kom Falskheden frem.
22. Thi da derefter
Paa anden Dag
De rede i Dalen blandt Fjelde, [12])
Med Sværd de saared
Ham der saglös var
Og lode hans Liv udfare.
23. Hans Lig de slæbte
Ad lönlig Sti,
Smaahugget i Sump [13]) det nedsænkte.
Dölge de vilde,
Dog det Herren saa
Hellig fra Himlen.
24. Hans Sjæl indböd
Den sande Gud
Til herligste Fryd;
Men Forbryderne silde
Ville, som jeg troer,
Kaldes bort fra Qvaler.

---

11) El. De lode, som om de vare forligte.

12) El. *Rygiardal* (som *Reikiadal* eller *Hitardal*) et omskrevet Steds-navn.

13) El. i en Bröndd, Pyt.

VI.

25. Guddommeligt Ords
Gudinder [14]) du bede
Være dig hulde i Hu;
Da Ugen derefter
Alt, som du vil,
Skal dig hændes til Held.
26. Vredes [15]) Gjerning,
Som gjort du har,
Med Ondt du aldrig böde;
Hvem du bedröved
Med Godt du tröste, [16])
Det gavner din Sjæl. [17])
27. Om gode Ting
Man Gud skal anraabe,
Ham, som Mennesker skabte.
Megen Skjændsel sig
Den Mand paadrager,
Som ligger med sin Fader i Fejde.
28. Udbedes det bör,
Med yderste Flid,
Hvad man föler sig fattes.
Alt maa undvære
Hvo om intet beder,
Faa kjende den tiendes Tarv.

---

14) El. Herrens Ords Helgeninder. See Anm.
15) El. Hidsigheds. 16) El. stille tilfreds.
17) E. O. Det, sige de, er nyttigt for Sjælen.

29. Sildig jeg kom,
Tidlig jeg kaldtes,
Til ypperst Dommers Dör;
Did jeg nu stunder,
Thi mig lovet blev,
Den faaer Kraas som kræver.

30. Synder det volde
At vi sörgende fare
Fra havomgivne [18]) Jord;
Ingen frygter
Som Ondt ej gjorde;
Godt er det uskyldig at være.

31. Ulve lige
Synes alle de
Hvis Sjæl af Svig er fuld;
Det er dem bestemt
At vandre de skulle
Paa glödende Veje.

32. Venskabelige Raad,
Viselig udtænkte, [19])
Lærer jeg dig syv tilsammen;
Lær dem tilgavns
Og glem dem aldrig;
Nyttigt er dem alle at fatte.

VII.

33. Derom vil jeg tale,
Hvor salig jeg var

18) El. *a)* frygtelig; *b)* yndig *[Magnæus]*; *c)* sörgelig, Sorgens Bolig *[Afzelius]*.

19) E. O. Sammenföjede med Visdom (el. Forstand).

Paa havomgivne Jord; [20])
Og for det andet
Hvor nödigen Menneskers Sönner
Forvandles til Lig.
34. Vellyst og Stolthed
De Mennesker svige
Som efter Rigdom hige.
Blanke Penge
Langvarig Sorrig volde;
Mangen en har Guldet bedaaret!
35. Mange Glæder
Troede Folk jeg havde;
Kun [21]) lidet jeg vidste forud!
Meget ynderig
Gud den Verden skabte
Hvor dog kun dvæle vi skulle.

VIII.

36. Længe jeg luded,
Kroget jeg sad,
Og lysted saa gjerne at leve;
Men han raaded
Som stærkere [22]) var;
Fremad maa den Döende gaa. [23])
37. *Hels* Reeb snoede
Haardeligen

---

20) See Var. 18. 21) E. O. Thl.

22) E. O. stærk, vældig.

23) E. O. For deu, som snart skal dö gaaer (el. helder) Vejen fremad (ɔ: er lige, kort, ufravigelig).

Sig om mine Sider;
Slide dem jeg vilde,
Men de stærke vare —
Let er lös at fare.

38. Ene jeg fölte
Hvor fra alle Kanter
Smerter svulmed mig.
Hels Möer böde
Grueligen mig
Hjem til sig hver Aften.

39. *Solen* saa jeg segne,
Den sande Dagstjerne,
Ned mod dundrende Hav. [24])
Hels Portes svære
Knirken hörte
Jeg fra anden Kant.

40. *Solen* saa jeg omgivet
Af blodig röde Straaler;
(Da helded jeg svarlig fra Verden).
Den paa mange Maader
Mægtigere syntes
Mig, end för den var.

41. *Solen* jeg saa,
Det syntes mig
Som saa jeg den herlige Gud;
For den jeg mig
Böjed sidste Gang
I Menneskers Verden.

---

24) E. O. i Dönnets Verden (o: Luften eller Havet).

42. *Solen* jeg saa,
Saa den straalte
At jeg tyktes intet vide;
Men *Gjöls* Strömme
Brölte fra anden Kant,
Blandede med Blod.
43. *Solen* jeg saa
Med bævende Blik,
Ængstet, nedböjet;
Thi mit Hjerte
Frygteligen var
Smelted hen af Smerte.[25])
44. *Solen* jeg saa
Sjelden meer bedrövet;
Da helded jeg svarlig fra Verden.
Da var som Træ
Min Tunge bleven,
Kold den ydre Krop.
45. *Sol* jeg saa
Siden ret aldrig
Efter den dunkle Dag.
Fjeldströmmene luktes
Over mit Hoved,[26])
Hen foer jeg, kaldet fra Qvaler.
46. Haabets Stjerne flöj
Da födt jeg var
Bort fra mit Bryst;

25) El. sönderbrustet til (som) en sej Klump.
26) El. for mit Aasyn.

Höjt foer den op,
Ej daled den ned
At den kunde Hvile nyde.

XI.

47. Allerlængst var mig
Den ene Nat
Da jeg laa stivnet paa Straa;
Da föles det sande
Guddommens Ord: [27])
Mennesket er Muld.
48. Skatte det og vide
Den vældige [28]) Gud,
Han, som Jord og Himmel skabte,
Hvor forladte [29]) Mange
Fare heden, fra
Frænder og Venner. [30])
49. Lön som forskyldt
Faaer enhver;
Salig den, som gjör det Gode!
Mig fra min Rigdom
Var bestemt
En Seng med Sand beströet.
50. Hudens Hunger
Ofte lokker Folk,
For meget mange den föle.
Bade-Vandet mig

27) El. guddommeligt Sagn; Guds-Ord. 28) E.O. virksomme; dannede. A. vise. 29) E.O. ensomme.
30) El. Skjöndt de forlade Slægtninge (og Venner).

Modbydeligst blev
Nu af alle Ting.

51. Paa Norners Stol
Sad jeg i ni Dage,
Deden man paa Hest mig hæved;
Da Troldes Sol
Forfærdelig glimted
Gjennem dryppende Skyer.

X.

52. Uden og inden
Tyktes jeg mig gjennemfare
Under-Verdener [31]) syv.
Oppe og nede
Sögte jeg höjere Veje
Og gjenneste [32]) Sti.

53. Derom vil jeg tale
Hvad jeg först öjned
Da jeg var til Qval-verden kommen;
Svedne Fugle
Som Sjæle vare
Flöj der saa mange som Myg.

54. Fra Vesten saa jeg flyve
Von-Flodens [33]) Drager,
Og danne glödende Baner;
Vingene de rysted,
Saa vidt omkring mig tyktes
Jord og Himmel briste.

---

31) E. O. Sejer-Verdener. See Anm.
32) El. letteste. 33) El. Haabets.

55. *Solens Hjort* jeg saa
Fra Sönden fare,
Ham ledte to tillige.
Paa Jorden hans
Födder stode,
Hans Horn til Himlen rakte.
56. Fra Norden saa jeg ride
Natmörkets Sönner,
De vare syv sammen.
Med fyldte Horn
Drak de den rene Mjöd
Af Kreds-Gudens Kilde.

XI.

57. Vinden taug,
Vandene standsed,
Da hörte jeg en frygtelig Hvinen.
Sine Mænd
Onde[34]) Koner
Maled Muld til Föde.
58. Blodbestænkte Stene
De sortladne[35]) Qvinder
Ængsteligen droge.
Blodige Hjerter
Paa Brystet ude hængte,
Af megen Sorrig matte.
59. Mangen Mand jeg saa
Saaret vandre

34) El. vægelsindede, falske, trædske.
35) El. sorte (af Krop eller Sjæl).

Ad ildströede Veje.
Deres hele Aasyn
Syntes mig at blusse
Af rygende Blod.

60. Mange Mænd jeg saa
Til Muld nedfarne
Paa Vanhelliges Vis. [36])
Hedenske Stjerner
Dem over Hovedet stode
Med fæle (flammende) Vaande.

61. Der saa jeg Mænd
Som megen Avind
Nærte over andres Held;
Blodige Runer
Dem paa Brystet vare
Smertelig indskaarne. [37])

62. Der saa jeg Mænd,
Mange, u-glade,
Alle fore de vild paa Veje.
Det kjöber den
Som af denne Verdens
Fordærvelser bedaares.

63. Der saa jeg Mænd
Som mangelunde
Sig andres Eje tillisted;
Flokkevis de ginge
Til *den Gjerriges* Borg
Og slæbte paa Byrder af Bly.

---

36) See Anm. 37) El. mærkede.

64. Der saa jeg Mænd
Som mange havde
Gods og Liv berövet:
Gjennem deres
Bryst sig grove
Uhyre Ædderdrager.
65. Der saa jeg Mænd
Som mindst vilde
Holde Helligdage;
Haardt deres Hænder
Til hede Stene
Naglede vare.
66. Der saa jeg Mænd
Som af Overmod
Ophöjed sig meer end de burde;
Deres Klæder
Latterligen vare
Bebræmmede med Luer.
67. Der saa jeg Mænd
I mange Ord som havde
Ondt om andre löjet;
Helveds Ravne dem
Grueligen slede
Öjne ud af Hoved.
68. Alle Plager
Du ej at vide faaer
Som de hel-gangne have.
Söde Synder
Til svarest Bod forvandles;
Vee maa paa Vellyst fölge.

XII.

69. Hist saa jeg Mænd
Som meget havde
Givet efter Guds Love;
Rene Kjerter [38])
Over deres Hoveder
Skinnende brændte.

70. Der saa jeg Mænd
Som med megen Flid
Fremmed Fattiges Bedste.
Engle læste
Hellige Skrifter
Over deres Hoved.

71. Der saa jeg Mænd
Hvis Legeme var
Af Hunger udtæret;
Guds Engle sig
Böjed for dem alle,
Det er den ypperste Fryd!

72. Der saa jeg Mænd
Som Moder havde
Givet Mad i Mund;
Hvilesteder dem vare
Paa Himmelstraaler
Zirligen satte.

73. Hellige Möer
Havde mildelig

---

38) El. Lys, Fakler.

Renset af Synder
De Menneskers Sjæle,
Som mangen Dag
Spæged egen Krop.

74. Höje Karme
Saa jeg mod Himlen fare,
De stunde til Gud
Og styres af Mænd
Som myrdede vare
Uden al Bröde.

XIII.

75. Mægtige Fader!
Höjeste Sön!
Himlens hellige Aand!
Dig som os skabte
Jeg skille beder
Alle os fra Jammer.

76. *Bjugvör* og *Listvör*
Sidde i *Hærders* Port
Paa skraldende Trommer;
Staalsvangert Blod
Af Næsen de udgyde,
Det Fejde blandt Levende vækker.

77. *Odins* Hustru
Roer paa Jordens Skib;
Efter Vellyst hun higer. [39])
Sildig hendes Sejl

39) El. Modig i Lyster el. Vellyst, Overdaad.

Strögne blive,
Skjöndt i svage Toug[40]) de hænge.

XIV.

78. Sön! Jeg din Fader
Med *Solkatlas* Sönner
Har dig ene forklaret
Det Hjortehorn,
Som fra Höjen udbar
Den kloge *Vig-Dvalin.*[41])

79. Her ere Runer
Som ristet have
Njords Döttre ni;
Böjgvör den ældste
Og *Kreppvör* den yngste,
Med deres Söstre syv.

80. Hvormegen Vold
Have de bedrevet
Svaver og *Svaver-Loge!*
De udgjöde Blod
Og suede Vunder
Efter gamle, onde Vane.

81. Dette Digt
Som dig jeg lærte,
Skal du for de Levende synge.
Solens Sang

---

40) Jfr. de mange synderlige Varianter i den store Udgave.

41) E. O. Kampstiller, Striddysser, o: Fredstiften

Som synes vil
Fri for falske Sagn.[42])

82. Her vi adskilles,
Men atter vi mödes
Paa Glædens Dag.[43])
[44])Gud de döde
Give Ro,
Tröst dem som leve!

83. Ypperlig Lære
Blev dig i Drömme forkyndt,
Men du saa det sande. —
För *Solens Sang*
Synges[45]) hörte
Ej nogen blandt Mænd.[46])

---

42) E. O. Mindst i meget löjet (ɔ: opdigtet).
43) E. O. paa Mændenes el. de Levendes Glædesdag (eller glade Gjensyns-Möde).
44) E. O. Min Gud. 45) A. siges.
46) E. O. Ingen Mand skabtes saa viis, at för han hörte *Solens Sang* (el. de deri indeholdte Sagn).

ANMÆRKNINGER.

1. I den förste Afdeling vises Omvendelsens saliggjörende Kraft ved Exemplet af en grusom Röver, som længe havde ranet Gods og Liv fra de Reisende, men som dog tilsidst bevæges til Medynk med en mödig Vandrer, der foregav at han var baade törstig og hungrig, samt lod som om han ganske satte sin Lid til Röverens AEdelmod. Stimanden tænker da paa Gud og beværter sin Gjæst af oprigtig Godhed for ham. Denne, rimeligvis udgaaet i den Hensigt at myrde Röveren, lader sig ikke bringe fra sit Forsæt ved billige Taknemmeligheds - Fölelser, men benytter sig af sin gjæstfrie Verts Sövn til at bibringe ham et dödeligt Saar. Den döende beder til Gud og optages til Himmelens Salighed, hvorimod Morderen paadrager sig selv de Synder som Röveren havde begaaet i hans langvarige ugudelige Levnet, og hvorfor han havde maattet böde, hvis han ikke saaledes var bleven omvendt i rette Tid. Det synes heraf som om den kristne Digter har, ved denne Begyndelse, villet opmuntre gamle og i Laster forhærdede Hedninger til endnu i Tide at forlade den syndige Bane, ved at omvende sig til den sande Gud, da de vilde være sikkre paa at erhverve den evige Salighed, paa en særdeles let Maade.

8-9. Her tales om to mægtige og lykkelige Mænd, hvis Held pludseligen gik til Grunde ved en Proces, der gjorde Ende paa den hele Lyksalighed, da dens Udfald blev at de dömtes til Fredlösheds Straf, og maatte, som forfulgte Ulve, blottede for Alt, söge deres Tilflugt i den vilde Skov. En saadan fredlös Mand kaldtes *Varg* eller *Ulv* af vore Forfædre, *Var-*

gus af de gamle Galler og Franker o. s. v. — Navnene *Unnar* og *Sævalde* synes og at være allegoriske, og at betegne *Sömænd* eller *Kjöbmænd* (som havde erhvervet megen Rigdom ved slig Haandtering).

10. Det er ikke usandsynligt at den i 3die Afdeling indeholdte Fortælling sigter til Islænderne *Ravns* og *Gunlög Ormstungas* bekjendte Tvekamp i Norge, tidlig i det 11te Aarhundrede, hvori de begge faldt, i Anledning af deres fælles Kjæreste *Helga*. Denne Saga er oversat og udgivet paa Latin af den Magnæanske Kommission, paa Dansk af *Abrahamson* og af *Grundtvig*. Den har og givet Stoffet til Sörgespillet *Helga*, som er skrevet paa Engelsk af *Sir George Mackenzie* og opfört i *Edinburg* i Aaret 1812.

16. Her omtales et Ægtepar; *Radny* betegner en mægtig Kone (som har meget at sige); *Ve-bode* (Helligdommens Hövding) en Tempelforstander, som i Island baade var Gudernes Præst, samt överste Dommer og etslags Fyrste for hele Distriktet. De havde store Indkomster og förte sædvanligen megen Pragt. Digteren fraraader Hedningerne at söge slig Lyksalighed, da den kun leder til en desstörre Ulyksalighed i den anden Verden. *Magnæus* mener at deres herommeldte Straf bör forstaaes om deres timelige Skjæbne, og at de nemlig bleve overfaldne af Spedalskhed, samt tillige saa forarmede, at de maatte gribe til Tiggerstaven, og tiltrygle sig Ly og Varme ved forskjellige Arner eller Ovne.

18. Eller og: de spöged med Guldet, havde Löjer med det, isteden for at anvende det til gode Gjerninger. Den latinske Oversætter anförer tvende Exempler paa slig Overmod fra meget forskjellige Lan-

de og Tidsaldre: *Polykrates*, som kastede sin kostbare Ring i Havet, og en vis Rigmand (i Danmark) som tændte sin Tobakspibe ved en Tirigsdalersseddel.

19. *Magnæus* anförer tre til den sidste Leveregel svarende latinske Sentenzer, hvoraf denne er den mest bekjendte:

Felix qvem faciunt aliena pericula cautum.

20-21. Digteren vil uden Tvivl sige: at *Vigulv* (e. O. Drabs-Ulv) og Flere, havde ombragt *Sörles* Broder; denne indgik Forlig med Drabsmændene i den Anledning, da de lovede at give ham Mandebod. For at slippe for denne, lægge *Vigulv* og hans Medskyldige Udaad til Udaad, i det de, under Venskabs Skin, lokke ham til en ensom Dal, hvor de myrde ham, hugge Liget i Stykker, og kaste det i en Brönd eller Sump. De troe saaledes at deres Misgjerning aldrig skulde opdages; men Gud saa den dog fra Himlen af, og vil derfor straffe dem evig i det andet Liv.

25. Talemaaden *Diser*, ɔ: Gudinder, Skytsgudinder, smager af Hedendommen. Jeg indseer ikke ganske hvad Digteren har ment med disse sine *Guds-Ords Gudinder*. Jeg holder mig mest til *G. Magnæus's* Mening, og antager Talen at være om *Helgeninder*, som *Maria* og andre slige. Udentvivl sigter dog hele Talemaaden til Söndagens og Gudstjenestens Helligholdelse, hvilken Digteren tillægger Kraft til at befordre den Frommes Held hele den næste Uge igjennem. See i övrigt Indledningen.

27. Her betragtes Gud som Menneskenes Skaber og Fader.

29. *Kraas* betegner i vort gamle Sprog enhver herlig eller velsmagende Ret, og dernæst figurligen, i dette Ordsprog, enhver behagelig Ting eller Begivenhed.

30. Denne og 31te Strophe, sammenlignede med den 35te, som skildre Sjælens Hengivenhed for den havomgivne Jord og Beundring af Verdens Skjönheder, erindre om lignende Udtryk og Sætninger hos de platoniske Philosopher. See *Creuzers* Symbolik u. Mythol. d. alten Völker, 2den Udg. IV, 429.

32. Disse *syv Raad* indeholdes i de foregaaende *syv Stropher.*

36. Her lader Digteren den henfarne Fader beskrive for Sönnen sin sidste Sygdom og Helstrid — samt i det fölgende Sjælens Vandringer til Underverdenen, Skjersilden, Helvede og Paradiset.

37. Ved *Hels* eller Dödsgudindens Reb menes tydeligen Sygdommens Hold, Krampe eller lignende Smerter.

38. Saaledes aabenbarede *Hels* Möer (Furierne eller de onde Norner) sig og for *Gisle Surssön* i hans sidste Drömme. See hans Saga 24de, 30te og 35te Kap.

40. Udtrykket *mægtig* eller *vældig* om *Solen,* smager af Hedendommens Forestillinger om Solens Guddom. Alle Folk sammenlignede den med en stærk Kjæmpe eller sejerrig Hærförer; saaledes f. Ex. Inder, Perser, Græker, Celter m. fl. Jfr. Str. 41.

41. Strophens sidste Deel henpeger atter til Solens Guddoms gamle Dyrkelse i det hedenske Norden. Endnu böje Inder, Perser, Armenianere o. fl. sig for Solen. Lige indtil vore Dage have endog

Norske og Irlandske Almuesmænd ærbödigen taget Hatten af for *Maanen.*

42. Her nævnes den mythiske Helvedes-Flod *Gjöll* eller *Gjöl* som flyder i Underverdenen.

45. Ved *Fjeldströmmene* mener vel Digteren *Niflheims* eller *Elivagas* Vande ved *Udgaards* yderste Fjeldstrækning. — *Qvaler* — ɔ: Sygdommens og Dödskampens Smerter.

46. *Haabets Stjerne* sigter her vel til et astrologisk Begreb. Vore hedenske Forfædre dyrkede ogsaa denne forfængelige österlandske Videnskab, og endnu bedömme de til hedensk Overtro hengivne Finlapper et nyfödt Barns tilkommende Skjæbne af den Stilling de Stjerner have, som staa nærmest ved Maanen, i dets Födselstime.

47. Ordene: *Mennesket er Muld* kunde og oversættes mere efter Bogstavet: *Mennesket er Muldets Frænde* eller skabt af Jord, og atter bestemt at forvandles til Jord. Blandt de Sentenzer, som höre til Runebogstavenes Opregnelse, er ogsaa denne om Runen ᛘ (M eller *Madr*): *Madr er moldar auki,* ɔ: *Mennesket er* (udgjör) *Muldets Forögelse* (eller Tilvæxt).

50. Digteren ivrer her mod den altfor hyppige Brug af varme Bade. I gamle Dage vare de en vigtig og kostbar Overdaadsartikel her i Norden, ligesom endnu i Österlandene. Dödningen, der her i Livet, som rig Mand, havde elsket Bade efter Tidernes Smag, fandt Badningen nu utaalelig (da den foretoges ved Liget). Ellers kan Udtrykket *Hudens Hunger* ogsaa sigte til andre Kjödets Lyster.

51. I denne Strophe fremlyse igjen de hedenske Ideer. *Nornernes Stol* var vel *Ligbaaren* hvorpaa Dödningen var lagt efter deres fældede Dom. Det varede da her i 9 Dage inden man förte Liget fra Sörgehuset til sit sidste Hvilested. *Troldenes Sol* er *Maanen*, efter de gamle Skjaldes Udtryk; den lyser for Trolde og Spögelser som kun færdes om Natten. Ogsaa i den indiske Mythologie forekommer Maanen som Jætternes eller Troldenes Sol. *G. Magnæus* vil ellers at Underverdenens Sol (forskjellig fra den overjordiske) menes her af Digteren.

52. Ved *Sejerverdener* mener Digteren maaske de *syv* af vore Forfædres mythiske Verdener (altsaa med Undtagelse af de to underste *Helheim* og *Niflheim*, eller og *Gimles* og *Nastronds* Verdener). — Hos den katholske Forfatter har vel ogsaa Forestillingen om Grækers og Romeres syv Sphærer indblandet sig. Hvorledes Hovedideen til denne Sjælens Flugt dog synes at være af asiatisk Oprindelse, har jeg sögt at udvikle i Fortalen. *Sigr-heimar* kan og, efter den förste Derivation af Ordet *sigr*, betegne *Under-Verdener* (Under-Verdenens Afdelinger) og jeg har da foretrukket dette danske Ord, som mere forstaaeligt end det förste.

53. Her er *Qval-verdenen* vel Skjærsilden eller Katholikernes Renselsessted; den synes at skildres som etslags Underverden, hvor man troede at Meteorer, Sol og Planeter saaes i deres rette (efter vore Begreber dog phantastiske) Skikkelse.

54. *Von* er en af Underverdenens Floder. Her omtales vel *dens Drager* enten som de skinnende Meteorer, der endnu kaldes *flyvende Drager*, *Ild-*

drager o. s. v. eller som *Kometer med glödende Haler*, der mentes at varsle alskens Ulykker og Natur-Revolutioner. Perserne forestilte sig dem netop som slige Drager. Muelig kunde her og sigtes til underjordiske Flammer og deraf fölgende Jordskjælv. Saaledes lader Edda Floden *Von* udflyde af den fængslede (vulkaniske) Fenris-Ulvs fraadende og gjennemborede Svælg, men Jorden ryste ved dens Faders, *Lokes*, voldsomme Bevægelser eller Krampetræk.

55. *Hjorten* var hos flere gamle Folk — ogsaa i Eddaerne (under Navn af *Eikthyrner)* — Solens eller AEtherens Sindbillede. Om de to, der lede den, sigte til de *to Ulve* som omgive Solen, eller de to Heste, der ellers trække dens Vogn, er vel vanskeligt at sige for vist. Eller — kunde man og spörge — er *Solens Hjort* Himlen, hvem Dag og Nat lede eller dreje omkring? *John Olafsen* gjætter at den betyder Maanen, med tvende Bi- eller Vær-Maaner. Maanegudinden *Diana* forestiltes og undertiden siddende paa en Hjort, eller havende en saadan hos sig eller kjörende med Hjorte. Jfr. I, 175, 252-53.

56. Udtrykket *ride* betyder oprindelig at *svæve, fremsvæve*. *Nidia* antager jeg for gen. plur. af *Nid, Nid* (Næ, Natmörke). Disse syv Brödre anseer jeg for de *syv Planeter*, der saa at sige fødes eller komme frem af Mörket og Havet. *Kredsgudens* — Himlens eller Oceanets — *Kilde* er enten *Mimers Væld* (med den klare Mjöd) som sættes isteden for det hele Verdens Hav — eller ogsaa *Urdes evige Kilde* for AEtherens Luftsströmme. *John Olafsen* anseer hine syv allegoriske Brödre enten for Ugedagene med

deres syv Nætter, eller for Maanens förste syv Dage efter Nyets Tænden, da Nymaanen mentes at drikke af Havet eller drage dets Vande til sig.

57. Digteren mener vel: at de onde Koner havde ærgret deres Mænd ihjel — eller i Graven, som det heder — og fik derfor den Bestilling at male Muld eller Jord, uden Ophör.

60. Vil vel sige (efter Ordene) *som ej maatte betjenes*, nemlig: med Sakramentet eller den sidste Salvelse. Her menes da uden Tvivl enten *Hedninger* eller *Bandsatte* (excommuniserte). At *hedenske Stjerner* skulle betyde Kometer, der alletider antoges for Ulykkes-Varsler, er sandsynligt. Men kunde man vel ikke her öjne en lös Henvisning til Forbindelsen mellem Ordet *heidinn* (Hedning) og *heid* (klar Himmel) da nogle have troet at hin Benævnelse tilkom Hedningerne som Himmelens og Himmellegemernes afgudiske Tilbedere?

63. Underverdenens Guddomme eller Dæmoner forestiltes stedse rige hos alle Folk, da Perler, Ædelstene og kostbare Malme udvælde fra Afgrunden og Dybet.

64. Her beskrives *Nastronds* Qval paa gamle Eddas Maade. Der plagedes Morderne især saaledes.

65. *Magnæus* har meget rigtig bemærket, at da Helligdagenes Overtrædere især syndede med Hænderne (ved Haandarbejde paa forbuden Tid) saa skulde Straffen ogsaa især ramme disse.

67. Slig Skjæbne synes man endog i de hedenske Tider at have önsket over Lögnere. See f. Ex. *Fiölsvinnsmaal* 40de Str.

68. Ordet *hel-gangne* vil sige saa meget som *hedenfarne* til *Hel, Helheim*, eller, som vi nu udtrykke os, *Helvede*.

69. Sandsynligvis menes her vel de, som rigeig havde betænkt Kirker, Klostere og Geistlige.

71. Her tales enten om de Frommes *frivillige* — eller og (ved Fattigdom) *nödtvungne* Faste.

73. Her sigtes til de katholske Andagtsövelser, ved at tilföje sig selv adskillige Pinsler for at dæmpe Kjödets Lyster.

76. Her forekomme nye eller ubekjendte allegoriske Krigsgudinder eller Furier, digtede paa hedensk Vis. *Herskesyge* og *Gjerrighed*, som Krigenes bestandige Aarsager, synes at personificeres ved dem. Den grumme *Hærder* eller *Forhærder*, hvis Porte de bevogte, er kommen i den gamle *Herjans* eller *Hærfaders* Plads, og bliver vel her, efter de kristne Ideer, *Djævelen* selv. Paa selvsamme Maade lader *Milton* Uhyrerne *Synd* og *Död* bevogte Helvedes Porte. Navnet *Bjugvör* betyder den *knugende, böjende*, og passer derfor til *Herskesygen*, ligesom *Listvör* (eller *Lystvör*) den *begjærlige*, til *Gjerrigheden*. Flere etymologiske Conjekturer om det sidste Ord (som *List*, *Falskhed* eller selve *Krigen*) har *Magnæus* fremsat.

77. Ligesom de förste Kristne eller Kristendoms-Forkyndere i ethvert Land næsten altid have forestilt Hedningernes Guder som Djævle eller djævelske Væsener, saaledes bliver *Frigga* eller *Jordens Gudinde* her til det allegoriske Uhyre som de Kristne kalde *den onde Verden*. Edda taler ellers om *Gudernes Skib*; det samme tillægger *Tacitus* sin Germaniske

Isis, og vi finde det hyppig i flere Mythologier, især den ægyptiske.

78. *Solkatla*, ɔ: Solhallen eller Solhvælvingen er vel (ligesom *Magnæus* og mener) *Himmelen*; dens Sönner Englene eller de himmelske Aander. Den henfarne Fader, eller ogsaa Sangens Digter, siger sig her at have forklaret saaledes for Sönnen den Skrift eller Karakterer, der vare indgravede eller tegnede paa *et Hjortehorn* som *Vigdvalin* (el. Kampstilleren) udbar af en aabnet Gravhöj. Om en virkelig Tildragelse ligger til Grund herfor, er mig ubekjendt. Ellers er det bekjendt at *Hjortehorn* har fra Arildstid staaet i stor Anseelse for sine Lægedomskræfters Skyld, hvorfor Skjalden maaske (som *Magnæus* vil) sammenligner sit Digt dermed. Her maa vi vel lade os nöje med disse Gisninger.

79. Hvad den hedenske Gud *Njord* og hans ni Döttre (hvoraf de to nævnte dog her have usædvanlige Navne) kan jeg ikke forklare. *Njord* var en Luft- og Hav-gud, og svarer i visse Maader til den græske *Nereus*; hans Döttre vare saaledes etslags Nereider eller Najader. Skulde Digteren vel mene: at hine Furer eller Karakterer paa Hjortehornet vare indtrykte ved Vandets eller Vanddraabers Virkninger? — eller at Sangens Ord vare indgivne ham ved Eftertanke i fri Luft; ved at lytte til rislende Kilder eller susende Strömme? Ved at jevnföre saavel den 112 Strophe af *Havamaal* som visse gamle græske Digteres Udtryk, og ved at tænke paa de ni Muser, som oprindelige Najader eller Kilde-Nympher, kunde man let fristes til at falde paa den sidste Mening. Saavel Græker som Skandinaver tillagde ogsaa Havets my-

thiske Væsener store Spaadoms- (samt fölgelig ogsaa Visdoms)-Gaver. Mærkeligt kunde det og være for os, at Nereiderne mentes at overföre de Afdödes Sjæle til de Saliges Öer.

80. Denne Strophe hænger ikke ret vel sammen med hele Resten, og er overhoved meget dunkel i den Henseende. Textens sidste Linie læser jeg saaledes med *Olafsen: undir illum eyvana.*

OLDNORDISKE

HELTEDIGTE

ELLER

KJÆMPEVISER

OM

VOLSUNGER, BUDLUNGER,
GIUKUNGER ELLER NIFLUNGER

O. FL.

Indledning.

Den *ældre Eddas egentlig mythologiske Digtes* Forklaring har allerede optaget saa stor en Plads i dette Værk, at dens saakaldte *historiske Sanges* Bearbeidelse maa (for ej at overskride det Heles ved Subscriptionsplanen bestemte Arketal) mestendels blot indskrænkes til dansk Oversættelse, samt enkelte literære Noticer og kortfattede Anmærkninger. De, der maatte attraa nærmere Oplysninger om disse saare mærkværdige Levninger af Hedenolds nordiske Kjæmpeviser, kunne finde dem i et nylig udkommet Værk, som vistnok er enhver Ynder af Fædrelandets gamle Literatur bekjendt, nemlig Prof. *P. E. Müllers Saga-Bibliothek*, i hvis 2[det] Bind (udkommet 1818) en udförlig Fremstilling og Dröftning af den hele hertil hörende Sagnkreds indeholdes (fra S. 32 til 430). Især henviser jeg til de deri indeholdte Afhandlinger om AEIden af de nordiske Sagn angaaende Volsungernes Skjæbne (S. 121); om den hele Sagnkredses Oprindelse og historiske Betydning

(S. 144) samt dens Udbredelse og Forplantelse i Norden (S. 373). Der vises Sagaernes Udspring fra de ældgamle Digtninger, forsaavidt det nu kan angives, med flere vigtige Oplysninger til Edda-Sangene. Disse vore ældste heroiske Qvad har jeg ogsaa sögt at oplyse i den store kjöbenhavnske Udgave af den ældre Eddas 2den Deel,*) ved at meddele en sammentrængt Udsigt over deres Forbindelse og Indhold, samt ved at tilföje adskillige dertilhörende Anmærkninger, hvortil jeg og maa henvise de af mine Læsere, som maatte önske at gjöre sig nærmere bekjendt med mine Tanker om disse AEmner, forsaavidt jeg ikke ansaa dem for at være tilstrækkelig oplyste af de ældre Oversættere. Flere Bidrag til deres Forklaring har jeg og givet i den sammesteds befindtlige Ordbog, samt i en alphabetisk Fortegnelse over de i Digtene forekommende Egen-

---

*) Den er ogsaa særskilt udkommet under fölgende Titel: *Eddæ Sæmundinæ sive antiqvioris carmina mythico-historica, de Volsungis, Budlungis et Nifflungis vel Giukungis et rebus gestis Danorum, Svecorum, Norvegorum, Finnorum, Svevorum, Froncorum, Burgundorum, Gothorum, Hunnorum* &c. pl. &c. *Havniæ* 1818. Den egentlige Oversættelse med tilhörende Anmærkninger, var, paa to Digte nær, forfattet af de lærde Islændere, Philologen *Gudmund Magnæus* og Sysselmand *John Johnsonius*, og dette halve Arbeide revideret af den ypperlige Sprog- og Oldgrandsker *John Olafsen* fra *Svefney* (ligesom *G. Magnæus* og *Gunnar Poulsen* begge havde præsteret Forklaringerne til den förste Deel). Den anden Tomes övrige Apparat er, paa Fortalen nær, af nærværende danske Oversætter.

navne. Endelig findes adskillige hertil hörende vigtige Oplysninger i den Arnæmagnæanske Commissions Fortale til Original-Udgavens 2den Deel.*)

De fleste af disse Sanges AElde her i Norden, i deres nærværende Skikkelse, antages i nysnævnte Fortale at kunne henföres til Tiden mellem det 6te og 8de Aarhundrede, men ellers af Prof. *Müller* i Særdeleshed til det sidstommeldte Tidslöb. Denne Conjektur forekommer mig og at medföre stor Sandsynlighed. Deres Indhold angaaer især en Heltestamme, hvorfra de fleste nordiske Fyrster udledte deres Herkomst. *Helge Hiörvardsön*, den norske Helt som besynges i de förste Qvad, mentes at være födt til Verden paa ny i *Helge Hundingsbane*, en Sön af Kong *Sigmund Volsung* (eller *Volsungs* Sön) og den danske Prindsesse *Borghilde*. *Sigmund* giftede sig siden med *Hiordise*, en Datter af *Eylime*, der og menes at have været en dansk eller holsatisk Fyrste, og avlede med hende den höjberömte *Sigurd Fafnersbane*, som er identisk med den i det gamle tydske *Nibelungen-Lied* besjungne *Sigfried* (som i de yngre Almuefabler kaldes *der*

---

*) Af Commissionens daværende Medlemmer: Conferenzraaderne *Cold* og *Schlegel*, Etatsraaderne *Abraham Kall* og *B. Thorlacius*, Justitsraad *Werlauff*, Prof. *P. E. Müller* og Etatsraad *Thorkelin* som Sekretær.

*hörnerne Sigfried**) de nyere danske Kjæmpevisers *Sivert Snarensvend*, den færöiske *Siur* o. s. v. *Sigurd* udgaves og (skjönt visinok urigtigen) for at have været Fader (eller maaske rettere Stamfader) til *Aslauge*, *Ragnar Lodbrogs* Dronning, samt saaledes og til det danske Kongehus. Ogsaa de norske og svenske Konger udledte deres Slægt fra *Volsunger* og *Niflunger*. Saaledes er det ikke at undres over, at de gamle om dem handlende Qvad, bevaredes i Hukommelsen af Skjalde og Sangere, dels for at afsynges i de Stores Haller, og dels for at vedligeholde Kundskaben om Oldtidens Heltesagn, hvorpaa en saa betydelig Deel af de poetiske Figurer og Benævnelser oprindeligen var grundet. Den samme Forkjærlighed for lignende Sange finde vi at have været almindelig hos de gamle Folk, helst dem, som vare beslægtede med vore Forfædre, som Gother og Germaner (især Franker og Angelsaxer, m. fl.)

Om Indholdets rette Betydning have Meningerne været höjligen delte. *Müller* udleder den förste Oprindelse til de Sagn, hvorpaa disse Sange ere byggede, fra Asien, især Egnene omkring *Volga (Rha* eller *Etel)* hvorfra de ere

*) Om denne ældgamle tydske Riddersaga (som ellers har givet Anledning til den bekjendte komiske Roman *Siegfried von Lindenberg)* kan man eftersee *Görres teutsche Volksbucher* 1807. S. 93. o. f. Jfr. *Nyerups almindelige Moerskabslæsning i Danmark og Norge*. 1816. S. 57.

blevne medbragte saavel til Tydskland som til de nordiske Riger af de hertil, fra hine fjærne Lande, i den fjærneste Oldtid indvandrede Folkestammer.*) Jeg har troet (med *Torfæus*, *Suhm* o. Fl.)**) at Qvadene om begge *Helger* angik Danmark, Norge og Sverrig, men at Stoffet til de övrige (med Undtagelse af det svensk-finske om *Völund*) vedkom Tildragelser, skete blandt fremmede Folk, nemlig Svever, Franker, Burgunder, Gother og Hunner. Især mener jeg at Sagnene om *Atle* (eller *Attila*) samt *Jormunrek* (eller *Ermanarik*) ere komne her til Norden fra de uden for det boende Gother, de övrige derimod fra Tydskland, og især fra Frankerne. I de nordiske Lande ere da disse fremmede Sange allerede i Hedenoldsdagene blevne oversatte eller efterlignede, hvorved Sagn og Navne let kunde undergaa Forandringer, Tillæg eller Udeladelser.

---

*) *Muller* gjör i denne Henseende opmærksom paa Ord i det persiske Sprog, som liggende til Grund for visse i Qvadene forekommende, men med Tiden forandrede Begreber. At den gamle persiske Tro og Fabellære overhoved meget ligne den nordiske, er tydeligt nok, ligesom der og i *Ferdussis Schahnameh* findes adskillige Fortællinger og Træk som meget ligne de her beslangne, hvorfor ogsaa *Görres* (som har meddelt det sidstnævnte Heltedigt i Oversættelse og Udtog 1820) har kaldet *Rusthm* (eller *Rustan*) den persiske *Sigurd Fafnersbane*.

**) *Suhm* har ellers meent at Sagnene om *Sigurd* og *Brynhilde* sigtede til den frankiske Konge *Sigebert* og hans Dronning *Brunechilde*. *Henneberg* modsiger dette, og vil (i sin Forklaring over Guldhornene fra *Gallehus* 1812) vise, at *Sigurds* og *Gudruns* Levetid bör sættes i det 9de Aarhundrede.

En fuldkommen historisk Forklaringsmaade af Digtene om *Niblungerne* have flere tydske Forfattere antaget, endskjönt de have gaaet ad forskjellige Veje. De vigtigste mig bekjendte Skrifter af denne Art ere: *Göttling über das geschichtliche im Niebelungenliede* 1814, og *Nibelungen und Gibellinen* 1816, samt Friherre *Franz von Redens Versuch einer kritischen Entwicklung der Geschichte des hörnenen Siegfrieds oder Sigurd des Schlangentödters* 1818. Den sidstnævnte Forfatter antager (ligesom jeg og Flere) vor *Gunnar* for den burgundiske Konge *Gunthar* eller *Gundachar*, ombragt af *Attila* i Aaret 436 eller 437. Derimod vil *Mone* i hans *Einleitung in das Nibelungen-Lied* 1818 og en anden Indledning til hans Udgave af *Otnit* 1821, udlede den hele Sagnkreds fra de gamle Tydskeres religieuse Myther og Anskuelser, hvor da f. Ex. *Siegfried* skulde være den aarlig stridende og fældede Solgud o. s. v. Herimod har *J. A. Wendel* udgivet et lidet Skrift: *Ueber den Werth und die Bedeutung des Nibelungen-Liedes, vorzüglich in Hinsicht auf Homer und die neuere allegorische Erklärung* 1821. Deri antages *Niebelungen-Lied* at være en Blanding af Historie og Fabel, og tildels at have Hensyn til Burgundernes Kamp med Hunnerne. *Trautvetters* först chemiske og siden astronomiske Forklaringer ville vi her forbigaa,

men kun henvise, angaaende de sidste, til Okens *Isis* 9de Hefte for 1820.

Den ældre Eddas egentlig saakaldte mythologiske Sange, og den yngres derpaa bygte Fortællinger, röbe tydelig nok deres Oprindelse fra en ældgammel asiatisk Natur-Religion, og de deraf flydende physiske Allegorier ere saa let forklarlige, at deres rette Betydning maa falde enhver i Öjnene, f. Ex. den, at *Odin*, Himlens Gud, er Jordens AEgtemand; *Thor*, Tordenens Herre, deres stærkeste Sön; *AEgir*, Havet, hans ni Döttre Storme og Bölger o. s. v. I disse Digte ommeldes ej heller noget jordisk Land som Gudernes Rige eller Opholdssted. — Langt anderledes forholder det sig med disse Oldtidsqvad. Egennavnene ere her for en stor Deel de samme, som ellers tillægges almindelige Mænd og Qvinder; her nævnes Folk, Lande og Stæder, som enten have bekjendte jordiske Navne, eller maa antages for at tilhöre den virkelige, men ikke den mythiske Geographie. Dog nægter jeg ikke Muelighedeu af at disse Sange, eller de Sagn hvorpaa de ere grundede, kunne være meget forandrede fra deres förste Skikkelse, ved en altfor fri Oversættelse eller paa andre Maader, saa at de mythologiske Navne her ere omdannede til historiske eller geographiske o. s. v. Saaledes kan det vel være at det tydske Navn *Sigfried* efter *Mones* Gisning först har betegnet en Guddom (li-

gesom *Sigfader* og *Sigtyr* findes blandt *Odins* Navne, saa at man ej behöver at paastaa, at han nogensinde kaldtes *Sigge)* — men at Nibelung-Digtenes senere kristne Omarbeidere have med frit Forsæt sögt at forvandle ham til en blot menneskelig Helt. Videre Undersögelse af saa dunkle Æmner vilde lede os altfor langt fra Hovedsagen, og tilstedes overhoved ikke af Værkets indskrænkede Rum.

Volsunger og *Niflunger*, disse Sanges fornemste Helte, saavel som *Völund* eller *Velent*, den nordiske *Dædalus*, synes i fordums Dage at have været berömte over hele Europa, forsaavidt det har været beboet og behersket af germaniske eller gothiske Folkeslag. De besynges i mangfoldige Oldtidsqvad, især tilhörende den tydske og den gamle nordiske Tunge. I de faa angelsaxiske Digte af verdsligt Indhold, som vi endnu have tilbage, findes deres höjtprisede Navne. — Danske, norske og svenske Almueviser*) give endnu en svag Efterklang af Skjaldenes Höjsange, som atter tone i en end vældigere Gjenlyd fra de færöiske Öefjelde. Det her boende lille Folk har gjennem en Række af Aarhundreder, blot ved mundtlig Overlevering, bevaret hine herlige Qvad, som dog, li-

*) Vore egne af denne Art findes med dertil hörende Oplysninger i *Abrahamsons*, *Nyerups* og *Rahbeks* Udgave af *udvalgte danske Viser fra Middelalderen*, 1ste Binds 1ste Afdeling. (Kjöbenh. 1812).

gesom de tydske, have i Middelalderen undergaaet en betydelig Forandring, ved at forvandles til Ballader i vore saakaldte Kjæmpevisers Tone, som da kom almindelig i Brug i alle de nordiske Lande. Om det færöiske *Siura Qveai* og de dertil hörende Qvad gives forelöbig Underretning af *Müller* l. c. S. 420-30, men de kunne nu, efter Forlydende, ventes udgivne i Trykken, ledsagede af en dansk Oversættelse, ved den i flere Henseender udmærkede Videnskabsmand Hr. Pastor *Lyngbye*.

Angaaende de samlede Udgaver og Oversættelser af nærværende Digte, som endnu haves, kan jeg henvise til min Fortale til Værkets 1ste Deel. *Von der Hagen* har udgivet og fortydsket de fleste af dem, samt Brödrene *Grimm* omtrent det Halve. Den förstnævnte Lærde har desuden udgivet i tydsk Oversættelse (under Titel af *nordische Helden-Romane*, i 4 Bind) de fleste hertil hörende Sagaer, især *Volsunga* og *Vilkina* Sagaerne. Disse sidste vare alt for længe siden för udgivne i Sverrig. Af den særdeles mærkværdige *Volsunga-Saga* (hvoraf en vigtig Pergaments-Codex for kort siden blev opdaget her i Staden) kan en dansk Oversættelse ventes fra Hr. Lieut. *Rafns* Haand, i hans paabegyndte Samling af *nordiske Kæmpehistorier*.*)

*) *Rolf Krakes og hans Kjæmpers Saga* udkom som 1ste Deel deraf 1821.

At give her en literær Oversigt over de mange hertilhörende trykte og utrykte Skrifter, tillader Rummet ikke, saa at jeg maa desangaaende atter henvise til de i 1ste Deels Fortale S. XXVI-XXXVIII, XLIV og XLV paaberaabte Kilder.

At nærværende nordiske Heltesange bære det tydeligste Præg af höj AElde og af Hedendommens Aand, samt at den Maade, hvorpaa de i det 11te Aarhundr. ere samlede og optegnede, vidner om Afskrivernes samvittighedsfulde Nöjagtighed, vil ikke undgaa nogen fornuftig og upartisk Læsers Opmærksomhed. Udlændinge, som hidindtil have benægtet dette (som *Schlözer, Adelung, Rühs, Delius* o. Fl.) have, deres övrige literære Fortjenester ufortalte, neppe læst eller forstaaet et Ord af hvad de fordömte og forkastede. Ogsaa blandt os have de fundet lærde Eftersnakkere, der dog vistnok ikke vilde tillade, at En, som ikke forstod en græsk Töddel, formastede sig til at bedömme *Hesiods* eller andre helleniske Digteres Arbeider paa en lignende Maade. Zoilisk Dristighed kan for en Tid finde Bifald hos den store Hob, men Værker, som ere bestemte til Udödelighed, formaaer den ikke at knuse. Den ældre Edda vil beholde sin Plads som vor Literaturs ældste Mindesmærke, og dens sande Værd vil endog fremdeles erkjendes fuldt saa inderligen og almindeligen som det hidindtil er skeet.

Om disse Sanges digteriske Værd*) vil jeg blot anföre fölgende Dom af en fremmed Lærd i *Goettinger gelehrte Anzeigen* for 26de Junii 1819**): "Vel maa vi beklage at vor nyere Li-"teraturs slappende Mangfoldighed tyer med en "saa ringe Kraft og Kjærlighed derhen, hvor en "uudtömmelig Kilde af fædrelandsk Poesie fly-"der, indbyder til rig Nydelse og forjætter vor "Aand frugtbare Undersögelser og Opdagelser. "— Disse eddiske Digte vise os det gamle nor-"diske Sprog i al Oldtidens Simpelhed. Vi sige "blot at man her sporer en saa dyb Sandhed i "Begivenheder og Fölelser, som det neppe er "Tilfældet ved noget andet Folks gamle Digt-"ninger. Fremstillingens Rigtighed, det Heles "rolige Holding, ville let indsees af Enhver. "Talens og Billedernes særegne Skjönheder ville "vistnok behage andre end forvænte Læsere. "Hvem der engang er bleven fortrolig med disse "Sange, ham maa de med Tiden stedse blive "kjærere. En svagelig smægtende Længsel vil "ligesaa lidet tilfredsstilles ved dem, som ved "*Homers* Qvad. Maaske er *Ossian* det eneste "Epos som kan behage Qvinder. Dog, disse

*) De have ogsaa givet Stof til mange nye skjönne Digterværker, f. Ex. *de la Motte Fouqvés Sigurd der Schlangentödter, Grundtvigs Asers- og Norners-Kamp, Espolins* endnu ikke udgivne, i Hexametre affattede, islandske Epos: *Sigurd blandt Giukungerne*, m. Fl.

**) I en Recension over den ældre Eddas store kjöbenhavnske Udgaves 2den Tome.

"Digtninger forlange deres egen Maalestok.
"Hverken nogen anden Historie eller nogen an-
"den Poesie har saa troligen skildret et ædelt
"Folks indre Dyd, dybe Sjæl og frie Liv, i en
"Tilstand som vi kalde raa. Disse Sange inde-
"holde, uden Undtagelse, Steder, fulde af den
"herligste Poesie o. s. v." Digte, som beun-
dres af fremmede Videnskabsmænd i en saa-
dan Grad, ville dog vel, af de fleste danske
Lærde og andre dannede Mænd, findes værdige
til at oversættes i vort nyere Sprog, efter at
dette allerede er skeet i flere udenlandske.

QVADET OM VÖLUND
MED TILHÖRENDE FOLKESAGN.

[Forhen fordansket af *Sandvig* (i 2det Hefte S. 22). Oversat paa Tydsk af *Gräter (Idunna und Hermode* 1812. S. 73 o. f.*) *Oehlenschläger* har bearbeidet dette Æmne i en Oversættelse af *Velents Saga* (fra det islandske) og i *Vaulundur*, en original Fortælling. See iövrigt *Müllers Saga-Bibliothek* 2den D. S. 154-175.

Samleren har her (ligesom ellers) optegnet de Folkesagn hvormed Traditionen i hans Tid ledsagede dette ældgamle Digt, som da ikke kunde fremsiges heelt efter Hukommelsen, da flere Stropher i dets Midte sees at være tabte. Min Udsigt over Indholdet med tilhörende Anmærkninger kan eftersees i den store Udgave II, 962-68].

Nidud hed en Konge i *Sverrig*, han havde to Sönner og en Datter. Hun hed *Bödvilde*. Der vare tre Brödre, Sönner af *Finnernes* Konge; en hed *Slagfinn*, den anden *Egil*, og den tredie *Völund*. De löbe paa Skier og jagede efter Dyr. De kom til *Ulvdale* og

*) De Oversættelser som forekomme i de forskjellige Samlinger af disse Eddadigte nævnes ikke særskilt her eller i det Fölgende.

bygte sig der et Hus, ved de Vande som kaldes *Ulvsöe.* En Morgen tidlig funde de paa Strandbredden tre Qvinder som spunde Lin. [1]) Ved dem laa deres Svanehamme; de vare *Valkyrier.* To af dem vare Kong *Lödvers* Döttre: *Ladgunne Svanhvid* og *Hervör Alvitra*; den tredie var *Alrun, Kiars* Datter fra *Valland.* Brödrene förte dem hjem med sig til Huset. *Egil* fik *Alrun, Slagfinn Svanhvide* og *Völund Alvitra.* I syv Aar havde de boet sammen da de flöj ud for at söge Striden, og kom ikke tilbage. Da foer *Egil* bort paa Skier for at oplede *Alrune,* og *Slagfinn* sögte efter *Svanhvide,* men *Vö-lund* sad hjemme i *Ulvdale.* Han var den kunstrigeste Mand efter hvad man veed af Oldtidens Sagn. Kong *Nidud* lod ham paagribe, saaledes som det berettes i fölgende Qvad:

1. Möer flöj fra Sönden
Gjennem mörke Skove,
(Selv) *Alvitra* den Unge
Skjæbnen at udvikle;
Sig paa Söens Bred
Satte de til Hvile,
Sydlandske Qvinder,
Spunde herlig Lin.

3. En af dem, yndigst
Blandt jordiske Möer,

1) o: Hör.

Egil indslutted
I sin lyse Favn.
Den anden var *Svanhvide*,
Hun Svane-Vinger bar;
Men den tredie,
Deres Söster,
Völunds hvide
Hals omarmed.

3. Siden de sade
I syv Vintre,
Hele den ottende
Længtes de (bort);
Den niende skilte
Nöden [2]) dem ad;
Möerne higed
Efter mörke Skov,
(Selv) *Alvitra* den Unge
Skjæbnen at udvikle.

4. Did kom fra Jagten
Raskvandrende Skytte,
Slagfinn og *Egil*
Tomme Sale funde,
Ud og ind de ginge
Og omkring sig saa.
Egil drog mod Östen
Efter *Alrune*,
Men *Slagfinn* mod Sönden
Efter *Svanhvide*.

2) o: Nödvendigheden, Skjæbnen.

5. Ene *Völund* sad
I *Ulvdale*
Og om Ædelstene
Slog det röde Guld;
Vel paa Linde-Bast
Trak han alle Ringe,
Saa han vented
Paa sin lyse
Kone, om hun
Kom tilbage.
6. Det spurgte *Nidud,*
Niarers [3]) Drot,
At *Völund* ene
Sad i *Ulvdale.* —
Mænd om Natten foere
Med naglede Brynier,
Mod Halvmaanens Lys
Blinked deres Skjolde.
7. Fra Sadle de stege
Ved Salens Gavl,
Gik det hele
Hus igjennem,
Saa de paa Bast
Dragne Ringe,
Syvhundrede i Alt
Som den Kjæmpe ejed.
8. Og de afdroge
Og de paadroge,

3) *Niarer* kaldtes formodentlig Indbyggerne af den svenske Provinds *Nerike.*

Foruden een
Som de borttoge.
Da kom fra Jagten
Raskvandrende Skytte,
Völund, frem glidende
Over lange Veje.
9. Han gik til Arnen
Björnekjöd at stege,
Höjt opblussed
Brændende Fyrre,
Den vindtörre Ved
For *Völunder*.
10. *Alfers* [4]) Staldbroder
Sad paa Björneskindet,
Talte Ringe,
En han savned,
Tænkte *Lödvers* Datter
Havde den forvaret,
Alvitra den Unge
Kommet nu tilbage.
11. Sad han da saalænge
At Sövn ham paakom,
Men han vaagned
Uden Glæde;
Fandt paa sine Hænder
Tunge Lænker,

---

4) Ved *Alfer* menes her enten disse Dæmoner i menneskelig Skikkelse, eller ogsaa Indbyggerne af *Alfheim*, en Landstrækning mellem *Gothelven* og *Römelven*. Jfr. 13de Str.

Og om Födder
Fjædre spændte.

12. "Hvilke Hövdinger
Have vel paa Manden
Baaret Bast
Og bundet mig?"

13. Da raabte *Nidud*,
Niarers Drot:
"Hvor fik du *Völund*,
Alfers Hersker!
Vore Rigdomme
I *Ulvdale?*"

14. "Det Guld var aldrig
Paa *Grane's* Vej,
Fjærnt er fra *Rhinens*
Fjelde vort Land. [5]) —

15. Jeg mindes at vi flere
Kostbarheder ejed,
Da vi husligt Held
Hjemme fordum nöde.
Ladgunna og *Hervor*
Avlet af *Lödver*,
Kjendt var *Alrune*,
Datter af *Kiar*,
Hun gik langs
Hele Salen,
Standsed paa Gulv,
Stemmen hæved —

---

5) See Digteno om *Sigurd Fafnersbane*.

Nu er han [6]) ej blid
Som fra Skoven kommer."

Kong *Nidud* gav sin Datter *Bödvilde* den Guldring som han tog af Bastet hos *Völund,* men selv bar han det Sværd som *Völund* havde ejet.

DRONNINGEN qvad:

16. "Tænder han viser,
Vises ham Sværdet,
Og naar han *Bödvildes*
Ring gjenkjender
Broget Slanges
Blik os true;
Sönderskjærer
Hans Seners Styrke
Og sætter ham siden
I *Söstade*."

Saaledes blev det og gjort, at Senerne skjares over paa ham i Knæledene, og han blev sat paa en Holm som laa der ved Landet og kaldtes *Söstade.* Der smedede han alleslags Kostbarheder til Kongen. Ingen torde besöge ham uden Kongen allene.

VÖLUND qvad:

17. "I *Niduds* Belte
Blinker det Sværd
Som jeg hvæssed

---

6) Nemlig *Nidud.*

Saa vel jeg kunde,
Og som jeg hærded
Saa kunstig som jeg vidste;
Fra mig for evig fjærnet
Er nu den blanke Klinge,
Ej seer jeg den föres
Til *Völund* i Smedie.

18. Nu min Hustrues Ringe
Af röden Guld
Bærer *Bödvilde,*
Ej Bod derfor jeg naaer!"

19. Immer sad han, ej han sov,
Og han slog med Hammer,
For grusom List
Mod *Nidud* han udtænkte. —

20. *Niduds* tvende
Unge Sönner
Löbe til Dörren
I *Söstade;* —
Kom de til Kisten,
Kræved Nögler;
Ondskab aabenbartes
Da i den de saa.

21. Der tyktes de see
Smykker i Mængde
Af röden Guld,
Kostbare Sager. —

22. "Kommer to allene
Her en anden Dag,
Eder skal det Guld

Givet vorde. —
Siger ej til Möer
Eller Slottets Folk,
Ej noget Menneske,
At I mig besögte."

23. Tidlig en Broder
Kaldte den anden:
"Lader os gaa
Ringen at skue."

24. Til Kisten de kom,
Kræved Nögler;
Ondskab aabenbartes
Da i den de saa. — —

25. Han af de Knöse
Hovedet skjar,
I Fængslets Dynd
Han Födderne lagde,
Men de Skaale [7])
Som under Haaret vare
Han i Sölv indfatted,
Skjænked dem til *Nidud.*
Han af Öjnene
Danned ædle Stene, [8])
Og *Niduds* kloge
Kone dem sendte.

26. Af de tvendes
Tænder han

---

7) ɔ: Skaller, Pandeskaller. 8) El. Perler. Maaske menes her egentligst (som Br. *Grimm* ville) den saakaldte *Öjesteen (Lycophtalmus, oculus Beli).*

Slog Bryst-perler,
Bödvilde dem sendte.
Bödvild da sin Ring
At rose begyndte;
Brækket den var,
Hun bar den til *Völund.*
"Ej jeg tör det sige
Uden dig allene."

VÖLUND sang:

27. "Jeg saa böder,
Brist i Guld,
At du din Fader
Skjönnere tykkes,
Og din Moder
Meget bedre,
Og dig selv
Paa samme Vis." — —
28. Listig han med Drik
Hende overvælded,
Saa at siddende
Sov hun ind. — —
29. "Nu har jeg hævnet
Mine Sorger
Alle uden een
Mig i Skov tilföjet.
Jeg önsker," sagde *Völund,*
"At atter jeg kan nytte
De Sener, hvis Brug
Mig *Niduds* Mænd berövet." —

30. Leende sig *Völund*
I Luften hæved;
Grædende *Bödvilde*
Gik fra Öen;
Hun Frierens Færd [9])
Og Faderens Vrede begræd.

31. Ude stod *Niduds*
Listige Kone,
Gjennem det hele
Hus hun gik.
[Han paa Gaardens Hegn
Til Hvile sig satte] [10]) —
"Vaager du *Nidud!*
Niarers Drot?" —

32. "Immer jeg vaager,
Glædelös jeg sover,
Siden jeg mindes
Mine Sönner döde;
Mit Hoved er kjölnet,
Kolde dine Raad —
Nu vil jeg med
Völund tale."

33. "Sig du mig det *Völund!*
Alfers Hersker!
Hvor mine karske
Knöse af bleve?" —

34. "För skal du mig alle
Ede sværge,

9) El. Fart, Bortreise. 10) Disse to Linier skulde uden Tvivl være de förste i Strophen.

Ved Skibets Bord
Og Skjoldets Rand,
Ved Hestens Bov
Og Sværdets Eg, —
At du ej qvæler
Völunds Kone,
Eller min Brud
Döden volder;
Eje vi end en Qvinde
Som I kjender,
Eller vi i Hallen
Afkom have.

35. Gak du til Smedien
Som du bygte,
Der blodbestænkte
Bælge vil du see. —
Jeg af dine Smaa
Hovedet skjar
Og i Fængslets Dynd
Födderne lagde.

36. Men de Skaale
Som under Haaret vare
I Sölv jeg indfatted,
Skjænked dem til *Nidud.*
Jeg af Öjnene
Danned ædle Stene
Og *Niduds* kloge
Kone dem sendte.

37. Af de tvendes
Tænder jeg

Slog Brystperler,
Bödvilde dem sendte.
Nu ganger *Bödvilde*
Med Barn svanger —
Eneste Datter
Af Eder begge."

38. "Ej Ord du sige kunde
Som mere smerted mig,
Eller *Völund!* jeg vilde
Dig værre revse for.
Saa höj en Mand ej findes
Af Hest at dig han tager,
Eller saa stærk, at dig
Han nedenfra kan skyde
Hisset hvor du svæver
Höjt blandt Skyer oppe."

39. Leende *Völund*
I Luften sig hæved,
Men uglad *Nidud*
Der efter sad.

40. "*Thakraad!* min beste
Træl staa op!
Bed du *Bödvilde,*
Den brynhvide Pige,
Gaa faverklædt
Med Fader at tale."

41. Er det sandt *Bödvilde!*
Hvad man sagde mig;
Sade du og *Völund*
Sammen paa Holmen?"

42. "Sandt er det *Nidud!*
Hvad man sagde dig;
Jeg og *Völund* sade
Sammen paa Holmen..
En Ulykkesstund
Gid aldrig den var kommen!
Ham modstaa
Jeg ej forstod,
Ham modstaa
Jeg ej formaaede!"

QVAD
OM HELGE HJORVARDSÖN,
KALDET
HATINGERNES ÖDELÆGGER.*)

[En Deel deraf er særskilt udgivet med latinsk Oversættelse af *Gräter* (som et Program, 1811). Her synes Brudstykker af tre forskjellige Oldtidsdigte at være blevne tilsammenföjede ved gamle Folkesagn. Dette vises endog af Originalens forskjellige Versemaal. See ellers den store Udg. II, 25-52, 907-10. Æmnet er bearbeidet i *de la Motte Fouqvés Helge der Hjorwardsohn, ein Heldenspiel,* 1818].

Hjorvard hed en Konge; han havde fire Koner. En hed *Alfhilde*; deres Sön *Hedin.*

*) See Digtet om *Hati*. Andre Afskrifter kalde urigtigen denne Helge *Haddingiaskate*, o: Haddingernes Helt. At han var en norsk Prinds sees af det Fölgende. Jfr. Str. 32 og 44.

— Den anden *Særeide;* deres Sön *Humling.* — Den tredie hed *Sinriod;* deres Sön hed *Hymling.* Kong *Hjorvard* havde gjort det Löfte at ægte den Qvinde som han ansaa for den ypperligste. Han spurgte at Kong *Svafner* havde en Datter som var skjönnest blandt alle Qvinder; hun hed *Sigurlinn.* Hans Jarl hed *Idmund.* Dennes Sön hed *Atle,* som drog ud for at beile til *Sigurlinn* paa Kongens Vegne. Han opholdt sig Vinteren over hos Kong *Svafner.* Der var en Jarl ved Navn *Franmar, Sigurlinns* Fosterfader; hans Datter hed *Alof.* [1]) Jarlen var Skyld i at Möen blev nægtet, og reiste da *Atle* hjem.

Jarlssönnen *Atle* stod en Dag ved en Lund, men en Fugl sad i Grenene over ham og havde hört paa at hans Mænd sagde at Kong *Hjorvards* Koner vare de smukkeste. Fuglen qviddrede, men *Atle* lyttede efter hvad den sagde.

FUGLEN sang:

1. "Saa du *Sigurlinn,*
Svafners Datter,
Skjönneste Mö
Paa yndige Jord.
Dog tykkes Mænd
Hjorvards Koner
I *Glasislund*
Smukke at være."

1) Eller *Olufa.*

2. ATLE. "Vil du vel med *Atle*,
Idmunds Sön,
Vishjertede Fugl!
Mere tale?"

3. FUGL. "Jeg vil — hvis Fyrsten
Mig offre vilde,
Og kaare jeg kan hvad jeg vil
Af Konningens Gaard."

4. ATLE. "Vælg da ej *Hjorvard*
Eller hans Sönner,
Og ej Hærförerens
Favre Brude,
Ej de Qvinder
Som Kongen ejer —
Vel vi sammen handle
Som Venner det sömmer!"

5. FUGL. En Hall[2]) vil jeg kaare
Altere mange,
Guldhornede Köer
Fra Konningens Gaard,
Hvis ham *Sigurlinn*
Sover i Favn
Og uden Tvang
Ham vil fölge."

Det var förend *Atle* reiste, men da han kom hjem, og Kongen spurgte ham om Tidender, svarede han:

6. "Arbeide vi have
Uden Fremgang,

2) Eller Tempel (*Hof*).

Hestene svigted [3])
Paa höje Fjeld;
Siden vi maatte
I Sömudder vade —
Da blev os nægtet
Svafners Datter
Prydet med Ringe —
Som vi begjærte."

Kongen bad at de vilde drage hen en anden Gang; han tog da selv med. — Da de kom op paa Fjeldet og saa ud over *Svaveland,* [4]) mærkede de at Landet brændte og at en tyk Rög steg op af (Rytterhærens) Heste. — Kongen red ned af Fjeldet frem i Landet og tog Natteleje ved en Elv. *Atle* holdt Vagt og foer over Aaen. Der saa han et Hus hvorpaa en stor Fugl sad for at vogte det, men var da sovet ind. *Atle* skjöd Fuglen ihjel med et Spyd, men fandt i Huset *Sigurlinn,* Kongens Datter, og *Alof,* Jarlens Datter, samt förte dem begge bort med sig. *Franmar* Jarl havde forvandlet sig til en Örn og forvaret dem for Hæren med Trolddom. — *Hrodmar* hed en Konge der (forgjæves) havde friet til *Sigurlinn,* dræbt *Svavernes* Konge, men ranet og brændt i Landet. Kong *Hjorvard* ægtede *Sigurlinn,* men *Atle Alof.*

3) El. bleve udmattede. 4) o: *Svevernes* Land, da maaske i Holsten eller det nordlige Tydskland.

Hjorvard og *Sigurlinn* fik en stor og smuk Sön. Han var taus og intet Navn blev fast ved ham. Engang sad han paa en Höj. Der saa han ni Valkyrier ride frem. En af dem var anseeligst. Hun sang:

7. "Sildig vil du *Helge!*
Ringe besidde,
Som vældig Kriger
Eller *Röduls-volde;*[5])
[Det Örnen aarle sang],
Hvis du immer tier,
Skjönt du end viser
Fyrsteligt Mod." — —

8. HELG. "Hvad lader du fölge
Helges Navn,[6])
Lysfavre Mö!
Da mig du det byder?
Vel du betænke
Alt hvad du taler;
Det jeg ej modtager
Uden dig jeg faaer."

9. VALK. "Sværd veed jeg ligge
I *Sigarsholm,*
Fire mindre
End femgange Ti;
Eet blandt dem er
Af alle best,

---

5) Jfr. 41de Strophe.

6) Her sigtes til den saakaldte *Navnfæste.* See II, 197.

Skjoldes Ödelægger,
Indfattet i Guld.
10. Ring er i Hjeltet,
Mod er i Midje,
Forfærdelse i Odden,
For ham, som det skal eje.
Langs med Eggen en
Blodig Slange ligger,
Men om Beslaget
Slynger sig dens Hale." —

Eylime hed en Konge og hans Datter *Svava*. Hun var en Valkyrie og red gjennem Luft og Hav. Hun gav *Helge* dette Navn og beskjærmede ham siden tit i Striden.

HELGE sagde (til sin Fader):

11. Ej elsker du *Hjorvard!*
Heldbringende Raad,
Folks Anförer,
Skjönt berömt du er.
Flammen lod du tære
Fyrsters Böygder,
Som intet ondt
Mod dig gjorde. —
12. Men *Hrodmar* skal
Besidde de Ringe, [7])
Som vore Ætlinge
Ejede för.
Lidt kun for sit Liv

[7]) El. Skatte, Rigdomme.

Frygter den Hövding,
Tænker for Uddödes
Arv at raade.

Hjorvard svarede at han vilde forsyne *Helge* med Krigsfolk, hvis han vilde hævne sin Moderfaders Död. Da hentede *Helge* det Sværd som *Svava* havde underrettet ham om. Siden drog han ud med *Atle* og fældede *Hrodmar*, samt udförte mange andre mandige Bedrifter. Han dræbte Jætten *Hate* da han sad paa et Bjerg. *Helge* og *Atle* laa med deres Skibe i *Hatefiorden*. *Atle* havde Vagt den förste halve Deel af Natten.

HRIMGERDE, *Hates* Datter, sang:

13. "Hvilke Helte dvæle
I *Hates* Fjord?
Tjælde af Skjolde
Edeŗs Skibe dække;
Rask er Eders Færd,
Faa Ting vist Eder skrække. —
Lærer mig Konningens Navn!"

ATLE svarede:

14. "*Helge* han heder,
Men du aldrig skal
Fyrsten Skade volde;
Jernborge omgive
Ædlingens Flaade,
Ej Trolde os mægte at myrde."

HRIMGERDE sang:

15. "Hvad stærke Kjæmpe!
Kalder du dig?
Hvad nævnes du af Mænd?
Kongen vel dig troer
Da han Plads dig giver
I Skibets skjönne Stavn."

16. ATLE. "*Atle* jeg heder,
Haard skal jeg dig vorde;
Uhyrer hader jeg mest.
Den vaade Stavn
Tit jeg forsvarte
Og Natterryttersker slog.

17. Hvad kalder du dig,
Lig-graadige Jættinde!
Nævn mig Trold! din Fader;
Ni Mile dybere
Burde du boe,
Din Barm af Skoven begroes!"

18. HRIMG. "*Hrimgerde* jeg heder,
Hate var min Fader,
Den kjendte jeg stærkest blandt Jætter;
Han mangen Brud
Fra Bolig tog
Til *Helge* hug ham ned."

19. ATLE. "Du laa Troldqvinde!
For Konningens Skibe
I Fjordens Indlöb;
Da vilde du hans Helte

Give til *Ran*,
Men Stangen dig stödte tilbage."
20. HRIMG. "Nu feiler du *Atle!*
Jeg troer at du drömmer,
Og alt du Öjnene lukker;
Min Moder laa
For Konningens Skibe,
Jeg drukned *Lödvers* Sönner i Havet.
21. Vrinske vilde du *Atle!*
Hvis gildet ej du var;
Nu löfter *Hrimgerde* sin Hale. —
Agterlig vist *Atle!*
Er dit Hjerte,
Skjönt din Röst er reen."
22. ATLE. "Stærkere vil jeg dig tykkes,
Hvis det pröve jeg kan,
Og gaa fra Söen i Land.
Blier det mit Alvor
Skal du sönderknuses
Og sænke din Hale, *Hrimgerde!*"
23. HRIMG. "*Atle!* gaa i Land
Hvis paa din Kraft du lider,
I *Varins* Vig lad os hittes;
Lige skulle Kjæmpe!
Dine Ribber vorde
Hvis i mine Klöer du kommer."
24. ATLE. "Gaa jeg ej vil
För Krigerne vaagne
Og holde om Konningen Vagt.
Ej er det mig uventet

At Uhyrer söge
Vort Skib omkuld at kaste." —

25. HRIMG. "Vaag da kun *Helge!*
Hrimgerde Böder at unde
For *Hates* Drab;
Kan hun (blot) en Nat
Hos Konningen sove
Hun sin hele Harm forvinder."

26. HELG. "*Laaden* heder han dig skal eje —
Leed er du Menneskekjönnet —
Den Thurs i *Dollsöe* [s]) boer.
Den hundkloge Jætte,
Værst af Huleboer,
Er dig den værdigste Mage."

27. HRIMG. "Hende vil du heller *Helge!*
Som Havnen forrige Nat
Med dine Mænd overskued;
Den guldskinnende Mö
Mig tyktes Kræfter have;
Her steg hun fra Hav i Land
Og fæsted saa eders Flaade —
Ene hun det volder,
At jeg ikke kan
Myrde Kongens Mænd."

28. HELG. "Hör du *Hrimgerde!*
Hvis din Harm jeg dig böder,
Sig Konningen grant:
Var den Huldre ene,

s) En öe i det nordlige Norge, berygtet som Opholdssted for Trolde.

Som Skibene bjerged,
Eller fore de flere sammen?"

29. HRIMG. "Tre Flokke[9]) Möer;
En foran dog red
Hvid under Hjelm.
Gangerne sig rysted,
Af Mankerne nedfoer
Dug til dybe Dale;
Hagl til höje Skove,
Frugtbart Aar blandt Folk de volde —
Alt var det mig leedt hvad jeg saa."

30. ATLE. "See nu mod Öst *Hrimgerde!*
Med Dödens Drag du er
Af *Helge* slaget.
Til Lands og til Vands
Er Kongens Flaade bierget,
Hans Kjæmper ligervis.

31. Dag er det nu *Hrimgerde!*
Opholdt dig *Atle* har
Til Livets Forlis;
Heel synderligt tykkes
Det Havnemærke være
Hvor du staaer til Steen forvandlet."

Kong *Helge* var og en meget stor Krigsmand. Han kom til Kong *Eilime*[10]) og beilede til *Svava* hans Datter. *Helge* og *Svava* forlovedes,[11]) og elskede hinanden forunderlig

9) Andre: Tre Gange Nl. Jfr. Fortællingen mellem 6te og 7de Str.

10) Formodentlig i Jylland.

11) Maaske egentlig: Gav hinanden Elskovskysset.

höjt. *Svava* opholdt sig hjemme hos sin Fader, men *Helge* i Ledingstog. Dog var *Svava* en Valkyrie ligesom för. *Hedin* var hjemme i Norge hos sin Fader Kong *Hjorvard*. *Hedin* tog ene hjem fra Skoven en Juleaften, [12]) og traf en Troldqvinde, som red paa en Ulv og brugte Slanger til Tömme, samt tilböd *Hedin* sit Fölgeskab. Han sagde Nej (dertil). Hun sagde: Det skal du undgjelde ved Bragebægeret. Om Aftenen aflagdes höjtidelige Löfter. Sone-Galten [13]) blev ledet frem; paa den lagde Mændene sine Hænder, og aflagde Löfterne ved Bragebægeret. *Hedin* gjorde det Löfte at bemægtige sig *Svava*, *Eylimes* Datter, sin Broder *Helges* Elskerinde, men han fortröd det saa inderlig, at han gik bort, forvildret af Vejene, til de sydlige Lande, hvor han traf *Helge* sin Broder.

HELGE sang:

32. "Hil komme du *Hedin!*
Hvad kan du sige
Af nye Sagn
Fra *Norrige*.
Hvi er du Hövding!
Af Landet fordrevet,

---

12) Saa gammel er Overtroen om Troldes og Spögelsers Omsværmen (Lille)-Jule-Aften (oprindelig Solhvervsnatten, da Vintermörkets Overherredömme var til Ende).

13) Maaske Solens Galt (helliget *Freyr* eller *Freya*).

Og er ene kommen
Os at besöge?"

33. HEDIN. "Mig en langt större
Ulykke hjemsögte,
Jeg har kaaret
Den konningbaarne,
Din egen Brud,
Ved *Brages* Skaal." [14])

34. HELGE. "Anklag dig ej,
Opfyldes skulle
Hedin! vore
Drikketaler.
Mig har en Fyrste
Fordret til Kamp,
Om tre Nætter
Skal jeg der komme;
Om det jeg tvivler
At derfra jeg kommer.
Sligt kan dog, hvis det skal,
Skee (nogen) til Gode."

Dette sagde *Helge* fordi han anede sin nærforestaaende Död, og at hans Fölge-aander havde besögt *Hedin*, da han saa den Kone som red paa en Ulv.

35. HEDIN. "Du sagde *Helge!*
At *Hedin* var
Værdig Godt af dig
Og herlige Gaver.

14) El. Ved Löfte-bægeret. See Gloss. til den store Udgave.

Det bedre sömmer dig
Sværdet at blodfarve,
End dine Fiender
Fred at give."

Alf, Hrodmars Sön, hed en Konge, som havde forelagt *Helge* en Kamp-plads paa *Sigarsvold* efter tre Nætters Forlöb. Da sagde *Helge:*

36. "Paa Ulven red
I Skumringens Mulm
En Qvinde, som önsked
Ham at fölge;
Hun vidste det
At fældes skulde
Sigurlinnas Sön
Paa *Sigarsvold*."

Der holdtes et stort Slag og *Helge* fik da sit Banesaar.

37. *Helge* sendte
Sigar at ride
Efter *Eylimes*
Eneste Datter,
Beder hende sig
Til Reisen at skynde,
Hvis hun vil Fyrsten
Hitte i Live. —

38. SIGAR. "Hid mig haver
Helge sendt,
For med dig *Svava!*

Selv at tale;
Dit Besög
Konningen önsked,
För den ædelbaarnes
Aand bortsvæver." — —

39. SVAVA. "Hvad hændtes *Helge,*
Hjorvards Sön?
Haardelig rammes
Jeg af Sorger.
Har Söen ham sveget? —
Har Sværdet ham saaret,
Dets Förer jeg skal
Skade volde."

40. SIGAR. "Her i Morges faldt
Ved *Frekasteen*[15])
Den Konning, som var
Best under Solen.
Alf for den hele
Sejer raader,
Skjönt denne Gang
Skee det ej burde!"

HELGE til *Svava*:

41. "Hil være dig *Svava!*
Dit Sind maa du skifte;
Den vor Sammenkomst
Sidst paa Jorden vorder.
Blodet rigelig
Af Fyrstens Saar udströmmer;

15) Et Stedsnavn; eller allegorisk: Ulvens Klippe.

Nær til mit Hjerte
Sværdet har trængt.
42. Jeg beder dig *Svava!*
Min Brud! at du ej græder,
Og hvis du paa
Min Tale vil agte,
At du for *Hedin*
Hvilested bereder
Og den unge Fyrste
Elskov skjænker." —
43. SVAVA. "Sagt havde jeg det
I salig Bolig,[16])
Da mig *Helge*
Ringe valgte,
At jeg ej utvungen
Efter Kongens Död
En ukjendt Fyrste
Favne skulde." — —
44. [HEDIN]. "Kys mig nu *Svava!*[17])
Ej komme jeg skal
Til *Rogheim*[18])
Eller *Röduls-volde,*[19])
För jeg har hævnet
Hjorvards Sön,

---

16) Maaske og: i Tankens Bolig (Sindet).

17) I den svenske Oversættelse tillægges *Helge* disse Ord, og *Svava* de övrige. Overhoved ere de Talendes Navne saavel der som her tilfölede efter Gisning paa de fleste Steder, men findes ikke saaledes i Texten.

18) Maaske det samme som *Rogaland* i Norge.

19) E. O. Solens Marker (solbestraalte Sletter).

Som under Solen
Var den beste Konge."

Man har sagt at *Helge* og *Svava* bleve födte paa ny.[20])

FÖRSTE QVAD
OM HELGE HUNDINGSBANE.

[Denne Helt var en Sön af *Sigmund, Volsungs* Sön, Frankernes Konge, og *Borghilde*, en dansk Fyrstinde. *Saxo* omtaler *Helge Hundingsbane* som Danmarks Konge. See den store Udg. II, 53-84, 910-11 og *Müllers* Saga-Bibl. II, 43 o. f. 49 o. f. Af dette og det fölgende Qvad er Stoffet taget til de la Motte Fouqvés *Helge der Hundingstödter, ein Heldenspiel*, 1818].

1. Fjærnt var det Aar [1])
Da Örnene gjalded,
Hellige Vande randt
Fra Himmelbjerge. —
Da havde i *Braalund*
Borghilde födt

20) E. O. Gienfödte (paa Grund af den ældgamle Tro om Sjælevandringen). Jfr. det andet Qvad om *Helge Hundingsbane* (om den i *Sigrune* gjenfödte *Svava*).

1) El. *a)* det var i Tidens Ophav (förste Aar) o: i Oldtidens Aar; maaske og figurligen: i Vaartiden. *b)* i Folkenes (Menneskenes) lykkelige Aar eller Tider.

Helge den
Höjmodige.

2. Nat var i Borgen,
Nornerne kom,
De som den Ædlings
Alder bestemte,
Bòde ham hædres
Höjest blandt Fyrster,
Agtes som best
Af alle Konger.

3. Kraftig de spunde
Skjæbnens Traad,
Om *Braalunds* Borg
Stormen dundred; [2]) —
De udvikled
Gyldne Baand,
Midt under Maanens
Sal dem fæsted.

4. Til Öst og til Vest
De Enderne strakte,
Gave saa Kongen
Grændser for Lande.
Nornen en Kjede
Kasted mod Nord,
Og den böd
Evig holde.

5. Et foruroliged

---

2) E. O. da Borgene brödes (af Storm eller Kamp). Jvfr. 7de Strophe.

Ylfingers[3]) Frænde,
Og den Qvinde
Som den Elskte födte.
Ravn skreg til Ravn —
Sad paa höjen Træ
Manglende Föde: —
"Noget jeg veed.

6. *Sigmunds* Sön
Staaer i Brynie,
Et Dögn gammel,
Nu er Dagen kommen.
Som Krigernes tindrer
Skarpt hans Blik,
Han er Rovdyrs Ven —
Lad os være glade!" —

7. Folket han tyktes
Ædling være;
[Lyksalige][4]) Tider
Sagde man komme.
Konningen selv
Kampen forlod,
For den unge Fyrste
Herlig Skjænk[5]) at bringe.

8. Han gav (Sönnen) *Helges*
Navn og *Ringstade,*[6])

---

3) Saaledes kaldtes undertiden *Volsungerne; Rolf Krake* synes og at have været regnet til denne Slægt. See den st. Udg.

4) Her mangler Texten et Ord som synes at være *gode* (Aar, Tider). 5) Her har Texten et tvivlsomt Ord; see min 19de Anm. i den store Udg. og Brödr. *Grimme* I, 61.

6) Rimeligvis *Ringsted* i Sjælland.

Solbjerg, *Sneebjerg*
Og *Sigarsvold*,
Ringstöd, *Höj-Tune*
Og *Himmelvange*,
Et (guld-) smykket Sværd [7])
Til *Sinfiötles* Broder.

9. Siden opvoxte
Ved Venners Barm
Ædelbaaren Yngling,
Omstraalet af Glæder.
Han yded og gav
Fortjenester [8]) Guld —
Ej sparede Fyrsten
Blodfarvede Klinger.

10. Anföreren længe
Ej vented paa Kamp;
Kun til han fyldte
Femten Vintre;
Da han den haarde
Hunding fælded,
Som længe behersked
Land og Folk.

11. Af *Sigmunds* Sön
Siden fordred
Gods og Ringe
Hundings Sönner;

---

7) E. O. Blod-Slange. De nyfödte Sönner bragtes Vaaben forhen af Irlænderne, endnu af Montenegrinerne, med visse Ceremonier. 8) Ordet *Verdüng* betyder: *a)* Fortjeneste, *b)* Livvagt, Krigshær.

Hævne de burde
Paa Konningen
Stort Pengenam
Og Faderens Död.

12. Ej dem Fyrsten
Erstatning gav,
Eller Mandebod
Slægten yded;
Han dem forkyndte
Mörkladne Spyds
Uvæirs-Storm
Og *Odins* Vrede.

13. Krigerne fare
Til Sværdstævne,
Som de bestemte
Ved *Luefield.*
Da *Frodes*[9]) Fred
Mellem Fiender brödes. —
Aadselgjerrige Öen omkring
Sværmed Væirgiverens Hunde.[10])

14. Herföreren sig satte
Under Örnens Klippe,[11])
Da han havde fældet
Hundings Sönner:
Alf og *Ejulf,*
Hjorvard og *Havard* —
Havde saa udryddet[12])
Kjæmpens hele Slægt.

9) den Fredegodes, o: en dyb eller lang Fred.
10) *Odins* Hunde, o: Ulvene.
11) El. *Arasteen*; et Stedsnavn.
12) El. styrtet.

15. Da Lysning udbredtes
Fra *Luefielde,*
Men af den Lysning
Lyn frembröde;
En hjelmbedækket (Hær af Qvinder) [13])
Paa Himmelvange [14]) fremdrog,
Blodbesprængte deres
Brynier vare,
Af deres Landser
Straaler udfore.

16. Fyrsten rask
Fra Ulve-Vrimlen [15])
Spurgte derom
Sydlandske Diser,
Om de hjem med
Krigerne vilde
Den Nat fare —
Landserne toned.

17. Men fra Hesten
Högnes Datter
Stilled Skjöldes Gny,
Sagde til Kongen:
"Vel vi monne nu
Andre Sysler have,
End med Ringes Bryder
Drik at nyde.

19. Min Fader sin
Mö har lovet

13) Valkyrier.
14) Luften eller de höje Fjeldegne. Jfr. Str. 8.
15) paa Valpladseu.

Til den grumme
Granmars Sön.
Men jeg haver *Helge!*
Hodbrodd den stolte
Konning svaret,
Som Sön af en Jætte.[16])

19. Den Hærförer kommer
Om faa Nætter,
Hvis ham du ej viser
Til Vaabenstævne
Eller Möen
Ham fratager."

20. HELGE. "Frygt ham kun ej
Som *Isung* fælded,[17])
För skulle Fiender
Falde end jeg döer."

21. Derfra Alherskeren
Bud udsendte
Over Luft[18]) og Hav
Hjelp at begjære,
Og af Havets Glands[19])
Overflod tilbyde
Mændene med
Deres Sönner.

22. "Beder dem i Skynding
Til Skibene gaa,

---

16) El. *a)* en Kat; *b)* en usel Bondemand. Jfr. *Grimm* I. c. S. 66. 17) Inddelingen er her noget tvetydig. De fölgende to Linier tilhöre i al Fald *Helge*.

18) Valkyrierne vare da med blandt *Helges* Udsendinger.

19) d. e. Guld.

Og fra *Brandöe*[20]) sig
Berede til Toget."

23. Der vented Fyrsten
Til did komme
Mænd i Hundredvis
Fra *Hedinsö*.[21])
Der fra *Strande*
Og fra *Stævns-næs*[22])
Krigssnekker udfore
Smykkede med Guld. —

24. Da spurgte *Helge*
Hjorleif derom:
"Har du mönstret de
Kjække Helte."

25. Da ungen Ædling
Den anden svarte:
"Seent kunde tælles
Fra *Traneöre*[23])
Langsnablede Skibe
Med Ledingsmænd,
Som udseiled
Af *Örvesund*[24]) —
Hundreder tolv
Af trofaste Mænd.

---

20) Formodentlig *Brännö* ved den svenske Kyst i Kattegattet.

21) Maaske *Heddinge* i Sjælland eller *Hedinsö* (Hiddensee) ved *Rügen*.

22) Her menes vel *Stævns* (forhen *Stæfns-nes*, *Stævnsnæs*) i hvis Nærhed *Strandegaard* og *Strandhoved* endnu ligge.

23) Rimeligvis *Helsingöre*. *Helsingi* er ellers en Ande-Art (*anas torqvata*).

24) El. *Jörfasund*, ɔ: *Eyrarsund*, nu *Öresund*.

Dog er i *Höj-Tune*[25])
Hælvten meer
Af Fyrstens Hær —
Vi Feider har prövet."

26. Saa Styreren löfted
Stavntjældene fra,
At de Hövdingers
Mænd opvaagned
Og Dagens Gry
Heltene skued.
Og Ædlinge
Opdroge til Maste
Seilene paa
Varinsfiord.

27. Hörtes Aarers Lyd
Og Larm af Spyd,
Skjold klang mod Skjold;
Vikinger[26]) fremroede.
Susende foer
Under Ædlinge
Konningens Flaade,
Langt fra Kysten.

28. Saa det hörtes
Da sammen stödte
Kulingens Söster,[27])
Og Kjöle lange
Som om Brændingen
Brödes mod Klipper.

---

25) Maaske *Tune*-Herred. Jfr. Str. 8.
26) ɔ: Sökrigerne. 27) Bölgen.

29. Höje Seil bad *Helge*
Höjer' op at drage;
Hæren ingen Havn
Mod Bölgerne forsvarte;
Da den frygtelige
Ægirs Datter
Sögte Heltenes
Skibe om, at vælte.

30. Men *Sigrune*
Djærv i Striden
Ovenfra dem bjerged,
Skibene med.
Haardelig vristedes
Af *Rans* Hænder
Konningens Snekker
Til *Gnipelund.*[28])

31. Om Aftenen de sade
I *Unavaag,*[29])
Skjönt rustede Skibe
Flöde ved Stranden. —
Men de selve[30])
Fra *Svarinshöj*
Med harmfuld Hu
Hæren udspeided.

32. Den gudbaarne
Godmund spurgte:
"Hvo er den Fyrste

---

28) Maaske ved *Lundby* paa Öen *Hising.*
29) El. i den lune Vig; yndige Bugt.
30) Kong *Granmars* Sönner.

Som for Flaaden raader,
Da en tallös Hær
Hid til Land han förer?"

23. *Sinfiötle* sagde
(Slynged op mod Raa
Röden Skjold, [31])
Dets Rand var af Guld —
Der var en Sund-vogter
Som svare kunde,
Og skifte Ord
Med Ædlinge):

34. "Sig du det i Aften
Naar Svin du mader
Og eders Tæver
Trækker til Æde,
At *Ylfinger* ere
Fra Östen komne
Krigslystne til
Gnipelund.

35. Der vil *Hodbrod*
Helge treffe,
Den Flugt-skyende Helt,
Midt i Flaaden;
Ham, som ofte har
Örne mættet,
Medens du ved Qværne
Kyste Trællinder."

---

31) Maaske Krigs- eller Hær-Skjoldet, som Tegn paa erklæret Fejde.

36. GODM. "Lidi mindes du Fyrste!
Af Oldtidens Sagn,
Naar du Ædlinge
Usandt forekaster. —
Du har ædt
Ulves Kraase
Og din Broders
Drab forvoldet;
Tit Saar suet
Med Svale-Mund; *)
Afskyet af alle;
Kröbet om i Huler." [32])
37. SINF. "Du var en Vala [33])
Paa *Varinsö*,
Ræv-listig Qvinde
Lögne sammendynged;
Sagde at du ingen
Mand i Brynie klædt
Ægte vilde
Uden *Sinfiötle*.
38. Du var blandt Valkyrier
En skadelig Trold,
Heftig, ustyrlig [34])
Hos Alfader. [35])
Alle Einherier
Sloges indbyrdes,
Sledske Qvinde!

---

*) And. kold Mund.

32) See herom Fortællingerne i *Volsunga-Saga*.

33) o: Spaakjælling.

34) El. vidunderlig.

35) I *Odins* Vaaning (*Valhall*).

For din Skyld.
Paa *Laganæs* os födtes
Ulve ni,
Ene var jeg
Deres Fader."

39. GODM. "Du blev ej Fader
Til Fenris-Ulve,
Ældre end alle
Som jeg mindes,
Siden dig gilded
Ved *Gnipalund*
Jættemöer
Paa *Thorsnæs.*[36])

40. *Siggeirs* Stifsön du var,
Laa hjemme under Bænke,
Og vant til Ulves Tuden
Ude i Skove;
Alle Ulykker
Over dig kom
Da du din Broders
Bryst sönderflænged
Og ved Udaads Værk
Rygte dig erhverved."

41. SINF. "Du var *Granes*[37]) Brud
Paa *Braavalle,*[38])
Guldbidslet du var
Færdig til at rende.

---

36) *Thorslanda* heder endnu et Sted paa *Hisingen.*
37) Et Hestenavn.
38) En berömt Kampplads i Sverrig.

Mangent Trav paa dig,
Sadlet, hungrig, mödig,
Har jeg dig du Trold!
Redet langs med Bjerge."

42. GODM. "En Dreng uden Sæder
Tyktes du være,
Da du *Gullners* [39])
Gjeder malked —
Du en anden Gang
Var en Jættetös
Lurvet og laset —
Vil du trættes meer?"

43. SINF. "För vilde jeg
Ved *Frekasteen*
Med dine Lemmer
Ravnene mætte,
End eders Tæver
Trække til Æde
Eller Galte made —
Trolde med dig kives!"

HELGE sagde:

44. "Eder *Sinfiötle!*
Det sömmede bedre
En Træfning at pröve
Og Örnene glæde,
End saa unyttige
Ord at vexle,
Skjönt Ædlinge före
Feider indbyrdes.

39) En Jættes *(Vols. S.)*

45. Ej tykkes mig gode
Granmars Sönner,
Dog sömmer Fyrster
Sandt at tale;
Ved gyldne (Skjoldes)
Præg de alt viste,
At Hjerte de have
Til Sværdet at drage." — —

46. Voldelig de
Rende lode
Svipud og *Svegjud*
Til *Solheime*
Over duggede Dale,
Dunkle Bakker.
Mistas Hav [40]) oprörtes
Hvor Mændene foere.

47. De Konningen mödte
I Borgens Port,
Og ham forkyndte
Fiendtligt Besög.
Ude stod *Hodbrod*,
Hjelmbedækket,
Agtede paa sine
Ætlingers Ridt —
"Hvi glöder Harme
Paa Heltenes Kinder?"

48. "Hidtil Landet vende
Hurtige Kjöle,

---

40) *Mist* var en af Valkyrierne; Ordet betegner ogsaa *Taage*, *Mulm*. Luften er vel hendes Hav *(mar)* Skyen hendes Hest *(mar)*.

Rakke-Hjorte[41])
Med Ræer lange,
Skjoldes Mængde,
Aarer glatte,
Herlig Fyrste-hær,
Glade *Ylfinger*.
49. Femten Flokke
Fare til Land,
Dog paa Söen dvæle
Syv Tusinde;
Her i Havne ligge
Ved *Gnipalund*
Snekker blaasorte
Smykkede med Guld;
Der ere blandt dem
De ypperste Mænd;
Ej vil nu *Helge*
Striden opsætte."
50. "Da til Hövding-Stævner
Ile Rytter-Bud;
Sporvitner fare
Til *Sparins* Hede;[42])
Melnir og *Mylner*
Til mörke Skov! —
Lader ingen Mand
Hjemme sidde

---

41) Skibe eller Maste; af *Rakke*, endnu i Dansk et Skibstoug.
42) Jfr. *Olafsen* i Nordens gamle Digtekunst S. 36.

Af dem som Sværdet [43])
Svinge kunne.
51. Opfordrer *Högne*
Og *Rings* Sönner,
Atle og *Yngve*,
Alf den gamle,
De til Striden
Gjerne drage,
Kjækt vi skulle mod
Volsungerne tage." — —
52. Blot det var et Blink
Da ved *Frekasteen*
Mörkladne Vaaben
Sammenstödte;
Stedse var *Helge*
Hundingsbane
Forrest i Flokken
Hvor Kjæmperne strede.
Ophidset til Kamp,
Hadende Flugt,
Haardt og modigt Hjerte
Havde den Konning.
53. Hjelmprydede kom
Fra Himlene ned
(Vaabengnyet voxte)
Fyrstens Beskjærmerinder —
Da sagde *Sigrun*,

43) E. O. Saarflammen.

Höjt flyvende Möe,
Til Mændenes Hjerte
Trængte hendes Ord:
54. "Lyksalig skal du Konge!
Over Folket raade,
Gren af *Yngves* Æt!
Og ved Livet glædes,
Da du fældet har
Den flugtskyende
Hövding, som voldte
Kjæmpens Död,
Og dig Konning
Vel anstaa
Guldröde Ringe
Og den rige Mö.
Lyksalig du
Skal besidde
Högnes Datter
Og *Ringstade*,
Sejer og Lande —
Nu har Striden Ende!"

ANDET QVAD
OM HELGE HUNDINGSBANE.

[Synes mest at bestaa af Brudstykker af et ældgammelt Digt kaldet *det gamle Qvad om Volsungerne — Volsúngaqvida in forna* — med prosaiske Tillæg i de tabte Strophers Sted. En Deel af dets Indhold fortælles prosaisk i *Volsunga-Saga.* See ellers den st. Udg. II, 85-116, 911-14 og *Saga-Bibl.* II, 43 o. f. 49 o. f.]

OM VOLSUNGERNE.

Kong *Sigmund Volsungssön* ægtede *Borghilde* af *Braalund;* de gave deres Sön Navn af *Helge* efter *Helge Hjorvardsön. Hagal* opfostrede *Helge.* Kong *Hunding* var en vældig Konge; *Hundland* nævnes saaledes efter ham. Han var en stor Hærförer og havde mange Sönner som vare ude paa Krigstog. Mellem Kong *Hunding* og Kong *Sigmund* herskede Ufred og Fejde, saa at de vexelvis dræbte hinandens Frænder. Kong *Sigmund* og hans Slægtninge kaldtes *Volsunger* og *Ylfinger. Helge* tog hjemme fra og udspejdede lönlig Kong *Hundings* Hof; dennes Sön *Heming* var hjemme. Da *Helge* tog bort traf han en Hyrdedreng og sagde:

1. "Sig du *Heming*
At *Helge* mindes [1])
Hvem i Brynie
Mændene fælded —
Ham, som Ulven graa,
Havde I inde,
Da Kong *Hunding* ham
Hamal være troede."

Hamal hed *Hagals* Sön. Kong *Hunding* sendte Mænd til *Hagal* for at opsöge *Helge* — men *Helge* kunde ikke undkomme paa anden Maade, end at han tog en Trælqvindes Klæder og gav sig til at male Korn. De sögte efter *Helge* og fandt ham ikke. Da sagde *Blind Bolvise:* [2])

2. "Skarpe Öjne har
Hagals Trælleqvinde,
Usel Bondeslægt
Ej ved Qværnen stander.
Möllestene revne,
Möllen rystet bæver;
Her haarde Kaar
Over Helten kom,
Naar en Konning
Byg [3]) skal male;
Vist den Haand

1) El. At det monne være *Helge*.

2) o: Ondtspaaende, Harmvoldende, trædsk til det Onde. Herfra formodentlig *Saxos Bolvise*.

3) I Orig. *Val-Bygg*, maaske stort Byg eller Byggryn.

Heller sömmed
Hjeltet end
Qværnestaven."

HAGAL svarede og sang:

3. "Det er ej Under
At Möllen runger,
Da en Kongemöe
Qværnestaven rörer.
Hun flaned over
Höjen Sky,
Voved at fægte
Som *Vikinger*,
För hun af *Helge*
Hæftet blev.
Söster hun er
Til *Sigar* og *Högne*,
Derfor *Ylfing*-Pigen
Fik saa skarpt et Blik."

Helge undkom og drog bort paa Krigsskibe. Han fældede Kong *Hunding* og blev siden kaldet *Helge Hundingsbane*. Han laa med sin Hær i *Brunevaag*,[4]) hvor de gjorde Strandhug[5]) og spiste raat. *Högne* hed en Konge; hans Datter *Sigrun* var en Valkyrie og red over Luft og Hav. Hun var den gjenfödte *Svava*. *Sigrun* red til *Helges* Skibe og sagde:

4) Maaske ved *Brunby* og *Kullen*.
5) ɔ: slagtede Qvæg til Föde.

4. "Hvo lader flyde
Flaaden ved Strand?
Hvor er eders
Hjem I Krigens Mænd!
Hvorfor bier I
I *Brunevaag?*
Hvorhen lyster eder
Reisen at pröve?"

5. HELG. "*Hamal* lader Flaaden
Flyde ved Strand —
Vores Hjem
Paa *Læſsöe* er —
Efter Bör [6]) vi bie
I *Brunevaag* —
Österpaa os lyster
Reisen at pröve." —

6. SIGR. "Hvor har du *Helge!*
Hilde [7]) vakt,
Eller Krigens Söstres [8])
Fugle mættet?
Hvi er din Brynie
Blodbestænkt?
Hvi skulle Hjelmbærere
Raat Kjöd nyde?"

7. HELG. "Sidst det nys udretted
Ylfingers Sön,
Vesten for Havet,
Hvis vide du lyster;

6) Med-Bör, god Vind. 7) ɔ: Krigen.
8) Valkyriernes.

At jeg Björne fanged
I *Brages* Lund[9])
Og Örnens Slægt
Med Vaaben mætted —
Nu jeg dig sagde
Stridens Ophav,
Hvorfor lidet stegt
Vi paa Havet nyde."

8. SIGR. "Et Drab du forkynder;
For *Helge* vist maatte
Konning *Hunding*
Segne til Jorden.
Strid mödte Strid
Da Frænder I hævned
Og paa Sværdets Egge
Blodet strömmed."

9. HELG. "Hveden vidste du[10])
Hvo de vare,
Vishjertede Mö!
Som Frænder hævned.
Mange tappre
Krigersönner
Heftig fiendske ere
Mod vor Slægt."

10. SIGR. "Ej var jeg fjærnt,
Hærens Anförer!
Fra mangen Fyrstes
Endeligt. —

9) Andre: *Braalund* (her maaske det rigtige).

10) El. Hvi taler du saa forvirret *(villir f. vissir)* om dem o. s. v.

Listig dog *Sigmunds*
Sön jeg kalder,
Naar han i Val-Runer[11])
Drab forkynder.

11. För jeg saa en Stund
Dig paa Langskibe,
Hvor du besatte
Blodig Stavn,
Og de havkolde
Bölger legte;
Nu vil sig Kongen
Skjule for mig,
Men *Högnes* Mö
Ham vel kjender." —

Granmar hed en mægtig Konge som boede paa *Svarinshöj.* Han havde mange Sönner; en hed *Hodbrod*, den anden *Godmund*, den tredie *Starkad.* *Hodbrod* reiste til Kongestævne, hvor han fæstede *Sigrun*, *Högnes* Datter; — men da hun fik det at vide, red hun bort med Valkyrier over Luft og Hav for at opsöge *Helge.* Da var *Helge* ved *Luefielde* og havde holdt et Slag med *Hundings* Sönner, hvor han fældede *Alf*, *Ejulf*, *Hervard* og *Hjorvard*; blev heel mödig af Striden og satte sig ned under *Arestenen.*[12]) Der traf *Sigrun* ham, löb ham om Halsen, kyssed ham og sagde ham sit Ærende, som

11) Gaadefulde, hemmelige Döds- eller Krigs-Taler.

12) See det næstforegaaende Digt Str. 13-19.

det fortælles i det gamle Qvad om Volsungerne:

12. *Sigrun* den glade
Fyrste besögte;
Hun *Helges* Haand
Hentede selv,
Kyste og hilste
Hjelmprydede Konning. —
Da vendtes Heltens
Hu til Qvinden;
Hun sagde sig för
Elsket have
Sigmunds Sön
End see hun ham fik.

13. "*Hodbrod* i Gildet[13])
Lovet jeg blev,
Men en anden Konge
Ægte jeg vilde;
Dog frygter jeg Fyrste!
Frænders Vrede;
Min Faders Villie[14])
Har jeg brudt."

14. Ej mod sin Tanke
Talte *Högnes* Mö,
Helges Yndest hun sagde
Sig have skulde.

15. HELG. "Ikke du ræddes
Högnes Vrede

13) El. i Hæren, Forsamlingen.

14) Ord eller Beslutning, Forsæt.

Eller dine Frænders
Onde Sind!
Du skal unge Mö!
For mig leve —
Mig mistænkelig
Er (dog) din Slægt du Gode!"

Helge samlede da en stor Flaade og drog til *Frekasteen.* Paa Havet fik de en rædsom og farefuld Storm. Da omgaves de af Lyn, hvorfra Straaler gik ud over Skibene, og saa ni Valkyrier ridende gjennem Luften, hvoriblandt de kjendte *Sigrun.* Da sagtnedes Stormen, og de kom uskadte til Land. *Granmars* Sönner sade paa et Bjerg, da Skibene sejlede til Landet. *Godmund* sprang paa sin Hest, og red, for at speide, ud paa Klinten som laa ved Havnen. Da nedlode Volsungerne Sejlene og *Godmund* sagde hvad der för er skrevet i Qvadet om *Helge:*

16. "Hvo er den Fyrste
Som for Flaaden raader,
Da en tallös Hær
Hid til Land han förer?"

Sinfiötle Sigmundssön svarte ham, og det er ligeledes optegnet. [15])

---

15) Her indskyder den svenske Udgave, i Fölge Sammenhængen de fölgende Stropher, som i *Cod. Reg.* anföres fra Str. 22 til 27 (efter den rhapsodiske Maade hvorpaa Eddadigtene först ere optegnede fra mundtlig Recitation).

Dette sang *Gudmund Granmarssön*:

17. "Hvo er den Fyrste
Som Flaaden styrer
Og gylden Krigsfane
Paa Stavnen lader vaje?
Skjönne Bannere skues
I Togets Spidse,
Omkring Vikinger
Vaabenluen [16]) flammer."

SINFIÖTLE svarte:

18. "Her kan *Hodbrod*
Helge kjende,
Skyende Flugt,
I Flaadens Midte.
Han har din Ætts
Ejendom,
Fiskes Arv, [17])
Sig underlagt.
Des för [18]) skulle vi
Ved *Frekasteen*
Forligte sammen
Om Sagerne dömme."

GODMUND til sin Broder:

19. "Tid er det *Hodbrod!*
Hævn at udöve,

---

16) El. Krigsluen. 17) Nemlig Havet. Mærkeligt er det da at *Saxo* siger om sin *Helge Hundingsbane* at han blev kaldet *Havets Konge* (*rex maris*). 18) El. des mindre (*firr* for *fvrr* eller *fyrr*).

Hvis os Lykken
Længe nedtrykte." [19])

20. SINF. "För skal du *Godmund!*
Geder bevogte,
Og klavre over Klippers
Klöfter stejle,
Have i din Haand
En Hesselkjölle;
Kjærere [20]) mon det dig
End Klingens Domme." —

21. 22. [*Helges* Tale til *Sinfiötle* i næstforegaaende Digts Str. 44, 45 med dette Tillæg om *Granmars* Sönner:
Herlige de
Helte ere].

Godmund red hjem med Krigssagnet. Da sammendroge *Granmars* Sönner en Hær, og til den stödte mange Konger. Der var *Högne*, *Sigruns* Fader, med hans Sönner *Brage* og *Dag*. Der holdtes et stort Slag, hvor alle *Granmars* Sönner faldt med alle deres Hövdinger, undtagen *Dag Högnesön*, som blev taget i Fred og aflagde Eed til *Volsungerne*. — *Sigrun* gik blandt de Slagne og traf *Hodbrod* som var nær ved at döe. Hun sagde:

23. "Ej skal *Sigrun*
Fra *Sevafield*, [21])

---

19) E. O. Hvis lavere Lod
Længe vi bare.

20) E. O. bildere.

21) Formodentlig det bekjendte *Sevafield* i Vestergothland.

Konning *Hodbrod!*
Dig omfavne —
Dit Liv er forbi —
Tit Öxens Klo
Rækker *Granmars*
Sönners Hoved!"

Da mödte hun *Helge* og blev meget glad.

HELGE sagde:

24. "Ej al Lykke dig
Alvise! blev givet,
Noget vist; jeg siger,
Nornerne volde. —
I Morges faldt
Ved *Frekasteen*
Brage og *Högne,*
Begge jeg dem fælded. —

25. Ved *Styrkleife* segned
Starkad, den Konning;
Men ved *Hlebjerge*
Hrollaugs Sönner.
Den Hövding saa jeg
I Sind grummest,
Hvis Krop end sloges
Da Hovedet var borte. —

26. Fleste af dine
Frænder ligge
Vordne til Lig
Paa Marken udstrakte.
Ej Drab du begik,
Dog blev dig beskikket

At Feide du voldte
Blandt vældige Mænd."

Da græd *Sigrun*. Han sagde:

27. "Lad *Sigrun!* dig tröste,
Du blev os en *Hilde*;[22])
Ej Konger mod Skjæbnen formaa!
Liv jeg nu vilde
Tilönske de Döde
Kunde jeg dog i Favn dig fatte!"[23])

Helge fik *Sigrun* og de avlede Sönner. Han blev ikke gammel. *Dag Högnesön* offrede til *Odin* for Faderhævn. *Odin* laante *Dag* sin Landse. *Dag* traf *Helge* sin Svoger paa et Sted som kaldes *Fjætterlund*. Han gjennemborede *Helge* med Landsen — og red efter hans Fald til *Sevafield* hvor han sagde *Sigrun* Tidender:

28. "Nödig vil jeg Söster!
Sorg dig fortælle,
Kun tvungen jeg Qvinden
Har bedrövet —
I Morges faldt
Under *Fjætterlund*
Den Konning som var
I Verden best
Og som Heltes
Hals nedböjed."

---

22) Kampvækkerinde, Krigsgudinde.

23) Denne Strophe er af et forskjelligt Versemaal og synes at tilhöre et andet Digt hvoraf intet mere er tilbage.

29. SIGR. "Dig skulle alle
Ede ramme
Som du *Helge*
Soret har
Ved det lyse
Lynets [24]) Vand
Og ved Havets
Kolde [25]) Steen.

30. Ej glide det Skib
Hvorpaa du skal fare,
Skjönt önskelig Vind
Efter fölger!
Ej löbe den Hest
Hvorpaa du skal ride,
Om end for Fiender
Flygte du skulde!

31. Ej bide det Sværd
Som drage du skal,
Undtagen det klinger
Mod dit eget Hoved!
Da blev paa dig hævnet
Helges Död,
Hvis du var en Ulv
Ude i Skove,
Gods og alskens
Glæde berövet,
Maatte Föden af
Aadsler hente."

---

24) El. ved *Leiptur* (en af Underverdenens Floder).
25) El. vandkolde, regnkolde, overskyllede.

32. DAG. "Rasende er du Söster!
Og afsindig,
At du forbander
Egen Broder.
Odin ene alt
Det Onde volder,
Da han blandt Svogre
Stridsruner ypped. [26])

33. Dig din Broder byder
Gyldne Smykker,
Hele *Vandils* Herred
Og *Vigdale*. [27])
Hav med dine Sönner
Det halve Land
Din Harm til Bod,
Ringprydede Qvinde!"

[SIGRUNS Klage]:

34. "Ej sidder jeg saa salig
Ved *Sevafield*
Morgen eller Qvæld
At Livet jeg ynder,
Uden Kongens Glands
Over Folket glimter
Og Fyrsten hid iler
Paa luftige Ganger
Til Guldbidsel vant —
At glad jeg ham modtager.

26) El. spredte anklagende eller stridvoldende Taler (eller Tanker) mellem Svogrene. 27) Maaske *Vandils Syssel*, o: *Vendsyssel*, hvor der för vare mange Steder hvis Navne begyndte med *Vig*.

35. Saa *Helge* alt
Havde forfærdet
Sine Fiender alle,
Deres Frænder med;
Som for grumme Ulv
En Gede-hjord
Löb af Fjeldet ned
Forskrækket og ör.
36. Saa *Helge* saaes
I Heltes Forsamling
Som den herlig skabte
Ask blandt Tjörne
Eller unge Hjort
Dugomslynget,
Vældigere end
Alle Skovens Dyr,
Hvis Horn glimre
Mod Himlen selv." —

En Höj blev opkastet efter *Helge*, men da han kom til *Valhall* tilböd *Odin* ham at raade over alt tillige med sig.

HELGE sang:

37. "Du skal *Hunding!*
Hver en Mand
Fodbad lave,
Flammen nære,
Hunde binde,
Heste vogte,
Give Svin Æde
För til Söyn du gaaer."

En Aften gik *Sigruns* Terne [28]) forbi *Helges* Höj, og saa at han red til Höjen med mange Mænd. Ternen sang:

38. "Er det Blændværk blot
Jeg tykkes at see
Eller Guders Skumring?
Ride döde Mænd
Hvor I eders Heste
Frem med Sporer jager?
Eller fik Helte
Til Hjemreise Lov?"

HELGES Gjenfærd:

39. "Ej er det Blændværk blot
Du tykkes at see
Eller Guders Skumring
Om os du end skuer,
Og vi vore Heste
Frem med Sporer jage,
Ej fik heller Helte
Til Hjemreise Lov."

Ternen gik hjem og sagde til *Sigrun*:

40. "Ud gak du *Sigrun*
Fra *Sevafield*.
Hvis Folkets Anförer
Finde du vil.
Höjen op er lukket,
Helge er kommen,
Vunder ham blöde;

28) Eller Trællinde.

Konningen bad
At du Saardraaber
Stille vilde."

Sigrun gik ind i Höjen til *Helge* og sang:

41. "Nu er jeg saa glad
Af vort Möde
Som rovgjerrige
Odins Höge,
Naar sig varme Brade
De vide beredte,
Eller dugbestænkte
Dagens Bryn [29]) de skue. [30])

42. Livlös Konning för
Jeg kysse vil
End du blodig
Brynie kaster.
Helge! af Dödssveden [31])
Svulmer dit Haar,
Heltens hele Krop
Stridens Dug har badet;
Högnes Frænde har
Hænder vandkolde —
Hvor skal jeg dig Konge!
Raade Bod paa sligt?"

HELGES Gjenfærd:

43. "Ene volder du *Sigrun!*
Fra *Sevafield*,

29) ɔ: Daggryet. 30) Eller: som naar Daggens Farver oplyses af Morgenröden. 31) (*hclo*) eller af Rimfrost (*hélo*).

At *Helge* bades
Af Sorgens Dug.
Du græder Guldsmykkede!
Grusomme Taarer,
Solklar Söndens Datter!
För til Sövn du gaaer;
Hver en blodig Taare
Faldt paa Kongens Bryst
Iskold, indtrængende, [32])
Svulmet af Harm. [33])

44. Vel skulle vi nyde
Herligste Drik,
Skjönt vi Liv og Lande
Mistet have.
Sörgesange ej
Synge nogen Mand,
Skjönt paa mit Bryst
Vunder han skuer —
Nu ere skjulte
Qvinder i Höj,
Konningers Söstre,
Hos os Döde."

Sigrun redte en Seng i Höjen og sagde:

45. "Her har jeg dig *Helge!*
Hvile beredt,
Roligt Leje
For *Ylfingers* Sön.

---

32) El. *indfaldet*, da de to sidste Linier maa forstaaes om *Helges* Bryst. 33) At Efterlevendes Sorg smertede de Afdöde er en ældgammel Overtro.

Jeg vil i din Favn
Fyrste indsove,
Som fordum da
Min Helt var i Live."

HELGES Gjenfærd:

46. "Nu siger jeg intet,
Utroligt være
Seent eller tidlig
Ved *Sevafield*,
Naar i en Dödnings
Arme du sover
Hvid i Höjen
Högnes Datter!
Dog selv i Live
Du Konningbaarne! —

47. Tid er det at ride
Ad rödmende Veje,[34])
Lade blege Ganger
Luftstien[35]) træde;
Over Himlens Broer
Vesten maa jeg række[36])
Förend Salens Hane
Sejerhelte[37]) vækker."

Helge og hans Fölge rede deres Vej, men Qvinderne gik hjem til Byen. Den anden Aften lod *Sigrun* sin Terne holde Vagt paa

---

34) o: Morgenrödens Veje. 35) E. O. Flyvestien.
36) E. O. Jeg maa være Vesten for Himlens Broer (el. Veje, maaske Regnbuen og Melkevejen). 37) E. O. Sejerfolk (de Salige i *Valhall*).

Höjen, men da *Sigrun* kom til Höjen, ved Dagens Ende, [38]) sagde hun:

48. "Vist var nu kommen,
Hvis han komme vilde,
Sigmunds Sön
Fra *Odins* Sale;
Om Heltenes Komme
Haabet aftager
Naar paa Askens Grene
Örnene sidde,
Og til Drömmes Stævne
Hele Folket stimler."

TERNEN sagde:

49. "Vær ej saa afsindig
Ene at gaa,
Skjoldungers Söster!
Til Dödningers [39]) Vaaning.
Alle Gjenfærd [40]) vorde
Ved Nattetide
Stærkere Qvinde!
End i lyse Dage." —

Sigruns Liv forkortedes ved Sorg og Savn. I Oldtiden troede man at Mennesker bleve gjenfödte; det kalder man nu Kjællinge-Galskab. [41]) Man sagde at *Helge* og *Sigrun* bleve födte paa ny, da han hed *Helge*, kal-

38) o: sidste Glimt.
39) E. O. Gjenfærds, Gjengangeres.
40) E. O. döde Fiender (fiendtlige Aander).
41) El. Vildfarelse, Kjætterie.

det *Haddingernes* Skade, men hun *Kara*, *Haldans* Datter, efter hvad der siges i *Kara's* Sang,[42]) og hun var en Valkyrie.

42) Dette Digt er for længst tabt, men noget af Indholdet fortælles i *Hromund Greipsöns* Saga (blandt *Björners Kämpedåter*, 6te og 7de Kap.) Deraf har *la Motte Fouqvé* taget Stoffet til sit Heltespil: *Helge der Haddingenheld.*

Tillæg og Rettelser.

S. 40 L. 10. jevnför læs: jevnföre.
- 47 Anm. 5. l. Menneske.
- 69 L. 20. ὕψισθος l. ὕψιςος.
- 90 - 18. Risning l. Ridsning.
- 102 - 25. blands l. blandt.
- 143 - 9. Ruuer l. Runer.
- 154 - 1. Str. l. Vers.
- 186 - 1. *kristín* l. *kristin.*
- 195. 96. Senere har jeg erfaret at en ældre svensk Oversættelse af *Sólar-liód* er udgivet af *Tholander* (Skolelærer i *Ulriksdal*).
- 234 L. 25. &c. l. &.
- 243 - 27. efter *Grundtvigs* læs: Optrin af Norners og Asers Kamp.
- 274 o. f. Hr. Dr. *Halgrim Scheving* har forfattet en haandskreven latinsk Oversættelse (med Kommentar) af de to Qvad om *Helge Hundingsbane.* See Fortalen til den store Udg. 2den T. S. XXXI.

Endvidere bör i Forerindringen til 2den Deel S. III. L. 17. istedenfor *syndsynlige* læses *sandsynlige.*